

Riksdagens protokoll

1976/77:46

15 december 1976

Debatter m. m.

Onsdagen den 15 december

Sänkning av den statliga inkomstskatten, m. m.	3
Svar på frågor:	
1976/77:150 av fröken Hjelmström (vpk) om en ny sexualbrotts- utredning	76
1976/77:144 av herr Lundkvist (s) om nya direktiv till 1972 års jordbruksutredning	77
1976/77:152 av herr Silfverstrand (s) om Bolmenprojektet .	82
1976/77:137 av herr tredje vice talmannen Eriksson (fp) om avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för gåvor till ideella och humanitära ändamål	85
1976/77:147 av herr Carlsson i Vikmanshyttan (c) om lämp- ligheten av frimärke med dryckesmotiv	87
1976/77:154 av herr Konradsson (s) om införande av periodkort i kollektivtrafiken	90
Meddelande om frågor:	
1976/77:159 av herr Börjesson i Falköping (c) om ökad rätt till muntlighet i taxeringsärenden	94
1976/77:160 av herr Börjesson i Falköping (c) om planerad per- sonalbegränsning vid SJ:s lokalverkstad i Falköping.....	94

1976/77: 46

Avgjort ärende

Onsdagen den 15 december

Skatteutskottets betänkande

1976/77:11 om sänkning av den statliga inkomstskatten, m. m.

3

Onsdagen den
15 december 1976

Onsdagen den 15 december

kl. 09.00

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

§ 1 Justerades protokollet för den 7 innevarande månad.

§ 2 Herr talmannen meddelade att herr förste vice talmannen Bengtson denna dag återtagit sin plats i riksdagen, varigenom fru Johanssons i Nässjö uppdrag som ersättare för honom upphört.

§ 3 Föredrogs men bordlades åter skatteutskottets betänkanden 1976/77:12 och 13 utrikesutskottets betänkanden 1976/77:8 samt 10–13 trafikutskottets betänkanden 1976/77:10, 13 och 14 arbetsmarknadsutskottets betänkande 1976/77:7 civilutskottets betänkande 1976/77:6

§ 4 Sänkning av den statliga inkomstskatten, m. m.

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1976/77:11 med anledning av propositionen 1976/77:42 om sänkning av den statliga inkomstskatten, m. m. jämte motioner.

I propositionen 1976/77:42 hade regeringen (finansdepartementet) föreslagit att riksdagen skulle anta vid propositionen följande förslag till

1. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
2. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1975:1145) om tillfällig nedsättning av den allmänna arbetsgivaravgiften inom det inre stödområdet.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”I propositionen föreslås en sänkning av den statliga inkomstskatten för 1977 års inkomster. Skatteskalen görs förmånligare så att låginkomsttagarna och de stora löntagargrupperna får sänkt skatt. Högsta skattelättnaden är 2 350 kr.

I samband med sänkningen av den statliga inkomstskatten föreslås en höjning av den socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen som tas ut av arbetsgivare och egenföretagare. Denna avgift föreslås höjd med 1,5 procentenheter, från 6,8 % till 8,3 %.

Förslag läggs också fram om sänkning av den allmänna arbetsgivaravgiften i det inre stödområdet. Nedsättningen av avgiften från 4 % till 2 % inom detta område för år 1976 avses gälla också år 1977.”

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

I detta betänkande behandlades

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna

1976/77:25 av herr Palme m. fl. (s), vari hemställdes att riksdagen skulle

1. med avslag på den i propositionen 1976/77:42 föreslagna ändringen i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt besluta om en sänkning av den direkta inkomstskatten i enlighet med vad som i motionen anförts och anta av motionärerna framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, innebärande – i överensstämmelse med de förslag som den socialdemokratiska regeringen lade fram i propositionen 1975/76:217, vilken proposition sedermera återkallats av den nuvarande regeringen – en något mindre skattesänkning än enligt förslaget i den förevarande propositionen i inkomstskikten 50 000–200 000 kr. och inte heller någon skärpning för årsinkomster över 350 000 kr., varvid den föreslagna justeringen av skatteskalan medförde den största procentuella skattesänkningen i inkomstskikten 35 000–50 000 kr.,

2. med avslag på den i proposition 1976/77:42 föreslagna ändringen i lagen (1962:381) om allmän försäkring besluta om en höjning av socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen i enlighet med vad som i motionen anförts och anta av motionärerna framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, innebärande en höjning av socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen från 6,8 till 9,8 %,

3. avslå den i proposition 1976/77:42 föreslagna ändringen i lagen (1975:1145) om tillfällig nedsättning av den allmänna arbetsgivaravgiften med hänvisning till den i motionen anförda motiveringen, och

1976/77:26 av herr Werner m. fl. (vpk), vari hemställdes

1. att riksdagen beslutade att i lagen om statlig inkomstskatt ge skatteskalorna för år 1977 den utformning som motsvarade i motionen ställt skatteförslag,

2. att riksdagen uttalade sig för slopande av moms på maten och hos regeringen begärde att förslag härom snarast förelades riksdagen,

3. att riksdagen skulle uttala sig för en skärpning av skatten på stora förmögenheter och arv, bolagsvinster och realisationsvinster samt för införande av en spärr för ränteavdragen vid beskattningen och hos regeringen begära att förslag härom snarast förelades riksdagen,

4. att riksdagen skulle uttala sig för en nedskärning av militärutgifterna som ett led bl. a. i finansieringen av en reell skattesänkning och hos regeringen begära att förslag härom snarast förelades riksdagen,

5. att riksdagen skulle uttala sig för en omläggning av arbetsgivaravgifterna så att dessa uttogs i förhållande till företagets omsättning, råvaru- och energiförbrukning och inte som nu enbart i förhållande till löneutgifterna och hos regeringen begära att förslag härom snarast förelades riksdagen,

6. att riksdagen skulle uttala sig för att den allmänna arbetsgivaravgiften slopades för kommuner och landsting och hos regeringen begära

att förslag härom snarast förelades riksdagen.

7. att riksdagen skulle avslå förslaget om tillfällig nedsättning av den allmänna arbetsgivaravgiften inom det inre stödområdet,

dels de vid 1975/76 års riksmöte väckta motionerna
1975/76:297 av fru Tillander (c) och herr Bengtsson i Göteborg (c),

1975/76:393 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde tilläggsdirektiv till 1972 års skatteutredning innebärande att utredningen med förtur behandlade frågan om slopande av moms på maten och om skärpning av beskattningen på kapitalet samt att förslag härom snarast förelades riksdagen,

1975/76:397 av herrar Torwald (c) och Norrby (c),

1975/76:533 av herr Molin (fp),

1975/76:676 av herr Svensson i Malmö m. fl. (vpk), vari hemställts
1. att riksdagen beslutade att deklarationsavdraget för underhållsskyldiga om 2 500 kr. per barn och år ersattes med en skattenedsättning, utgörande 60 % av bidragsförskottet vid beskattningsårets utgång,

2. att riksdagen med bifall till punkten 1 beslutade att avdrag medgavs även för upplupet bidragsbelopp, som betalades i efterhand,

1975/76:697 av fru Frænkel (fp) och herr Ekinge (fp),

1975/76:700 av herrar Jonsson i Alingsås (fp) och Hörberg (fp),

1975/76:703 av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m),

1975/76:947 av herr Adolfsson (m),

1975/76:949 av herr Ahlmark m. fl. (fp),

1975/76:957 av herrar Boo (c) och Olsson i Sundsvall (c),

1975/76:962 av herr Danell m. fl. (m),

1975/76:970 av herr Fälldin m. fl. (c).

1975/76:971 av herr Gernandt (c),

1975/76:975 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari under punkterna 1 a-c och 2 hemställts

1. att riksdagen hos regeringen begärde tilläggsdirektiv till de sittande skatteutredningarna i vad gällde avdragsfrågorna innebärande:

Nr 46

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

- a) att mängden av avdrag minskades,
  - b) att ett och samma avdrag fick samma effekt i olika inkomstlägen.
  - c) att möjligheten att utnyttja underskott i en förvärvskälla för avdrag i en annan beskars,
2. att riksdagen hos regeringen begärde förslag om att den i kommunalskattelagen stadgade rätten till avdrag för ränta å gäld begränsades till att gälla skuldbelopp understigande 200 000 kr.,

1975/76:981 av herrar Johansson i Skärstad (c) och Raneskog (c),

1975/76:991 av herr Komstedt (m), vari hemställts att riksdagen beslutade att hos regeringen begära att riksskatteverket utarbetade sådana bestämmelser, att av fortbildningskonsulent yrkat avdrag för tjänsterum i bostaden godkändes av taxeringsmyndigheterna,

1975/76:1014 av herr Nordgren (m),

1975/76:1023 av herr Petersson i Ronneby (c),

1975/76:1026 av herr Pettersson i Lund m. fl. (s),

1975/76:1027 av herrar Sellgren (fp) och Westberg i Ljusdal (fp),

1975/76:1034 av fru Troedsson (m) och herr Magnusson i Borås (m),

1975/76:1042 av herr Wennerfors (m).

1975/76:1049 av herr Åkerlind (m),

1975/76:1991 av herr Bohman m. fl. (m) samt

1975/76:2048 av herrar Hyltander (fp) och Carlström (fp).

Utskottet hemställde

1. beträffande skatteskalan att riksdagen med avslag på motionerna 1976/77:25 punkten 1 och 1976/77:26 punkten 1 skulle bifalla propositionen i denna del,

2. beträffande socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen att riksdagen med avslag på motionen 1976/77:25 punkten 2 skulle bifalla propositionen i denna del,

3. beträffande mervärdeskatten på livsmedel m. m. att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1975/76:393,

b. motionen 1976/77:26 punkten 2. punkten 3 i denna del och punkten 4.

4. beträffande nedsättning av den allmänna arbetsgivaravgiften inom det inre stödområdet att riksdagen med avslag på motionen 1976/77:25 punkten 3 och 1976/77:26 punkten 7 skulle bifalla propositionen i denna del,

5. beträffande utformningen av avdragsreglerna att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1975/76:533,
- b. motionen 1975/76:975 punkterna 1 och 2,
- c. motionen 1975/76:1026,
- d. motionen 1976/77:26 punkten 3 i denna del,

6. beträffande avdrag för arbetskläder m. m. att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1975/76:1027,
- b. motionen 1975/76:1049,

7. beträffande avdrag för tjänsterum i bostaden att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:991,

8. beträffande avdrag för fackföreningsavgifter att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1975/76:700,
- b. motionen 1975/76:1023,

9. beträffande sparavdraget m. m. att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1975/76:703,
- b. motionen 1975/76:1991,
- c. motionen 1975/76:2048,

10. beträffande avdrag för underhållsbidrag till barn att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1975/76:297,
- b. motionen 1975/76:676,
- c. motionen 1975/76:697,
- d. motionen 1975/76:962,
- e. motionen 1975/76:1014,
- f. motionen 1975/76:1042,

11. beträffande skattereduktion att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:397,

12. beträffande A- och B- inkomst m. m. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:1034,

13. beträffande beskattningen av extrainkomster att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1975/76:947,
- b. motionen 1975/76:981,

14. beträffande inflationsskydd i skattesystemet att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:949 punkten 1,

15. beträffande skattepolitikens fortsatta inriktning att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1975/76:949 punkten 2,
- b. motionen 1975/76:957,
- c. motionen 1975/76:970,

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

- d. motionen 1975/76:971,
- c. motionen 1976/77:26 punkten 5,
- f. motionen 1976/77:26 punkten 6,

16. beträffande författningsförslagen att riksdagen till följd av vad ovan hemställdes skulle anta de vid propositionen fogade förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
2. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1975:1145) om tillfällig nedsättning av den allmänna arbetsgivaravgiften inom det inre stödområdet.

Reservationer hade avgivits

beträffande utformningen av skatteskalan och finansieringen av skatteomläggningen

1. av herrar Wärnberg, Kristenson, Johansson i Jönköping och Carlstein, fru Normark samt herrar Boström och Forslund (samtliga s) som ansett

dels att utskottet under 1 och 16.1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1976/77:25 punkten 1 och med avslag på propositionen i denna del samt motionen 1976/77:26 punkten 1 skulle anta det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt med den ändringen att 10 § 1 mom. skulle erhålla av reservanterna angiven lydelse,

dels att utskottet under 2 och 16.2 bort hemställa att riksdagen med bifall till motionen 1976/77:25 punkten 2 och med avslag på propositionen i denna del skulle anta det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med den ändringen att 19 kap. 4 a § skulle erhålla av reservanterna angiven lydelse.

beträffande tillfällig nedsättning av den allmänna arbetsgivaravgiften inom det inre stödområdet

2. av herrar Wärnberg, Kristenson, Johansson i Jönköping och Carlstein, fru Normark samt herrar Boström och Forslund (samtliga s) som ansett att utskottet under 4 och 16.3 bort hemställa att riksdagen med bifall till motionen 1976/77:25 punkten 3 och motionen 1976/77:26 punkten 7 skulle avslå det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1975:1145) om tillfällig nedsättning av den allmänna arbetsgivaravgiften inom det inre stödområdet.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Skatteutskottets betänkande nr 11 behandlar i första hand 1977 års skatter, men samtidigt också en hel mängd tidigare motioner, där man från borgerligt håll kräver skattesänkningar eller andra ändringar. Till grund för förslaget beträffande 1977 års skatter ligger i första hand propositionen nr 42 och i samband därmed väckta motioner. I fråga om de motioner som väckts tidigare, alltså vid föregående riksmöte, yrkar nu utskottet blankt avslag på allesammans. Om man får tolka detta avslag på det sättet att regimskiftet inneburit en så hälsosam förvandling att

ansvarskännandet hos de borgerliga blivit större, kan man kanske säga att det inte finns något ont som inte har något gott med sig. Vi som år ut och år in fått bevittna den ständiga strömmen av motioner med yrkande om olika skatteavdrag och lindringar för olika grupper hälsar ju tillnyktringen med stor tillfredsställelse. Denna tillfredsställelse får sig dock en allvarlig knäck, när man sedan upptäcker att den ekonomiska oansvarigheten flyttats från enskilda riksdagsmän och partier över till regeringen.

Om man gör en jämförelse mellan den proposition som vi i dag behandlar och den som framlades av den förra regeringen och som återkallades efter regimskiftet, finner man att det ytterligare späds på med avsevärda skattesänkningar. Hur mycket de ytterligare skattesänkningarna kostar har man inte velat tala om i propositionen nr 42. Försöker man själv räkna bakvägen, kommer man fram till att det rör sig om ca en halv miljard kronor.

Samtidigt som man föreslår ytterligare skattesänkningar på en halv miljard föreslås ett uttag av arbetsgivaravgifter som är bara hälften så stort som det den socialdemokratiska regeringen föreslog. Man har i propositionen inte ansträngt sig att tala om hur mycket det här gör i pengar. Men utgår vi från beräkningarna i den tidigare propositionen, blir det fråga om ett minus på 2,8 miljarder kronor. Lägger man till detta den halva miljard som man ytterligare har spätt på med, presenteras i riksdagen ett förslag som ger samhället 3,3 miljarder kronor mindre i skatteintäkter än det tidigare socialdemokratiska förslaget skulle ha gett.

Vi har kunnat läsa oss till i propositionen att skatteomläggningen avses bli totalfinansierad med 1,5 % ökning av socialförsäkringsavgiften och eventuellt kommande ökning av energiskatten. Men så länge som man från regeringens sida vill hålla beräkningsgrunderna för sig själv vågar jag hävda att detta är ett felaktigt påstående. Dels har man tydligen inte räknat med att socialförsäkringsavgiften får dras av från inkomsten vid inkomsttaxeringen, medan erlagda skatter – som man alltså sänker – inte är avdragsgilla, dels kan man tolka skrivningarna på så sätt att man inte bara skall avstå från skattehöjningar på grund av inflationen utan också därför att det kan bli progressionshöjningar även på reala inkomstökningar och dels också därigenom att man inte på något sätt har presenterat den ökade skatt som man bör få in på energin.

Vi löser alltså inte hela finansieringsproblemet ens enligt den blygsamma modell som regeringen tänkt sig förrän någon gång långt in på nästa år, för regeringen tänker väl ändå inte genomföra retroaktiva energiskatter. Enligt den erfarenhet utskottet tidigare har haft beträffande genomslagstiden vid andra energiskatter kommer det inte in mycket pengar på energiskatten under hela 1977. Dessutom skall man beakta det förhållandet att en ökad energibeskattnings i första hand skall fylla en funktion som påtryckningsmedel för att spara energi. Skulle man alltså lyckas riktigt bra med energiskatten, skulle det inte alls komma in några ytterligare pengar den vägen. Ytterligare en faktor som måste tas med

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

i beräkningen är följande: De näringsgrenar som i dag använder mycket energi är samma näringsgrenar som befinner sig i trångmål och som begärt statligt stöd. Herr Hovhammar kanske kan verifiera mina uppgifter, om han är inne i kammaren. Det skall bli intressant att se hur motionerna från det hållet kommer att se ut efter nyår. Kanske staten på annat sätt får ge ut huvudparten av det man kan få in i ökad energiskatt.

Utskottet har försökt att från departementen få in uppgifter om hur man kommit fram till den totalfinansiering man talar om. Under hand har vi fått vaga besked. Vi har fått ett besked att det som fattas i totalfinansieringen enligt de nya beräkningsätten är ca 700 milj. kr., som man alltså skall ta in på energiskatten så småningom. Jag antar att herr Josefson, som snart kommer upp i talarstolen, inte har fått några noggrannare uppgifter om beräkningsgrunderna än vi andra i utskottet har fått. Det har heller inte gjorts några försök i utskottsmajoritetens skrivning att förklara hur man kunnat hitta detta Columbi ägg, utan man åberopar bara att skatteomläggningen är totalfinansierad.

Om man nu helt skall frångå tidigare vedertagna regler, senast framkomna i Hagauppgifterna, borde kanske utskottsmajoriteten ha ansträngt sig något mer för att förklara hur man kommit fram till denna totalfinansiering. Man borde kanske också förklara hur överfinansieringen, som skett genom Hagauppgifterna, har kunnat försvinna totalt.

Det är flera punkter i utskottsbetänkandet som för mig förefaller oklara. På s. 15 exempelvis anför utskottet: "Genom den i propositionen föreslagna, relativt måttliga höjningen av socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen har större möjligheter skapats för att kommunala skatte- och avgiftshöjningar inte skall förta effekterna av sänkningen av den statliga inkomstskatten."

Min fråga blir då: Tror utskottsmajoriteten att löntagarna kommer att avstå från de 1 1/2 % som kommuner och landsting kommer billigare undan? Om så blir fallet blir det alltså löntagarna som håller igen och avstår från löner som de anser att det finns utrymme för. Om det inte blir så, utan dessa 1 1/2 % står till förfogande för ökat löneutrymme i stället för socialförsäkringsavgift som föreslagits tidigare – och lönerna alltså stiger motsvarande – vad har då kommunerna för ökade möjligheter att hålla tillbaka sina egna skatter? Jag förutsätter att herr Josefson är beredd att lämna besked om vad utskottet tänkt sig. Skall de 1 1/2 % som blir över – i förhållande till socialdemokraternas förslag – användas till löner eller skall de användas för att hålla igen de kommunala skatterna?

Riskerna är väl stora att det inte blir något utrymme för skattesänkningar utan tvärtom. Den socialdemokratiska regeringen hade en uppökning med LO och TCO om skatteskalornas utseende. Den borgerliga regeringen har lagt sitt förslag "efter överläggningar med löntagarorganisationerna". Om överenskommelse talas inte nu. Under hand har det klagjorts att de ändrade skatteskalor som nu ligger på riksdagens bord kommer att resultera i att LO kommer att kräva särskilda påslag i av-

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

talsrörelsen för dem som har de sämsta lönerna – för att kompensera de 400 kr. i ökad skattelättnad som högre betalda grupper fått. Jag kan naturligtvis inte avgöra i vilken mån Landsorganisationen har möjlighet att få gehör för en sådan ytterligare låglönesatsning. Men om det skulle gå så, blir detta en utgift för kommunerna, som mer än väl tar igen de 1,5 % som de eventuellt kan få sparade med tanke på att det finns stora låglönegrupper inom kommunernas arbetsfält.

I propositionen och utskottsmajoriteten har man på ett märkligt sätt lyckats att blunda för de låglönesatsningar som brukar vara vanliga och stirrat sig blind på de marginalsatser som utgår för dem som ligger ett stycke över medelinkomsterna. För centerpartiets del har här skett en märklig omsvängning, men det är ju inte min sak att bedöma varför.

I propositionen har konstaterats att två tredjedelar av de heltidsarbetande löntagarna befinner sig i inkomstskiktet 40 000–70 000 kr. Detta är en intressant uppgift. Men ännu mera intressant är egentligen hur fördelningen är inom skiktet 40 000–70 000 kr., eftersom såväl regeringen som utskottsmajoriteten tycker att man kan genomföra en ytterligare skattesänkning utöver vad minoriteten anser. Denna ytterligare skattesänkning når sitt maximum först vid 65 000 kr. inkomst och den sträcker sig upp till 350 000 kr. årsinkomst.

Utskottet har i en tabell, som tyvärr inte finns fogad vid utskotts-
betänkandet, räknat ut att antalet inkomsttagare med mera än 65 000 kr. i årsinkomst år 1977 kan beräknas vara 470 000 eller 9,1 % av alla inkomsttagare med beskattningsbar inkomst. Eftersom det bland dessa finns en del pensionärer och inte fulltidsarbetande, är procentsatsen givetvis en eller annan procent för låg, men den ger ändå en klar bild av var den borgerliga regeringen tänker lägga den största skattesänkningen. Det skall då också poängteras att i tabellen löneökningen för 1976 beräknats till 13,5 % och för 1977 till 8 %. Trots detta ligger bara 9,1 % av samtliga som har beskattningsbar inkomst över denna inkomstgräns.

Mot bakgrund av vad jag här sagt framstår det som självklart att socialdemokraterna i skatteutskottet inte har kunnat dela de förslag och skrivningar som majoriteten har fört fram. Sammanfattningsvis anser vi att förslaget i motionen 25 är bättre på följande områden:

1. Motionsyrkandena är förankrade i båda de största arbetstagarorganisationerna, vilket garanterar en lugnare avtalsrörelse.

2. Skatteskalorna i motionen fullföljer satsningen på de lägre betalda och är bättre avvägda än propositionens förslag.

3. Motionens förslag innebär en skatteomläggning där skattesänkningarna motsvaras av kompensation på annat sätt.

4. Utskottsmajoritetens förslag innebär icke, så långt nu kan bedömas, en totalfinansiering, utan ett stort underskott kommer att uppstå. Statskassan tillförs över 3 miljarder mindre med utskottsmajoritetens förslag. Hotande underskott uppstår, och den proklamerade målsättningen att minska både den statliga upplåningen och återställa den utländska ba-

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

lansen kan inte infrias, utan man måste genomföra andra skatter vars skadeverkningar troligen kommer att bli stora.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen 1.

I reservationen 2 yrkar socialdemokraterna avslag på förslaget om fortsatt nedsättning av den allmänna arbetsgivaravgiften inom det inre stödområdet från 4 till 2 %. Enligt vår uppfattning finns det flera skäl som talar för ett avslag på detta förslag.

För det första har skatteutskottet alltid hävdat att regionalpolitiskt stöd skall ges i form av bidrag, inte i form av generella skattesänkningar i vissa delar av landet. Utskottet har alltid menat att skatter som snedvrider konkurrensen skall man avhålla sig ifrån på alla områden, och på den punkten har jag alltid trott att vi haft även de borgerliga partierna med oss. Det är därför överraskande att man nu envisas med att fortsätta med denna skattedifferentiering. Det kan ju finnas näringar som t. o. m. har bättre förutsättningar att driva sin verksamhet inom inre stödområdet än i andra delar av landet. Så bra järnmalm som det finns i Norrbotten finns väl knappast någon annanstans i Sverige, och jag förstår inte heller vari skillnaderna beträffande servicenäringarna skulle ligga. Jag medger att det dock i allmänhet är besvärligare att driva verksamheter i inre stödområdet, men för insatser i det avscendet trodde jag att vi använde vår regionalpolitik med dess stöd i stället.

Jag tror för det andra inte att någon har kunnat påvisa att några nya arbetstillfällen har lokaliserats till inre stödområdet därför att den allmänna arbetsgivaravgiften är lägre där. Men staten avhänder sig omkring 100 milj. kr. som skulle ha kunnat göra stor nytta om de använts på de punkter där de behövts för att skapa nya arbetstillfällen.

För det tredje är det ganska märkligt att man inte kunnat invänta företagsskatteberedningens utredningsuppdrag. Jag är inte säker på att denna utredning heller kommer att hitta något förslag, men man var ju ändå överens om att ge denna utredning uppdraget att försöka utreda differentierade skatters effekt. I dag finns över huvud taget inget faktaunderlag alls att basera denna förlängning på, inga uttalade besked om det välsignelsebringande i detta principvidriga arrangemang, men ändå är utskottsmajoriteten beredd att avlöva staten något hundratal miljoner kronor, bara för att fortsätta en politik som en gång har vunnit.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall också till reservationen 2 vid utskottsbetänkandet.

Herr HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Debatten mellan socialdemokraterna och de borgerliga partierna om skatteskalorna för nästa år är inte bara ointressant. Den är framför allt bedräglig gentemot skattebetalarna, eftersom bägge parter försöker ge sken av att en genomsnittlig löntagare skulle få en skattesänkning 1977 med över 2 000 kr.

Detta är ju bluff. Enligt såväl regeringens som socialdemokraternas

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

skatteförslag får lönarbetarna själva betala sin s. k. skattesänkning genom höjda arbetsgivaravgifter, som i sin nuvarande konstruktion i verkligheten är avdrag från lönerna. Dessutom kommer kommunalskatter och priser att stiga, vilket blir en direkt belastning. Det måste anses otillständigt att lägga fram förslag om förändringar av den statliga beskattningen, som man vet kommer att pressa upp kommunernas kostnader och skatter, och sedan när man anger effekten för allmänheten bara presentera vad som händer med statsskatten men inte vad som kommer att hända med kommunalskatten.

Vpk har i sin motion ställt en rad förslag som motverkar de negativa effekterna av skatteomläggningen och som åstadkommer en reell skattesänkning för lönarbetargrupperna. Det är för det första att den allmänna arbetsgivaravgiften skall slopas för kommuner och landsting. Detta skulle inte bara neutralisera den kostnadsfördyrande effekten för kommunerna av skatteomläggningen 1977, utan innebära en direkt minskning av kommunernas kostnader, därmed en förbättring av deras ekonomi och möjlighet att hålla nere de kommunala skatterna resp. bygga ut reformverksamheten. Man måste observera att det är en avgörande skillnad i effekten av höjda arbetsgivaravgifter för privata företag och för kommuner och landsting. De förra söker kompensera sig genom prishöjningar, de senare är tvungna att vidta skattehöjningar eller att skära ner den kommunala omvårdnaden.

Vpk föreslår för det andra att arbetsgivaravgifterna skall läggas om, så att de uttas i förhållande till företagets omsättning, råvaru- och energiförbrukning och inte som nu enbart i förhållande till löneutgifterna. En sådan omläggning innebär att arbetsgivaravgifterna inte som nu i realiteten är avdrag på lönerna. Den skulle också gynna de mindre företagen i förhållande till de stora. Det är beklagligt att övriga partier inte velat ansluta sig till våra ståndpunkter i dessa frågor. Gå ut och fråga kommunerna, gå ut och fråga småföretagarna, så kommer ni att få veta att deras läge kräver förändringar i den riktning som vpk föreslagit!

Huvudlinjen i det skatteförslag vi lagt fram för nästa år innebär en ändrad fördelning till de lägre inkomstgruppernas fördel. Vi vill, såsom också noteras i skatteutskottets betänkande, ge större skattelättnader för årsinkomster upp till 40 000 kr., mindre skattelättnader för årsinkomster mellan 40 000 och 100 000 kr. och skatteskärpningar för årsinkomster över 150 000 kr. Låginkomsttagarna bör uppmärksamma att för dem är de borgerliga och socialdemokratiska förslagen lika dåliga.

Vpk anser det inte tillräckligt att försöka sänka statsskatten. Det är de kommunala skatterna och mervärdeskatten som tyngst belastar majoriteten av inkomsttagarna. Regeringen och socialdemokraterna vill ha en skatteomläggning som direkt höjer de kommunala skatterna och för ögonblicket lämnar mervärdeskatten oförändrad. Vad som kommer i nästa omgång är osäkert. Vi har både ekonomiministerns hot om att höja mervärdeskatten och de borgerliga ekonomernas förslag om att tillfälligt sänka den.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Vi anser för vår del att man måste gå in för att varaktigt sänka den indirekta beskattningen. Denna är regressiv, dvs. den drabbar hårdast lägre inkomsttagare. Den åtgärd vpk i första hand kräver är slopande av mervärdeskatten på mat. Det avgörande är härvid inte den metod man använder – subventioner eller ett direkt slopande av skatten. Det avgörande är att man bör ta bort mervärdeskattens hela prishöjande effekt på livsmedel. Skattenedsättningen kan gärna koncentreras på baslivsmedel, som ju fortsätter att stiga i pris om den senaste jordbruksupp- görelsen godkänns av riksdagen.

När det gäller finansieringen av en skatteomläggning enligt de riktlinjer vi yrkar bör man använda dels arbetsgivaravgifter som lagts om på det sätt jag tidigare redogjort för, dels skärpt beskattning av stora förmögenheter och arv, bolagsvinster, realisationsvinster osv. En spärr bör sättas för ränteavdragen i beskattningen. Vi förutsätter även en omfördelning genom nedskärning av militärutgifterna.

Skatteutskottet har begagnat tillfället att göra sig av med en rad förslag om skattereformer, som framförts under det senaste året. De flesta avslås med hänvisning till de sittande skatteutredningarna. Det är kanske inte så mycket att säga om det, även om det inte hade skadat att riksdagen uttalat en viss politisk vilja exempelvis när det gäller det helt orättfärdiga avdragsystemet i dess nuvarande utformning. Vad gäller skatteavdragen råder så uppenbart orimliga förhållanden att man verkligen inte får dröja en dag för länge i strävandena att skapa en mera rättvis ordning.

Som ledamot av en av de sittande – eller kanske riktigare vilande – skatteutredningarna bör man kanske vara försiktig med att avge några löften, även om vi närmar oss den förledande nyårsnatten. Jag vill därför bara uttrycka förhoppningen att vi får en i ordets bästa mening radikal skattereform och att chanserna till en sådan inte försvinner i politiska partiers fruktan för genomgripande förslag.

Jag yrkar bifall till reservationen 2, motionerna 26 yrkandena 2–6, 393 och 975. I anslutning till yrkandet 1 i förstnämnda motion hemställer jag vidare att riksdagen antar det förslag till lagtext, avseende 10 § 1 mom. lagen om statlig inkomstskatt, som utdelats till ledamöterna. Förslaget har följande lydelse:

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrives att 10 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall ha nedan angivna lydelse.

Föreslagen lydelse

10 §

1 m o m. Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

nedan angivna grundbelopp.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 20 000 kronor. 2 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när beskattningsbar inkomst överstiger

20 000	men icke	25 000 kr.:	400 kr. för	20 000 kr. och	6 % av återstoden;	
25 000	" "	30 000 " :	700 " "	25 000 " "	10 % " "	:
30 000	" "	35 000 " :	1 200 " "	30 000 " "	15 % " "	:
35 000	" "	40 000 " :	1 950 " "	35 000 " "	21 % " "	:
40 000	" "	45 000 " :	3 000 " "	40 000 " "	29 % " "	:
45 000	" "	65 000 " :	4 450 " "	45 000 " "	38 % " "	:
65 000	" "	70 000 " :	12 050 " "	65 000 " "	45 % " "	:
70 000	" "	80 000 " :	14 300 " "	70 000 " "	51 % " "	:
80 000	" "	100 000 " :	19 400 " "	80 000 " "	54 % " "	:
100 000	" "	150 000 " :	30 200 " "	100 000 " "	56 % " "	:
150 000 kr.			58 200 " "	150 000 " "	58 % " "	:

Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 58 procent av denna inkomstdel.

Med familjestiftelse avses i denna lagstiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1977 och tillämpas första gången vid 1978 års taxering.

Herr JOSEFSON (c):

Herr talman! 1970-talet kännetecknas av den nästan årligen återkommande skatteomläggningen. Den starka inflationen, som varit rådande under större delen av 1970-talet, har varit den främsta orsaken till nödvändigheten av ständiga justeringar av skatteskalen. Den direkta statliga beskattningen, utformad i en progressiv skatteskala, skärper skatteuttaget automatiskt vid en inflation. Därför har det varit nödvändigt med en nästan årlig justering av reglerna för den direkta statliga skatten.

Så är också förhållandet för år 1977. Trots det enhälliga uttalande som gjorts av riksdagen på hösten 1975 enligt förslag av finansutskottet har inte de samlade kraftåtgärder mot fortsatt inflation vidtagits som man då förhoppningsvis såg fram emot.

1972 års skatteutredning, som har att utreda och framlägga förslag om ett nytt skattesystem, har ännu inte kunnat framlägga något förslag. Nu har den nya regeringen gett delvis nya direktiv. Den har också krävt att förslag läggs fram till hösten 1977. Jag hoppas att vi därmed snart skall få ett sådant skattesystem att vi slipper ifrån dessa årliga förändringar. Men givet är att för att lyckas med detta fordras också åtgärder och vilja ifrån alla samhällsansvariga att komma till rätta med inflationsutvecklingen.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

I proposition 42, som nu behandlas och som utarbetats efter överläggningar med löntagarorganisationerna, föreslås ett skattesystem som betyder att såväl låginkomsttagare som de stora löntagargrupperna får sänkt direkt skatt. De föreslagna ändringarna av skatteskalen medför den största procentuella skattesänkningen i inkomstskikten mellan 35 000 och 60 000 kr. I enlighet med det i propositionen framlagda förslaget sänks marginalskatten mellan 1 och 10 procentenheter vid inkomster upp till 65 000 kr., medan den höjs med 1 procentenhet vid inkomster över 155 000 kr. I kronor räknat medför förslaget en skattesänkning med högst 2 350 kr.

I de senaste årens skattedebatter har frågan om marginalskatten kommit att få en kanske alltför framträdande roll. Visst har marginalskatten – hur mycket man får behålla av den sist intjänade kronan – sin stora betydelse från många synpunkter. Men samtidigt bör man inte helt bortse ifrån vad som av inkomsten i genomsnitt erlaggs i statlig inkomstskatt. Som jag redan tidigare sagt åstadkommer en inflation genom den progressiva skatteskalen en automatisk skärpning av skatteuttaget. Därför är det nödvändigt med en omläggning av skatteskalen.

I det här av regeringen framlagda förslaget sänks marginalskatten i inkomstlägen mellan 45 000 kr. och 65 000 kr. 1–3 procentenheter mer än i det förslag som den socialdemokratiska regeringen tidigare framlagt. Drygt två tredjedelar av de heltidsarbetande löntagarna befinner sig i inkomstskiktet mellan 40 000 och 70 000 kr. Genom att marginal- och totalskatten sänks något mer i detta skikt kan majoriteten av löntagarna uppnå en åsyftad standardförbättring inom ramen för lägre nominella löneökningar. Och detta kan påverka företagens kostnadsnivå och den internationella konkurrenskraften gynnsamt. Därtill kommer att kommunernas utgifter för löneökningar för sina anställda kan bli i motsvarande mån lägre.

Som framgår av skatteutskottets betänkande motsvarar de föreslagna skattesänkningarna betydande bruttolöneökningar. Jag skall inte vidare utveckla min syn på detta. Enligt överenskommelse skall herr Hörberg i sitt anförande vidare beröra detta avsnitt.

Beträffande finansieringen delar utskottet uppfattningen att det i nuvarande ekonomiska läge är nödvändigt att kompensera inkomstbortfallet på grund av den föreslagna skattesänkningen. Det är också detta som utgör grunden för propositionens förslag till finansiering. Men i motsats till socialdemokraternas förslag syftar inte regeringens förslag till en skärpning av det totala skattetrycket. Regeringens förslag om en höjning med 1,5 procentenheter av socialförsäkringsavgiften, kompletterad med vissa förändringar av energibeskattningen, kommer att täcka de direkta kostnaderna för skatteomläggningen.

I den socialdemokratiska motionen föreslås en höjning av socialförsäkringsavgiften med 3 %. Det skulle innebära en skärpning av det totala skattetrycket. Motionärerna har inte tagit hänsyn till den inkomstökning som progressionseffekterna vid beskattningen medför. Utskottet avstyr-

ker därför denna motion liksom den ifrån vpk.

Utskottet behandlar ett stort antal motioner varav ett flertal tar upp frågor som redan är föremål för utredning. Utskottet hänvisar till detta i sitt betänkande och är enigt i sitt ställningstagande. Herr Wärnberg säger att det har inträffat en sinnesändring på den borgerliga sidan genom detta ställningstagande. Det stora flertalet av motionerna är väckta från borgerligt håll, och med anledning av detta och det uttalande som har gjorts i regeringsdeklarationen förutsätts att man vill avvakta och se vad som nu kommer att hända på de områden som här har tagits upp. Synpunkter på utredningsarbetet har förts fram liksom krav på utredningar. Med hänsyn till de nya tilläggsdirektiv som regeringen har utfärdat är det väl ganska naturligt att man i denna situation, någon månad efter regeringsskiftet, vill avvakta vad som kommer att hända innan man fullföljer de yrkanden som har förts fram.

Det krav som den nya regeringen har ställt på de tre stora skatteutredningarna – att redan under hösten 1977 framlägga förslag – utgör ju också ett starkt motiv för utskottets ställningstagande.

Beträffande den tillfälliga nedsättningen av den allmänna arbetsgivaravgiften inom det inre stödområdet anser utskottet att det fortfarande finns ett påtagligt behov av stöd till företagen i dessa delar av landet. Det är riktigt, som det sades här, att företagsskatteberedningen har att utreda arbetsgivaravgiftens framtida utformning. Men i motsats till herr Wärnberg anser jag att när riksdagen 1975 beslutat om att sätta ned arbetsgivaravgiften i det inre stödområdet, bör man inte på nytt göra någon förändring innan företagsskatteberedningens förslag har presenterats. Detta beräknas ske under hösten 1977 och utgör ytterligare ett motiv till utskottets ställningstagande att under 1977 bibehålla den nuvarande nedsättningen av arbetsgivaravgiften inom detta område.

I fråga om motionen nr 26 från vpk hänvisar utskottet bl. a. till att den nu föreslagna ändringen är ett provisorium, avsett att tillämpas under 1977. Herr Hermansson har också utvecklat sina synpunkter i detta avseende, och därav framgår ju att man yrkar på genomgripande förändringar. Som jag tidigare anfört håller 1977 års skatteutredning på att se över dessa frågor. Den har också fått tilläggsdirektiv med krav att redan till hösten 1977 framlägga förslag om ett nytt skattesystem.

Vi har ansett att den förändring, som vi i dag skall besluta om, endast skall innebära ett mindre ingrepp i det nuvarande skattesystemet – närmast justeringar med hänsyn till inflationens inverkan på progressionen. Inte minst av den anledningen har vi hänvisat till det utredningsarbete som pågår och menat att frågan om en större förändring av skattesystemet bör anstå till dess utredningsresultatet har framlagts.

I den andra motionen från vpk – och även i motionen 26 – tar man upp frågan om avveckling av mervärdeskatten på livsmedel. I en av motionerna föreslås dessutom att man hos regeringen skall begära att frågan om slopande av mervärdeskatten på livsmedel behandlas med

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

förtur. Riksdagen har tidigare avvisat liknande förslag, bl. a. av skat-
tetekniska skäl och med hänsyn till de åtgärder som vidtagits för att
motverka prishöjningen på livsmedel. Den statliga prissubventionen i
konsumentledet på vissa livsmedel uppgår nu, enligt uppgifter som har
lämnats, till 3 400 milj. kr., medan mervärdesskatten på de subventio-
nerade baslivsmedlen uppgår till ca 3 100 milj. kr. Därav framgår väl
ganska klart att man i verkligheten har tagit bort den prishöjande effekt
som momsens har för baslivsmedel genom de subventioner med vilka
man sänker priserna på baslivsmedlen i konsumentledet.

Trots detta pågår inom skatteutredningen en prövning av frågan om
en differentiering av mervärdesskatten. Därför anser jag liksom utskottet
att mycket av vad man här har begärt på mervärdesskattens område ligger
under prövning. Därtill kommer, som jag har anfört, att vissa åtgärder
redan vidtagits som tar bort den negativa konsekvens som man från
vpk här anför som skäl mot mervärdesskatten.

Utskottet avstyrker därför dessa båda motioner i de avsnitt som berör
mervärdesskatten. I övrigt har i vpk-motionen tagits upp ett flertal andra
frågor som berörs i utredningsarbetet, vilket gör att utskottet också på
de punkterna avstyrker motionen.

Herr Wårnberg ställde ett par frågor direkt till mig, bl. a. frågan om
jag tror att löntagarna i sina lönekrav kommer att ta hänsyn till att re-
geringen föreslagit en 1,5 % mindre höjning av arbetsgivaravgiften än
socialdemokraterna. Egentligen svarade herr Hermansson delvis på den
frågan, men jag vill också säga att hur arbetsgivaravgiften än tas ut måste
den erläggas, och till den avgiften får hela svenska folket vara med och
bidraga med sin del av kostnadsansvaret. Varje höjning av arbetsgivar-
avgiften påverkar på det sättet priserna. Den som konsumerar hela sin
inkomst drabbas hårdast. Det blir alltså låginkomsttagarna som drabbas
hårdast. Man kan därför med rätta säga att en lägre arbetsgivaravgift
till syvende og sidst är till fördel för låglönegrupperna. Arbetsgivarav-
giften har också en negativ inverkan på kommunernas utgifter. Kom-
munalskatten, som är proportionell, drabbar ju även den på ett hårdare
sätt de lägre inkomsttagarna.

Frågan om utrymmet vid avtalsförhandlingar har ständigt diskuterats.
Ingen kan väl påstå att löntagarnas situation skulle bli sämre på grund
av att man tar ut en lägre arbetsgivaravgift. Löntagarna kommer ju på
något sätt att vara med och betala sluträkningen på det hela. En högre
arbetsgivaravgift kommer otvivelaktigt att medföra en högre kostnad och
en högre kommunal beskattning. Därför anser jag för min del att det
förslag som lagts fram av regeringen och tillstyrkts av utskottet tar hänsyn
till låglönegrupperna, samtidigt som det är ett försök att något mildra
marginalskatten just i de inkomstkikt där det stora flertalet heltids-
anställda löntagare befinner sig.

Vi känner väl till den ständiga debatten om marginalskattens betydelse.
Marginalskatten debatteras oerhört mycket vid avtalsförhandlingar, och
kan man på detta sätt något minska kravet på löneökningar genom att

den andra vägen få motsvarande möjlighet till standardförbättring anser jag för min del att det är en väg som leder till ett bättre resultat, sett på sikt inte minst i den mycket besvärliga frågan när det gäller konkurrensen med utlandet.

Herr Wärnberg tog också upp finansieringen av skatteomläggningen och menade att man inte tagit ut lika mycket i nya avgifter som man sänkt den statliga inkomstskatten. Tidigare omläggningar under 1970-talet har utgått ifrån att man så att säga gör en kvittning genom att sänkt direkt skatt kvittas mot höjda arbetsgivaravgifter. Samtidigt skall vi uppmärksamma att man då har utgått ifrån den höjda inkomstskatt som staten skulle få på grund av inflationen och den skärpning av progressionen som detta medför. Det innebär i realiteten – det tror jag ingen kan förneka – att man genom dessa omläggningar under 1970-talet successivt har skärpt det totala skatte- och avgiftsuttaget. Det är den fråga som har diskuterats vid så många tillfällen och där vi från den borgerliga sidan har sagt att om det skall ske en skattehöjning, bör den ske på ett öppet sätt – inflationen bör inte vara inkörsporren till ständigt stegrade skatter och avgifter.

Herr Hermansson tog också upp frågan om en omläggning av arbetsgivaravgiften. Det ligger mycket i herr Hermanssons resonemang att arbetsgivaravgiften inte skall tas ut enbart på lönekostnaden utan också på produktionen. Men det är en fråga som ingår i utredningsuppdrag. När vi nu har ställt kravet att de tre stora utredningarna på skatteområdet skall framlägga sina förslag under 1977 anser vi att man bör avvakta och se vad dessa utredningar kommer fram till. Vi har också sagt att det skall ske en viss samordning och visst samarbete mellan utredningarna. Vi skulle på det sättet få möjlighet att under 1977 göra en totalbedömning av vårt skatte- och avgiftssystem. Det är därför vi här har hänvisat till utredningarna och avstyrkt motionen.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Vi är överens med herr Josefson och majoriteten i utskottet om att skatteomläggningarna också är ett led i bekämpandet av inflationen. Med hänsyn till vårt skattesystem behöver man ta ut mindre i löneökning om man får en skattesänkning. Men det här är liksom det mesta i majoritetens skrivning motsägelsefullt. Man säger att man skall bekämpa inflationen, men samtidigt ökar man statens upplåningsbehov med över 3 miljarder kronor. Om man inte på något annat sätt tar in de 3 miljarder som fattas, påskyndar man i stället inflationen.

Jag har inte fått något svar av herr Josefson om hur man skall bedöma den föreslagna höjningen av socialavgiften med 1,5 % i stället för 3 % i förhållande till kommunernas skatter. Vi minns hur man en gång i tiden gick ut med det förslaget: Den ene centerpartisten talade om att låginkomsttagarna härigenom skulle få lägre kommunalskatt, och den

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

andre centerpartisten – jag tror det var partiledaren i centerpartiet – talade om att det fanns utrymme för ytterligare lönehöjningar genom att man bara tog ut 1,5 %. Jag har frågat herr Josefson men inte fått något svar: Vilken av dessa två linjer är det som utskottsmajoriteten ansluter sig till? Blir det 1,5 % lägre löner och därmed utrymme för skattesänkningar, eller skall löntagarna ha pengarna och var finns då utrymmet för de mindre skatteuttagen från kommunernas sida? Jag har inte fått något svar, utan herr Josefson fortsätter som centerpartiet hela tiden gjort.

Man talar om att två tredjedelar av alla heltidsarbetande i dag har en årsinkomst på mellan 40 000 och 70 000 kr. Det är sanning. Men man borde tala om var inom detta skikt de flesta ligger. Regeringen sätter in sin maximala skattesänkning först efter 65 000 kr. inkomst, och en beskattningsbar inkomst på mer än 65 000 kr. är det bara 9,1 % av landets samtliga inkomsttagare som kommer att ha 1977, efter en uppräknig av lönesumman till 1977 års siffror. Jag talar nu inte om heltidsarbetande utan om alla som har beskattningsbar inkomst. Man lägger alltså den tunga skattesänkningen på de grupper som ligger ett bra stycke över medeltalet. Det anser jag vara en helt ny linje i centerns politik.

Herr Josefson säger att vi har ett nytt läge eftersom vi nu har ny regering som avgivit en regeringsförklaring och att man därför kan avslå de borgerliga motionerna. En annan ledamot av utskottet kommer att ta upp den frågan, så jag skall inte göra det. Jag vill bara konstatera att 1972 års skatteutredning har funnits rätt länge, och det är den som får hand om de flesta av dessa motioner.

Herr Hermansson talade om att ta ut skatter på annat än lönesummorna. Jag har åtskilliga gånger deklarerat att man i fördragsskatteberedningen arbetar på att hitta en annan princip.

Herr HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Det är bra att både herr Wärnberg och herr Josefson uttalat sin anslutning till vårt krav på en omläggning av arbetsgivaravgiften. Kanske kan man hoppas att det så småningom skall komma fram ett förslag och ett beslut i den riktningen.

Herr Josefson tog upp det krav som vi har drivit länge om att slopa mervärdeskatten på maten. Vår agitation i frågan och framför allt folks reaktioner på de höjda livsmedelspriserna har ju medfört att det har blivit en mycket stark rörelse omkring kravet att man på något sätt skall sänka och hålla nere livsmedelspriserna. Under några år har man valt att gå in med subventioner på livsmedel. Subventionerna är viktiga för att inte priserna skall stiga ytterligare på vissa livsmedel, men som framgår av statistiken över prisutvecklingen har de varit otillräckliga för att stoppa prisstegringarna. Motiven för livsmedelssubventioner är sålunda att hålla tillbaka alltför kraftiga prisstegringar på vissa varor, men den orättvisa beskattningen av livsmedel kvarstår.

Herr Josefson lämnade siffror på hur mycket subventionerna påverkar

prishöjningarna på vissa baslivsmedel och hur mycket momsens påverkar priserna på samma baslivsmedel. Men det krav vi ställt gäller ju avskaffande av hela mervärdesskatten på livsmedel, som i dag uppgår till mellan 5 och 6 miljarder kronor. Det är hela den effekten vi vill ha bort. Som jag sade kan man åstadkomma detta på två olika vägar, antingen genom att utvidga subventionerna och gärna lägga hela summan just på baslivsmedel för att hålla nere priserna på dessa eller genom att direkt slopa mervärdesskatten.

Vad herr Josefson anfört rubbar alltså inte vårt krav. Hälften av det har man i någon mån tillmötesgått genom de ökade livsmedelssubventionerna, men hälften av kravet står helt kvar.

Herr Josefson sade sedan att vi från vår sida hade föreslagit så genomgripande förändringar att man inte kunde gå in på dem. Jag vill därför ställa en konkret fråga till herr Josefson. Ett av de förslag vi har ställt är att man skall slopa den allmänna arbetsgivaravgiften för kommuner och landsting. Det borde inte behövas några större utredningar för att ta ställning till det konkreta kravet, som reses från allt fler kommunalmän och personer som är verksamma i landstingen. Jag vill således veta vilken invändning herr Josefson och centerpartiet har mot att nu fatta ett beslut om att slopa den allmänna arbetsgivaravgiften för kommuner och landsting. Hur kan ni försvara att den bibehålls och pressar upp kostnaderna och försvårar kommuners och landstings ekonomi?

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Beträffande frågan hur och till vad skillnaden mellan den 1,5-procentiga höjningen av arbetsgivaravgiften och den av socialdemokraterna föreslagna 3-procentiga höjningen skall användas vill jag svara att den föreslagna mindre höjningen medför ett från konkurrenssynpunkt värdefullt kapitaltillskott, därest man vid avtalsförhandlingarna beaktar att den ger löntagarna en väsentlig standardförbättring totalt sett genom att kostnadsstegringen och de kommunala utgifterna kan begränsas. Om man däremot anser att en 1,5-procentig sänkning av arbetsgivaravgiften skall användas till att öka löneutrymmet för löntagarna, försvinner givetvis de fördelar jag nämnde, men då åstadkommer man på så sätt i stället en inkomsthöjning för löntagarna.

Man kan inte komma ifrån att vi på detta sätt skapar utrymme för att förbättra den enskildes ekonomiska ställning. Sedan är det en annan sak hur dessa 1,5 % skall utnyttjas. Om de används för att göra det möjligt att hålla priserna och kommunalskatterna nere, har man bidragit till att vi kan stå oss bättre i konkurrensen med andra länder. Regeringen har sagt – och det vet herr Wärnberg mycket väl – att den inte vill lägga sig i avtalsförhandlingarna, utan det får bli en sak för arbetsmarknadens parter att avgöra huruvida de vill respektera de synpunkter som här framförts.

Herr Wärnberg vänder sig mot att den skattesänkning som uppnås vid en inkomst på 65 000 kr. kommer att gälla även för inkomster som

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

ligger en bra bit högre. Jag vill till det endast säga att det är exakt samma system som den socialdemokratiska regeringen tillämpat vid tidigare skatteomläggningar. Skillnaden mellan vårt och den tidigare regeringens förslag är att vi för de högsta inkomstgrupperna skärper skattecuttaget med någon procent.

Till herr Hermansson vill jag endast säga att frågan om slopande av den allmänna arbetsgivaravgiften för kommuner och landsting har samband med konkurrensförhållandena. Samma förslag har förts fram och diskuterats när det gäller momsen. Den här frågan är så pass komplicerad att man inte bör vidta några förändringar innan utredningen har framlagt sitt förslag.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Josefson sade att vi under 1970-talet haft en total skatteomläggning som inneburit att man genom höjningar av arbetsgivaravgifterna krona för krona tagit igen skattesänkningar på andra områden. Min fråga blir då: Vart har pengarna tagit vägen? Med det resonemang som herr Josefson för har det skett en kolossal överbeskattning, men trots det har underskottet i statsbudgeten fortsatt att växa. Dessa pengar måste på något sätt ha gått upp i rök, eller också har ni räknat fel. Och jag tror att ni har gjort felräkningar!

Nu vill man inte ens ta ut någon progressionseffekt på reallöneökningar. Det betyder att staten aldrig kan genomföra några nya reformer eller förbättra standarden på de saker som staten har att finansiera. Det kan heller aldrig bli något finansiellt sparande.

Jag förstår inte riktigt hur det skall bli i ett framtida samhälle, där man finansierar verksamheten med lån. Det måste man nämligen göra om man inte av medborgarna tar ut skatter som räcker till utgifterna.

Jag hävdar fortfarande att skattesänkningen blir störst efter 65 000 kronors inkomst. Herr Josefson säger att detta är exakt samma system som det socialdemokratiska förslaget byggde på. Upp till 40 000 kronors inkomst är det riktigt, men därefter blir det enligt den nya regeringens förslag större skattesänkningar. Enligt den tidigare regeringens förslag och det nu föreliggande motionsförslaget uppnås den maximala skattesänkningen vid 50 000 kr – sedan blir den inte större. Nu uppnås den största skattesänkningen först vid 65 000 kr., och den bibehålls upp till i runda tal 350 000 kronors inkomst. Det är en väsentlig skillnad mellan det skatteförslag som den nya regeringen framlagt och det som minoriteten i enlighet med motionen och reservationen vill genomföra.

Men det viktigaste av allt tycker jag ändå är att man avser att gå ut och låna över 3 miljarder för att klara den föreslagna skattesänkningen, eftersom man inte föreslår en transferering krona för krona.

Herr HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag frågade herr Josefson vad centerpartiet kunde anföra för skäl för att avstyrka vårt krav på att man skall slopa den allmänna

arbetsgivaravgiften för kommuner och landsting. Det enda svar han hade att ge var att hänvisa till konkurrensförhållandena och förklara att ett slopande av den allmänna arbetsgivaravgiften för kommuner och landsting kanske kunde rubba dessa förhållanden. Det var ett oerhört egendomligt resonemang. Kan det vara till någon nackdel, om man underlättar läget för kommuner och landsting, som vi vet är mycket hårt pressade och därför har tvingats höja sina skatter?

Vad kan centerpartiet avse med hänvisningen till konkurrensförhållandena? Är man rädd för att det skall gå lättare för kommuner och landsting att anställa folk, om de slipper den allmänna arbetsgivaravgiften, eller vilken tanke ligger bakom detta resonemang? Det skulle vara värdefullt för kommunalmännen och alla de som drabbas av de höjda kommunalskatterna att få veta detta.

Den enda rimliga tolkningen är att det är hänsynen till de privata företagens intressen som ligger bakom, när centerpartiet avstyrker detta krav från oss om att man skall slopa den allmänna arbetsgivaravgiften för kommuner och landsting. Det vore intressant om herr Josefson kunde bekräfta att så är fallet och att detta är det enda skäl man har att anföra. Det vore då rätt avslöjande för centerpartiets inställning till kommunernas och landstingens mycket svåra problem.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wärnberg frågade vart de pengar tagit vägen som har tagits ut genom den skärpning som skett genom skatteomläggningarna under 1970-talet. Jag tycker att jag har större anledning att ställa den frågan till herr Wärnberg, som har tillhört de regerande partiet under större delen av 1970-talet. Ingen kan väl förneka – och det har inte heller herr Wärnberg gjort – att det totala skatteavgiftstrycket har ökat genom dessa nästan årliga skatteomläggningar. Pengarna har givetvis använts till det reformarbete och den utbyggnad av den offentliga sektorn som skett under 1970-talet. Ett fortsatt reformarbete kommer givetvis att ske även under 1970-talet. Ett fortsatt reformarbete kommer givetvis att ske även i fortsättningen, men hur finansieringen av detta skall ske bör då på ett mer öppet sätt diskuteras i samband med besluten om reformer. Finansieringen av utbyggnaden av den offentliga sektorn skall inte lösas genom inflationen och den inverkan denna har på vårt skattesystem. Regeringen har själv erkänt att det inte går att använda det statliga progressiva skattesystemet oförändrat. Därmed har man också erkänt att inflationen medför en skärpning av skattetrycket.

Beträffande regeringsförslaget att ta med inkomstgrupper över den nivå där sänkningen av marginalskatten slutar vidhåller jag att man har tillämpat exakt samma system som tidigare.

Om man inte skall göra ett mer genomgripande ingrepp, vilket regeringen har ansett att man inte bör göra i detta skede, får man detta resultat. Regeringen har dock, i motsats till socialdemokraterna, föreslagit att man skall höja uttaget i de högsta inkomstgrupperna.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Herr Wörnberg frågade hur man skall klara statens finanser, när man inte totalfinansierar denna skatteomläggning. Skatteomläggningen syftar till att tillgodoräkna staten samma andel av inkomsterna som i det tidigare systemet. Det kravet uppfylls genom den proposition som har lämnats.

Budgeten för kommande år får vi diskutera vid ett senare tillfälle, när riksdagen behandlar statens finanser.

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Jag hade gärna önskat att det skatteförslag som riksdagen nu skall besluta om hade sett annorlunda ut, att det hade varit ett förslag till en mera varaktig skattereform, att det hade omfattat en prövning av hela inkomstbeskattningen, att det hade inneburit inflationsskyddade skatteskalor och en väsentligt sänkt marginalskatt. Men skatteutredningarna, och i första hand 1972 års skatteutredning, har ännu inte gett oss underlag för en sådan reform. Vi måste därför också för 1977 nöja oss med en provisorisk omläggning av den statliga inkomstskatten.

Det är nödvändigt att göra en sådan omläggning för att undvika att inflationen automatiskt kommer att höja skatterna för människorna. Den statliga inkomstskatten är ju starkt progressiv, och för många kommer en lönehöjning att innebära att de kommer upp i högre progressionsskikt. Hur mycket beror på var i ett skattesikt man ligger. För somliga kanske en lönehöjning bara innebär att man rör sig inom ett skikt och då blir marginalskatten oförändrad. För andra, och det är många, som passerar en gräns kan skärpningen bli betydande, kanske fem procentenheter och i somliga fall t. o. m. ett tiotal procentenheter. Därför måste vi ändra skatteskalorna, och det har vi också fått göra varje år utom ett under 1970-talet.

Alla partier är väl nu också överens om att det måste ske en förändring av de statliga skatteskalorna för 1977. Vad man är oense om gäller hur de nya provisoriska skalorna skall se ut.

Vi ställde några krav på en skatteomläggning då vi utarbetade den proposition som har redovisats för riksdagen. För det första bör skatteförslaget medverka till att dämpa inflationen; det skall inte pressa upp löner och priser. Om vi hade flyttat över 1976 års skatteskalor till 1977 års miljö hade vi fått den effekten: skatteskalorna hade medverkat till en press på löner och priser. Därför måste vi göra om dem och riktpunkten måste vara att skatteskalorna skall medverka till att dämpa inflationen. För det andra bör det medverka till att underlätta avtalsrörelsen, det bör vara möjligt att uppnå en reell standardförbättring utan mycket höga nominella löneökningar. För det tredje bör det medverka till en finansiering av samhällets verksamhet i ungefär samma omfattning som nu gällande regler.

Regeringens skatteförslag innebär justeringar av den statliga skatteskalen, så att såväl låginkomsttagare som de stora löntagargrupperna får sänkt skatt. De föreslagna förändringarna av skatteskalen medför den största procentuella skatteminskningen i inkomstgrupperna

35 000–60 000 kr. om året, och i kronor räknat är minskningen störst för grupperna 65 000–150 000 kr.

Vi granskade den tidigare regeringens förslag som redovisades i våras. Vi hade ungefär samma uppfattning i flera avseenden. Vi menade emellertid att marginal- och totalskatterna borde sänkas litet mera för majoriteten av löntagarna, om förslaget på ett gott sätt skulle svara mot de mål jag nyss nämnde, att dämpa inflationen och att underlätta avtalsrörelsen.

Vi noterade, då vi granskade inkomststatistiken, att drygt två tredjedelar av de heltidsarbetande löntagarna är i inkomstskikten 40 000–70 000 kr. Redan nu är industriarbetarinkomsten runt 50 000 kr., och många yrkesarbetare inom industrin, många lärare, tjänstemän, sjuksköterskor m. fl. har i år mera. Och skatteförslaget är ju avsett att verka i 1977 års lönesituation. Därför ändrade vi skatteskalorna i grupperna 45 000–65 000 kr., så att marginalsatterna kom att sänkas med ytterligare några enheter.

Genom sådana mindre justeringar av skatteskalorna kunde vi medverka till att majoriteten av löntagarna kunde få en standardförbättring inom ramen för lägre nominella löneökningar. Vi kunde gynnsamt påverka företagens kostnadsnivå och den internationella konkurrenskraften liksom kommunernas ekonomiska situation. Det var alltså möjligt att genom rätt måttfulla förändringar av ett tidigare förslag bättre uppnå de mål man bör ställa upp för ett provisorium avseende 1977.

Så några ord om den andra sidan av skatteomläggningen, nämligen finansieringen. Vad det handlar om är ju en skatteomläggning – det kan icke nog ofta framhållas. Det är alltså inte någon skatteminskning, det är inte någon skatteskärpning. Självfallet kan det för en del enskilda bli fråga om skatteminskningar eller skatteskärpningar, beroende på vilken inkomst man har och vilken kommunalskatt som kommer att gälla i den kommun där man bor, men som helhet och sett ur den statliga inkomstbeskattningens synvinkel är det alltså fråga om en *omläggning* av den statliga skatten.

Nu finns det olika sätt att resonera, ifall man vill ange hur mycket andra statsinkomster skulle behöva öka för att skattetrycket skall vara oförändrat om man sänker inkomstskatten. Och det är nog inte så lätt att mellan olika experter och mellan olika politiker nå fram till det slutliga, entydiga svaret på den frågan.

Min utgångspunkt är denna: Det är i nuvarande samhällsekonomiska läge inte försvarbart att totalt minska skatternas andel av den samlade inkomsten. Därför måste skatter eller avgifter i någon form höjas, när man sänker inkomstskatteskalorna. Det skall emellertid inte vara fråga om att höja den totala skatten. Därför skall man inte använda sig av sådana enkla bokföringsmetoder att man i ena kolumnen noterar att inkomstskatten kommer att sänkas med ca 6 miljarder kronor, varpå man i den andra kolumnen måste notera exakt lika mycket. Vi måste se i vilken löne- och prisnivå förslaget kommer att verka. Vi kan notera att

Onsdagen den
15 december 1976

---

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

en lönestegring med exempelvis 6 % skulle medföra att inkomstskatterna skulle öka med 10 %, alltså väsentligt mera.

Nu vill vi icke skärpa skattetrycket, icke heller minska det. Vi gör en skatteomläggning för att bevara ungefär samma skattenivå.

Den tidigare regeringens förslag innebar att statskassan skulle tillföras mera pengar än vad som var motiverat för själva skatteomläggningen. Det handlar alltså om en skatteomläggning och inte om att sänka eller höja skattetrycket, och det rör sig i detta sammanhang inte heller om att göra en statsbudget för 1977 och att göra den samlade bedömningen av vilka statsinkomster som staten behöver för det kommande budgetåret.

Nu finns det också andra skäl för att stanna för en lägre avgiftsnivå, i första hand hänsynen till effekterna på priser och sysselsättning för företag och kommuner.

Vi har funnit det tillräckligt att höja de sociala avgifterna med 1,5 %, vilket är hälften av vad den förra regeringen föreslog. När man skall göra en statsbudget hade det självfallet kunnat vara enklare, om avgiften hade satts till 3 %, men då hade det också varit fråga om en skatteskärpning, och då skulle förslaget också ha presenterats som en skärpning. Men det har alltså inte varit regeringens avsikt, utan det har varit fråga om en skatteomläggning.

Jag vill till sist säga, herr talman, att jag inte vill göra gällande att den nuvarande regeringens förslag är ett utomordentligt bra förslag, inte heller att den tidigare regeringens förslag var utomordentligt dåligt. Båda är provisoriska lösningar, båda har varit nödvändiga att pröva för 1977, eftersom vi inte har kunnat lägga fram det förslag till en mera omfattande skattereform som det hade varit på tiden att vi fått. Men den nuvarande regeringens förslag är på några punkter bättre. Det betyder mera för de stora inkomstgrupperna. Därigenom kan vi ju få ett effektivare bidrag i kampen mot inflationen och göra det möjligt för löntagarna att få en rejäl standardförbättring, och det ger – och detta är kanske det mest betydelsefulla – ett bättre utgångsläge för den mera omfattande skattereform som riksdagen under de två kommande åren måste få ta ställning till.

Herr HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Herr Mundebo sade att det förslag som regeringen har framlagt och som han som budgetminister står för inte innebär någon skatteminskning, utan bara en skatteomläggning. Jag noterar det erkännandet, eftersom det är just vad jag hävdade i mitt första anförande. Det är en bluff när man från regeringens sida har hävdats att det här förslaget för nästa år innebär en skattesänkning för de stora löntagargrupperna med över 2 000 kr. Det tar alltså herr Mundebo tillbaka i dag, och det är tacknämligt, men jag tycker att det hade varit litet hoderligare att skriva propositionen på ett annat sätt.

Den proposition som berörs i och med behandlingen av det här utskottsbetänkandet kallas ju 1976/77:42 om *sänkning* av den statliga in-

komstskatten, m. m. Tittar man i propositionen och läser inledningen, som är skriven av föredragande statsrådet, finner man att det står att det här förslaget ger *skattesänkning* för praktiskt taget alla inkomsttagare. Den texten varierar sedan också.

Nu säger herr Mundebo här att det inte handlar om någon skatte-sänkning utan bara om en skatteomläggning. Det noteras alltså, men det hade då varit hederligare att i agitationen kring detta skatteförslag betona just den punkt som jag har velat trycka på: Det är en skatteomläggning, det är inte någon reell skattesänkning för majoriteten av löntagarna med över 2 000 kr. som man helt bluffartat har försökt hävda inte bara i buskagitationen utan också i en rad uttalanden från regeringen. Och det är fel att skriva propositionen på det här viset och ge sken av att det är en sänkning av skatten, en sänkning för den stora massan av löntagare som i verkligheten åstadkoms genom det här förslaget. Så är, herr budgetminister, alltså inte fallet.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Efter att ha hört herr budgetministerns anförande förstår jag att det inte var så lätt för herr Josefson att förklara för kammaren eller för mig på vilket sätt man har kommit fram till att det hela är totalfinansierat. Budgetministern hade alls inte den tvärsäkra ton som återfinns i propositionen och i utskottets majoritetsbetänkande, där man säger att omläggningen är totalfinansierad. Budgetministern var betydligt försiktigare. Han sade nämligen, att det inte är så lätt att hitta det rätta svaret på frågan hur man skall räkna. Det är inte bara att sätta upp två kolumner, den ena över vad man förlorar och den andra över vad man tar in, utan det är betydligt svårare än så. Han konstaterar att han bara tagit en lägre avgiftsnivå därför att han ansåg att det skulle räcka. Det finns alltså, enligt mitt sätt att se, inga exakta beräkningsgrunder som man kan falla tillbaka på när man säger att skatteomläggningen är totalfinansierad.

Herr Mundebo använde två siffror. Han sade att om inkomstökningen är 6 % så är skatteökningen 10 %. Jag känner igen de siffrorna. De finns i Arbetsgivareföreningens utredningar. Är det de siffrorna som ligger till grund för uppfattningen att man åstadkommit en totalfinansiering ber jag att än en gång få anmäla min reservation mot det sätt på vilket man kommit fram till den uppfattningen. Det finns nämligen många invändningar att göra däremot. Dels tänker man således sätta progressionseffekten ur spel även på sådana inkomster som inte beror på inflationen utan på reallönestegringar; man skall alltså ändra progressions-effekten där. Dels tar man ingen hänsyn till den avdragsrätt som finns för socialförsäkringsavgifterna men inte för de direkta skatterna. Det finns många andra saker som man kan invända mot. Det är bara att konstatera: Ni vet inte säkert någonting. Ni har huggit till med hälften av vad den gamla regeringen hade föreslagit och kallar det ni åstadkommit för en totalfinansiering.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Jag känner mig inte särskilt oroad för att herr Hermansson talar om bluffredovisningar och att herr Wärnberg ifrågasätter säkerheten i en del siffror. Det finns i propositionen och också i riksdagsutskottets betänkande en hederlig redovisning av vad det handlar om, nämligen en sänkning av statsskatten. Sänkningens omfattning framgår av tabellerna. Samtidigt är det realistiskt att räkna med att löner och priser kommer att förändras under 1977. Skattetabellerna kommer alltså att verka i en annan pris- och lönemiljö än dagens. Samtidigt sker i nästan alla kommuner en höjning av de kommunala skatterna, som delvis motverkar den sänkning av den statliga inkomstskatten som görs.

Detta är en klar och hederlig redovisning av vad propositionens förslag innebär. Vad riksdagen beslutar om är ju en sänkning av den statliga inkomstskatten. Riksdagen har inte att ta ställning till hur löner och priser kommer att se ut 1977. Riksdagen har icke att ta ställning till landstingens och kommunernas skatter. Riksdagen tar ställning till den statliga inkomstskattens utformning, och de statliga skatteskalorna förändras på det sättet att den statliga inkomstskatten sänks. Det är vad det handlar om.

Vad effekten för den enskilde sedan blir beror, som jag nämnde i mitt inlägg, på hur löner och priser kommer att utvecklas, i vilken kommun man bor och hur det kommunala skattetrycket där ser ut. För somliga kan det bli fråga om en rätt betydande sammanlagd inkomstskattesänkning, för andra, men få, kan det bli fråga om en inkomstskatehöjning under nästa år, beroende som sagt på vilken inkomst man har, i vilken kommun man bor och hur löner och priser kommer att utvecklas.

Vad effekten för statskassan blir beror ju också på löne- och prisutvecklingen. Det är därför jag nog tycker att det är riktigt att säga i december 1976 att vi inte kan vara tvärsäkra på vad som händer under de tolv månaderna år 1977. Vi kan med utgångspunkt i olika antaganden om utvecklingen tro att skatteomläggningen innebär att vi kan få in ungefär lika mycket som sänkningen av statsskatterna kommer att kosta. Det definitiva svaret på det får vi när vi har passerat 1977.

Ett tillägg till. Självfallet har väl redovisningarna av vad som händer vid sexprocentiga löneförbättringar förekommit i något SAF-material, men de kan också finnas i löntagarorganisationernas handlingar. De finns även i skatteutredningarnas material. Man kan f. ö. ganska lätt räkna fram detta själv.

Herr HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Herr Mundebo säger att han inte känner sig särskilt oroad av min och herr Wärnbergs kritik. Men vad vi har talat om här är den oro som löntagarna naturligtvis kommer att känna när de blir varse den verkliga innebörden i det förslag som den borgerliga regeringen har lagt fram. Det är deras oro jag är mest intresserad av.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Herr Mundebo säger nu att regeringen har lagt fram ett förslag om sänkning av den direkta statsskatten, som dock kommer att verka i en annan pris- och lönemiljö än f. n. och att man i de flesta kommuner kommer att tvingas höja kommunalskatten. Men herr Mundebo säger också att detta är något som riksdagen inte har att ta ställning till. Jag kan inte acceptera det resonemanget. Självfallet har riksdagen att ta ställning till vilken prisutveckling det är i landet. Det är möjligt att frågan i det delade finansdepartementet inte ligger under herr Mundebos fögderi, men jag trodde att vi hade *en* regering som svarade för *en* politik, och prisutvecklingen är faktiskt en fråga som både regering och riksdag har att ta ställning till.

Bara häromdagen avtog ju riksdagen en motion från vpk om att man skulle utvidga prisstoppet till att gälla alla nödvändighetsvaror. Då sade man ingenting om att det var en fråga som riksdagen inte kunde behandla, utan de borgerliga partierna och socialdemokraterna motsatte sig förslaget av andra skäl och menade tydligen att man skall acceptera de prisstegringar det gällde.

Det är väl också rätt självfallet att riksdagen har att göra med förutsättningarna för kommunernas ekonomi. Vi behandlar ju här oavbrutet förslag och frågor som grundlägger de förutsättningar, utifrån vilka kommunerna har att arbeta i sin ekonomi.

Nu säger herr Mundebo: Det har skett en hederlig redovisning av innebörden av det här skatteförslaget. Men jag hävdar: Det har det inte.

Jag vill återigen citera vad som står på s. 6 i propositionen: "Förslaget --- ger *skattesänkning* för praktiskt taget alla inkomsttagare." Hur kan man garantera det? Det måste ju vara hederligare att, om man lägger fram förslag om förändring av statsskatten, som man vet innebär höjningar av kommunalskatten i de flesta kommuner, samtidigt också ge en redovisning av vad den troliga effekten blir på kommunernas ekonomi och hur mycket kommunalskatterna sannolikt kommer att höjas. Det är givet att man inte kan ange exakta beräkningar, men någon redovisning i det avseendet är det ändå rimligt att begära i en proposition som handlar om skattepolitiken för nästa år.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Min oro har sin grund däri att det kommer att fattas 3 miljarder kronor i statens finanser. I ett läge där vi redan har mycket stor upplåning måste man antingen underbalansera budgeten med 3 miljarder eller ta ut skatter på något annat sätt, skatter som förmodligen kommer att drabba oss betydligt värre än ytterligare 1 1/2 % på arbetsgivaravgiften. Jag tror alltså att den effekt som man skulle ha fått av att dämpa inflationen kommer att förvärras genom att regeringen, helt slumpmässigt tydligen, bara har klippt till med 1 1/2 % i stället för 3 % och därmed talar om totalfinansiering – utan att vilja tala om hur man har kunnat uppnå denna totalfinansiering. Av herr Josefsons inlägg tidigare kom det ju fram att han tänkte att det här ger ju så mycket

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

större inkomster och det blir större skatter. Drar man konsekvensen av det resonemanget, skall man ju inte ta ut några arbetsgivaravgifter alls, för då blir ju inkomsterna ändå större.

Jag är som sagt orolig för att man fördärvar statens finanser eller för att man tvingas ta ut några andra skatter som är värre än de föreslagna.

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Låt mig tillägga tre saker. För det första kan jag också känna oro för den ekonomiska situationen och för skattesituationen under kommande år. Men det här förslaget innebär för de flesta heltidsarbetande människor ett bättre alternativ än andra redovisade förslag. Det kan medverka till att underlätta avtalsrörelsen och dämpa inflationen på ett effektivare sätt än andra redovisade förslag. Därför skulle jag som löntagare känna mindre oro om detta förslag genomförs och blir verklighet 1977.

Det andra tillägget gäller prisutvecklingen och kommunalskatterna. Herr Hermansson menade att jag har fel om jag har uppfattningen att riksdagen inte har med det att göra. Jo, naturligtvis är det frågor som i hög grad angår riksdagens ledamöter och som finns med i bilden vid åtskilliga av de beslut som riksdagen har att fatta. Men vad jag säger är att det icke är riksdagen som har att besluta om kommunalskatten. Det är de svenska kommunerna och landstingen som gör det. Det är icke riksdagen som beslutar om löne- och prisutvecklingen. Lönerna fastställs i fria förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Prisutvecklingen kan vi inte besluta om i riksdagen, även om någon händelsevis skulle vilja det.

På denna punkt har när det gäller kommunalskatten en hederlig redovisning lämnats i propositionen. Tidigare alternativ har redovisats med utgångspunkt i kommunalskatter på 26 kronor 23 öre. Det kunde kanske vara naturligt att göra det i våras därför att man då kunde tro på en sådan kommunalskatteutveckling. Det förslag som nu redovisas utgår från kommunalskatter på 27 kronor. Vi vet nu att den genomsnittliga kommunalskatten under år 1977 kommer att vara 26 kronor 84 öre. Läger vi ihop statlig och kommunal skatt blir det faktiskt ett något fördelaktigare utfall om man bor i genomsnittskommunen än vad som framgår av tabellen i propositionen.

För det tredje sägs det att om man hade tagit in ytterligare några miljarder genom att ha sociala avgifter på 3,0 procentenheter hade man fått in mera pengar. Ja, men då skulle vi också ha redovisat det här förslaget som ett förslag till *höjning* av skatterna, som ett förslag till skatteskärpning. *Då* hade det varit en bluff att tala om en skatteomläggning, men det är det inte med den utgångspunkt som förslaget nu har fått.

Herr STRÄNG (s):

Herr talman! Herr budgetministern har upplyst oss om att det framlagda skatteförslaget har möjligheter att dels dämpa inflationen, dels underlätta

avtalsrörelsen. Det är fina ambitioner med båda dessa målsättningar, men jag har tyvärr en känsla av att det framlagda förslaget inte träffar rätt i avseende på de här målsättningarna, utan snarare gör det hela värre.

Den skatteproposition som vi nu har mottagit karakteriseras av två ting. Det första är en nonchalans – jag skulle nästan vilja kalla den en demonstrativ nonchalans – mot majoriteten av löntagarna och deras synpunkter på skattepolitiken. Det andra är ett stort tillmötesgående gentemot de inkomsttagare i vårt land som ligger på den bättre halvan rent inkomstmässigt. Det är kanhända – det märker man om man tänker efter – inte en så särdeles lovande premiär för en budget- och skatteminister, som officiellt och i allmänt tal säger sig företräda just de breda folklagrens intressen.

Jag skall kommentera de här båda karakteristiska inslagen i tur och ordning.

Propositionen bryter sönder den överenskommelse som löntagarorganisationerna LO och TCO träffade med den socialdemokratiska regeringen under försommaren i år. Det var då fråga om en trepartsförhandling och en trepartsöverenskommelse, som möjliggjordes enbart genom den redobogenhet och det ansvar för nationens ekonomiska utveckling som löntagarorganisationerna visade. Uppgårelsen med de fackligt organiserade innebar att dessa deklarerade sig beredda att vid kommande avtalsförhandlingar på samma sätt som tidigare avstå från det procentuttag som motsvarade en höjning av arbetsgivaravgiften med 3 %, i det löneutrymme som är tillgängligt för fördelning. Man avstod från de tre procenten av det förhandlingsbara löneutrymme för att i stället staten skulle kunna höja den sociala avgift som finansierar folkpensionsförsäkringen med de motsvarande tre procenten. Genom det arrangemanget avlastades statsbudgeten med ett belopp på i runt tal 5,5 miljarder kronor – närmare bestämt 5 400 miljoner – som därmed blev disponibla för en skattereform med tyngdpunkt på de inkomsttagargrupper som representerar just folkflertalet.

Den skattesänkning som var avsedd att genomföras 1977 var och är naturligtvis både önskvärd och nödvändig. Den var enligt uppgörelsen med löntagarorganisationerna riktigt avvägd. Den kunde effektueras utan att statsfinanserna behövde vidkännas någon försvagning – det sista som jag ser det en alldeles avgörande synpunkt då det finansiella läget, om inte alla tecken slår fel, torde bli ganska ansträngt inte bara 1977 utan även 1978.

Överenskommelsen innebar vidare en för LO och TCO godtagbar fördelning av beloppet på 5 600 milj. kr., som enligt den socialdemokratiska regeringens uppgörelse skulle gå tillbaka i form av skattesänkningar. Överenskommelsen var godtagbar just med hänsyn till hur löntagarna är placerade inkomstmässigt och – och det är sannernligen inte det minst viktiga – vad resp. parter på arbetsmarknaden har att bevaka visavi sina medlemsgrupper.

Den kompromiss som här förhandlades fram var framför allt värdefull

---

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

från synpunkten att löntagarna betraktade den som både rättvis och väl avvägd. Den skulle därmed underlätta avtalsrörelsen och inte skapa några speciella komplikationer. Den solidariska lönepolitiken fick sitt stöd genom uppgörelsen i en solidarisk skattepolitik, och de båda avsnitten skulle komplettera varandra.

Den borgerliga regeringen gör sig nu skyldig till både det reella och – vågar jag säga – psykologiska misstaget att köra över den här uppgörelsen, som hade löntagarorganisationernas accept och förtroende och därmed bryta det samförstånd som förelåg mellan arbetsmarknadens båda stora organisationer och regeringsmakten. Och resultatet har inte låtit vänta på sig – det har ytterligare understrukits här i dag i debatten. Den största av de två organisationerna har redan tillkännagivit att man med återopande av den nuvarande regeringens skatteförslag anser sig oförhindrad att i den kommande avtalsrörelsen ställa krav på extra lönepåslag för de stora, tunga och lägre betalda grupperna för att därmed återställa den avvägning som den gamla regeringen i sin skatteöversenskommelse lyckades uppnå.

Herr Mundebo har med sitt förslag på grund av obekantskap, kanske oerfarenhet, rörande fackligt tänkesätt skapat speciella problem för de anställda inom handeln, tekoindustrierna, servicenäringarna och naturligtvis framför allt de stora delarna av den offentliga sektorn där – om jag ser på landstingssidan – vårdpersonalen spelar så stor roll. Den kommunala och landstingskommunala verksamheten har sina helt dominerande grupper av anställda placerade i lönelägen där herr Mundebos extra generositet på skattesidan går löntagarna helt förbi. Den extra skattesänkning herr Mundebo bjuder ut får sin maximala genomslagskraft i inkomstlägen mellan 65 000 och 150 000 kr., dvs. långt ovanför de löntagargrupper som bl. a., som jag nyss sade, inom vårdyrkena gör sin tjänst på det kommunala och landstingskommunala planet.

Jag är medveten om att budgetministern kan göra gällande att han ändå inte har försämrat något i förhållande till den gamla regeringens förslag för dem som ligger under 45 000 kr. i årsinkomst. Jag bestrider inte detta, men man måste vara mycket obekant med hur fackföreningsfolk i allmänhet reagerar i löne- och avtalsförhandlingar för att räkna med deras godkännande av att en ytterligare skattesänkning på närmare en halv miljard tilldelas de grupper som ligger högre i inkomster än de tunga och manstarka grupper som vi finner inom den offentliga sektorn och övriga lågavlönade viktiga arbetsområden.

Jag vill nu inte uppträda som någon speciell svartmålare – det ligger som bekant inte för mig. Men jag är både bestämt och bastant övertygad om att den irriterade stämning och misstänksamhet som en majoritet av landets löntagare känner inför den borgerliga regeringen har ytterligare understrukits av vad som har hänt på skattesidan. Det är ett beklagligt faktum, sett från samhällssynpunkt och med tanke på den allmänna ekonomiska utvecklingen i vårt land.

Bryter man ogenerat sönder den överenskommelse som löntagarna gav sitt godkännande åt, så är det långt ifrån överraskande att löntagarna i dessa dagar tackar nej till regeringens inbjudan att diskutera de ekonomiska problem där löntagarna – vilket regeringen kommer att få lära sig – har en enormt betydelsefull roll att spela. Vill man ha ett hyfsat förhållande till de stora fackliga organisationerna, så får man inte bära sig åt på det här sättet. Även en borgerlig regering är säkerligen beroende av att ett sådant hyfsat förhållande föreligger.

Jag föreställer mig att regeringen anser sig ha gjort en insats på marginalbeskattningens område med sitt skatteförslag. Detta har i varje fall påståtts i borgerlig press och i regeringsuttalanden. Man kan av debatten få den uppfattningen att herr Mundebos extra utdelning till de bättre betalda är avgörande ingrepp i marginalbeskattningens problem. Nu vill jag inte underskatta marginalskatteproblemet i och för sig. Intill leda har den diskussionen spelat sin roll, bl. a. i den senast genomförda valrörelsen. Men marginalskatteproblemet som sådant löser man inte med små justeringar i ett par speciella inkomstlägen, hur högröstat man än talar om dessa justeringar.

I socialdemokraternas förslag, dvs. i propositionen 217 i våras, sänktes marginalskatterna – och på den punkten har den borgerliga regeringen anslutit sig – med 7–10 procentenheter i inkomstlägen mellan 30 000 och 45 000 kr. Det var en så pass avgörande sänkning att den spelar en roll. Herr Mundebos ansluter sig som sagt till detta. Då kan man i dessa inkomstlägen börja tala om vissa effekter – inte bara optiskt utan även reellt.

Om en inkomsttagare med 60 000 kr. i dag har en skatt på den sista intjänta hundralappen, dvs. marginalskatten enkelt uttryckt, på 65 kr., vilket ju är vad som gäller, och får den skatten sänkt till 64 kr. enligt herr Mundebos förslag, eller om han tjänar 55 000 kr. om året och får skatten på den sista hundralappen sänkt från 65 till 63 kr. – det är den sakliga innebörden i regeringens skatteförslag – så kan detta i och för sig vara välkommet. Men det är ingenting som på något påtagligt sätt förändrar marginalskatteproblemet som sådant. Hela denna diskussion om motviljan mot att göra övertid, att utföra extra arbete, hela den här frågan om att man väger in marginalskatteeffekten i löneförhandlingarna osv., förändras inte om marginalskatten i dessa inkomstlägen sänks från 65 till 64 kr. på hundralappen – eller från 65 till 63 kr. på hundralappen.

Man får visserligen en extra årlig skattesänkning i dessa inkomstlägen – och i inkomstlägen ända upp till 150 000 – på 400 kr. med regeringens förslag. Den fördelen skall emellertid vägas mot nackdelen att man rivit upp den med löntagarna träffade uppgörelsen och lagt ytterligare ca en halv miljard av statens pengar hos folk med förhållandevis goda – och i vissa fall mycket goda – inkomster.

Jag har ibland frågat mig hur det kommer sig att centerpartiet, som ändå bland sina väljare har en hel del småfolk med begränsade inkomster, kan ansluta sig till en slik skattefilosofi. Den frågan är ännu mer befogad,

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

då regeringen nu har beställt indexreglerade skatteskalor av 1972 års skatteutredning och herr Mundebo i sin proposition 42 talat om att en sådan ordning skall komma med det snaraste.

Jag har tidigare i den här kammaren redovisat att en indexreglering av skatteskalorna medför inkomstbortfall för statskassan. Jag tror att man realistiskt skall räkna med en 8-procentig prisstegring under ett par år eller i varje fall ett år framåt. Det skall ju bli en kraftigt uppblommande högkonjunktur enligt alla ekonomiska spådomar 1978, och med en sådan brukar följa viss prisstegring. Om vi således rent hypotetiskt utan att jag ställer några prognoser för framtiden talar om en 8-procentig prisstegring, föranleder den om man indexreglerar skatteskalorna ett inkomstbortfall för statskassan på ca 3 miljarder kronor om året. Dessutom ger en indexreglering den som tjänar 200 000 kr. om året tre gånger större skattesänkning i kronor räknat än den som tjänar 50 000 kr.

Att jag valt 50 000 kr. som jämförelseinkomst beror på att vi under 1977 kan räkna med – och där tar jag en statistik som inte har excercerats här tidigare i dag – att 75 % av landets fem och en halv miljoner skattebetalare inkomstmässigt sett kommer att ligga under den gränsen, dvs. under 50 000 kr. När det gäller kvinnorna har 90 % av våra kvinnliga skattebetalare inkomster under 50 000 kr. om året.

Det är från dessa förutsättningar och utgångspunkter som regeringen vill sätta in sin indexreglering av skattesystemet.

Här har i dag från talarstolen intensivt talats om de heltidsarbetande och skatteeffekterna för dem som har arbete året runt. Nu har vi en väsentlig del av heltidsarbetande – herr Wärnberg anförde vissa sifferuppgifter – som ligger just i inkomstlägena 40 000, 45 000 och upp till 50 000 kr. i årsinkomst. Sedan har vi naturligtvis halvtidsarbetande och andra deltidarbetande, och jag tycker inte man skall nonchalera dem. Stora grupper av den kvinnliga arbetskraften har det ordnat så att två kvinnor delar på ett arbete helt enkelt av den anledningen att de har svårigheter att få barnvakt. Följaktligen turas de om att sköta barnen. Då har de inte möjlighet att båda två arbeta hela dagen, utan de delar på ett arbete och har halvtidsarbetande funktioner.

Så mycket kan man väl ändå säga att det torde vara enklare för den som arbetar året runt att klara sig än för den som bara arbetar halva året. Jag tycker att man skall föra in även den synpunkten och inte bara diskutera de heltidsarbetande.

Jag har frågat mig hur man från centerpartiets sida så generöst har kunnat ge sin auktorisation till att slå på de extra 400 kronorna i skattesänkning i inkomstlägen mellan 65 000 och upp till 150 000 kr. om året. Jag har för egen del inte hittat något svar på den frågan. Det är möjligt att herr Josefson kan ge mig ett svar – jag väntar med spänning på det.

Jag skulle emellertid vilja rekommendera centerpartiet att tänka över det här problemet en gång till. Nu ser det ut som om centerpartiet har sålt sig till sina borgerliga bröder som företräder de bättre betalda i sam-

hället, genom att centerpartiet i sin tur får en extra skattesänkning på 480 kr. till jordbrukare och småföretagare. Jag tänker här på den höjning av det fria beloppet för egenavgiften – inkomster upp till 30 000 kr. skall vara befriade från arbetsgivaravgift – som ligger i regeringsförslaget. Detta okristliga byte är sakligt sett omöjligt att försvara.

Vi höjer socialavgiften för att frigöra pengar till statskassan. Den höjningen av socialavgiften möjliggör en skattesänkning. Alla får denna skattesänkning, löntagare, jordbrukare och företagare. Skattesänkningen relaterar till de årsinkomster som de deklarerat för. En jordbrukare som tjänar sina 50 000 eller en småföretagare som tjänar sina 50 000 får exakt samma skattesänkning som en löntagare som tjänar sina 50 000. Det samma gäller vilken inkomst som helst. Löntagaren betalar sin del av statens kassaförstärkning genom att den höjda avgiften konsumerar utrymme när han skall förhandla om sin lön. Egenföretagaren har att göra samma prestation som löntagaren genom att betala sin socialavgift eller arbetsgivaravgift.

Genom att nu höja frigränsen för avgiften från 18 000 till 30 000 av den egna företagarens årsinkomst tillerkänner man jordbrukare och egenföretagare 480 kr. i extra skattesänkning, utöver den skattesänkning som alla övriga i samma inkomstläge som jordbrukaren och företagaren får. Det här arrangemanget innebär en specifik favör för en viss grupp av landets medborgare. Jag föreställer mig att det är detta arrangemang som gjort centerpartiet berett att satsa en halv miljard extra på en skattesänkning som maximalt slår igenom för folk i inkomstlägen där man inte hittar alltför stor procent av centerns väljarunderlag.

Låt mig, herr talman, ytterligare anföra några synpunkter på den nu varslade och beställda indexregleringen av skatteskalan.

I en arg ledare under rubriken Modell Münchhausen? gick Svenska Dagbladet föregående vecka på ledarsidan till attack mot ett uttalande från ledaren för tjänstemannakartellen, PTK, som givit luft åt vissa funderingar om att indexreglera lönerna. Där hette det:

”Vad så beträffar framtiden må det – utan att mera ingående diskussioner tas upp nu – vara motiverat med en varning mot indexreglering, som vi hittills lyckats undgå här i landet. Metoden har alltid starkt påmint om konsten att lyfta sig själv i håret. Anta t. ex. att vi råkar ut för stora fördyringar utifrån genom en ny oljekris av arabisk modell. Det betyder en ökning av priserna på nyttigheter, som vi inte kan undvara, och inskränker därmed konsumtionsutrymmet totalt sett. En sådan förändring skulle, om lönerna var indexreglerade, leda till att dessa höjdes lika mycket som priserna. Men därmed är ju inte det ekonomiska balansproblemet på något sätt uppkärlat, snarare tvärtom.”

Ledarskribenten påvisar alltså det i och för sig riktiga förhållandet att om vi råkar ut för prisstegringar utifrån som en extra belastning och kompenserar oss för detta, så lurar vi oss själva, då vi som folkhushåll helt enkelt har att betala denna extra belastning. Det är således en utgift för folkhushållet som sådant, vilken hushållets medborgare näppeligen

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

kan kompensera sig för, i varje fall inte reellt.

Det är inget fel på den nationalekonomiska analysen i ett sådant resonemang. Detta i och för sig viktiga nationalekonomiska betraktelsesätt är emellertid i praktiken svårt att efterleva. Vi avläser kostnadsutvecklingen i våra noggrant utarbetade indexskalor, som publiceras i vederbörlig ordning från statistiska centralbyrån. Dem följer vi med stort intresse och rättar oss efter. Vi kompenserar våra folkpensionärer fullt för den fördyring som indexutvecklingen redovisar. Jag har inget minne av att vi på lönesidan i en sådan här situation ansett att endast en partiell lönekomensation för höjda levnadskostnader är det riktiga. Jag får gå tillbaka till 1940 för att hitta ett exempel härpå, och det var när fackföreningsrörelsen nöjde sig med tre fjärdedels komensation för prisstegringen med hänsyn till att nationens resurser måste sättas in för att försvara landets neutralitet genom en mycket kostsam beredskap.

Med all sannolikhet kommer vi att kompensera både folkpensionärer och löntagare för den prisstegring som index utvisar också i fortsättningen, även om en del av den prisstegringen beror på att nationen måste betala mera för importen av strategiska råvaror. Resultatet av detta blir naturligtvis ett visst inslag i inflationsekonomin som en regering då har att försöka bromsa med en stram finanspolitik och en stram kreditpolitik. Om man i detta händelseförlopp även sätter in indexreglerade skatteskalor, dvs. automatiskt kompenserar medborgarna skattemässigt för en sådan pågående utveckling på pris- och lönefronten, kan jag inte finna annat än att detta utgör ytterligare en pinne på inflationsbrasan.

Indexreglering av löner och skatter, ja, indexreglering över huvud taget är en snarfager lösning på ett svårt problem. Man reder inte upp situationen den vägen. Det har i stället en rent motsatt verkan. De nationer som har provat indexreglerade löner strävar nu att komma ifrån detta system, och de nationer som har infört indexreglerade skatter – det rör sig om en eller två i den industrialiserade världen – är också på marsch ut ur detta system. Det är oförklarligt att den borgerliga regeringen har bundit sig så hårt i valrörelsen att den nu anser sig förpliktad att införa ett skattesystem där både erfarenhet och – jag vågar också säga – sunt förstånd talar för att man bara gör svårigheterna etter värre.

Jag har citerat Svenska Dagbladets ledare helt enkelt därför att jag tycker att logiken borde ge vid handen att man vid en noggrann eftertanke är lika reserverad mot indexreglering på skattesidan som tidningen är på lönesidan.

Budgetministern påstod i sitt förslag att han med uttagandet av 1,5 % i ökade socialavgifter, dvs. en kassaförstärkning på något så när noga räknat 2 700 miljoner, totalfinansierar ett skatteförslag som med de påslag han nu har gjort överstiger 6 miljarder. Hur går detta ihop? Det tycks finnas någon dimmig och icke redovisad kalkyl som visar att progressionseffekten i den statliga skatteskalen vid en rimlig lönehöjning ger sådana extra statsinkomster att ett gap på ca 3,5 miljarder fylls ut. Jag bestrider detta.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

När vi har talat om kostnaden för skattesänkningen resp. tillskottet till statskassan via höjningar av socialavgifterna har vi räknat i bruttobelopp, och jag tror detta stämmer väl överens med det slutliga resultatet. De eventuella tillskott som progressiviteten i skatteskalen skulle ge vid en fortskridande lönehöjning balanseras helt av att avgifterna är avdragsgilla, vilket också herr Wörnberg har understrukt. 50 % av avgifterna går ju tillbaka till företagen genom avdragsrätten. Följaktligen blir nettoinkomsten till statskassan av socialavgifterna betydligt blygsammare än de bruttobelopp som vi rör oss med. För att få full kompensation behövs skatten på progressionseffekten.

Det har understrukits från denna talarstol i dag att om det skulle vara så förnämligt inrättat att vi skulle kunna räkna med dessa goda resultat av att progressiviteten i skatteskalen ger dessa extra skatteinkomster, då borde vi rimligtvis ha kunnat avläsa detta under de nu gångna åren på 1970-talet. Vi har tvärtom – som herr Wörnberg underströk – tvingats att trots en mycket hård sparsamhet öka den statliga underbalanseringen praktiskt taget år efter år.

Jag försäkrar att budgetminister Mundebo kommer att behöva de 3 procenten i ökade avgifter om han med anspråk på att vara trovärdig skall tala om en totalfinansiering. Han kommer att behöva dessa 3 miljarder, som han av någon för mig oförklarlig anledning anser sig kunna vara utan.

Nu kan det naturligtvis tänkas – även om det skulle överraska – att herr Mundebo litet längre fram kommer att servera oss en budget som klart redovisar att vi har råd med den här skattesänkningen på drygt 6 miljarder utan att kräva full kompensation och att budgeten ändå kommer att framstå som en stram budget, präglad av en stark finanspolitisk uppfattning. Vi får se det om några veckor. Skulle emellertid herr Mundebo – något som jag förmodar är mera troligt med hänsyn till en del offentliga uttalanden som gjorts av enskilda regeringsledamöter – inte redovisa dessa lysande resultat i sitt förstlingsverk som sparsam budgetminister, vore en full finansiering, såsom jag ser problemet, bestämt att föredra från statsfinansiell synpunkt.

Ett vidhållande av den gamla uppgörelsen skulle dessutom inte ha komplicerat avtalsrörelsen, något som nu blir en ofrånkomlig följd av herr Mundebos skatteförslag.

Pengar kommer herr budgetministern att behöva – hans kolleger i regeringen likaså. Sysselsättningen skall vi klara, och det kostar stora pengar – jag hoppas att vi inte skall behöva tvista så mycket på den punkten. Matpriserna kommer att höjas, vilket alltid är oroande för de lägre inkomsttagargrupperna. Tillgången på pengar i statskassan avgör graden av matprishöjningarna. Kapitalmarknaden i vårt land får inte helt tas om hand av staten för att klara underskottet i budgeten. Vi har andra seriösa och legala intressen som skall ha sitt. Det skall byggas bostäder i det här landet, och de skall lånefinansieras. Företagen behöver tillgång

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

till långa krediter. De specifika branschproblem vi möter kommer att kräva lokaliseringsinsatser som frestar på statskassan. Kommunerna i sitt beråd och inför kravet på skattehöjningar kommer att vilja anlita lånemarknaden i dess långa form.

Den nya regeringen torde redan ha fått erfara en del av vad jag här talat om, och den kommer ständigt att få nya påminnelser härom.

Jag tror inte heller att vi kan klara en sådan här situation via sedelpressarna. Den nation som sätter det i system vaknar upp i en hårdhänt verklighet. På samma sätt har också utlandslånen sin bestämda begränsning, även om jag med förvåning häromdagen i en nyligen publicerad broschyr läste hur fyra ekonomer tycks ha kastat alla hämningar i det avseendet.

Varför – jag kommer ständigt tillbaka till den frågan – avstår regeringen och varför avstår herr Mundebo ifrån att i det här läget förstärka statskassan med i runda tal 3 miljarder, i synnerhet som man därmed skulle ha fått en lugnare atmosfär på den svenska avtals- och löneemarknaden?

Finns det nu andra vägar? Även det kommer väl att bli uppenbart.

Från regeringssidan annonserade herr Bohman i början – det var litet djävt – höjning av momsen. Jag har senare kunnat konstatera att man numera tydligen är litet mer tveksam huruvida det är den rätta framgångsvägen.

Man har vidare annonserat en höjning av energiskatten. Herr Wärnberg har uppmärksammat och kommenterat detta. Kan det vara så logiskt och riktigt att dag efter dag gå ut och tala om hur den svenska exportindustrin har svårigheter att klara sig, hur man tappar marknadsandelar, hur kostnadsläget tvingar oss att spela en ringa roll i den internationella konkurrensen och samtidigt säga att vi kanske bör skaffa pengar genom att höja energiskatten? Det är ändå på det sättet att just exportindustrierna är de mest energislukande. Jag får inte det att gå ihop. Ger man sig på energiskatten, så må man väl göra det i sin inkonsekvens. Men jag försäkrar att det inte finns särdeles mycket pengar att ta där.

Man har vidare talat om de sedvanliga skatterna på tobak, sprit och sådana artiklar. Där följde vi upp skattemässigt den allmänna prisutvecklingen under min tid såsom finansminister. Jag kommer inte ett ögonblick att protestera om herr Mundebo fortsätter i den takten. Men jag kan försäkra att det finns vissa gränser också här. Erfarenheten visar nämligen att under första året höjningen av beskattningen av dessa varor har mer en optisk än en reell effekt. Den spelar en roll i form av en nedtagning av konsumtionen, men såsom skattepolitiskt instrument har den sina begränsningar.

Då har man i sista hand inte mycket annat att välja på än just den s. k. socialavgiften eller arbetsgivaravgiften. Än så länge finns det utrymme, innan socialförsäkringarna är betalda med de sedvanliga socialavgifterna på produktionen. Vi är väl inte färdiga för att pröva om skatteunderlaget skall vara något annat än arbetskostnaden exklusivt. Den frågan skall övervägas, bl. a. av företagsskatteberedningen. I sista hand

har man alltid att se på dessa frågor från budgetsynpunkt och statsfinansiell synpunkt.

Vilka möjligheter finns då att skaffa pengar från annat håll? Jag är medveten om att man, så länge jag inte har sett herr Mundebos budget, kan säga att jag talar för tidigt. Jag kan spara på denna diskussion. Men när man så här ogenerat gör sig av med 3 miljarder kronor, där man hade förankrat uppgörelsen i löntagarorganisationerna, tycker jag att det är på sin plats att säga vad jag nu har sagt.

Herr Hermansson har gjort åtskilliga inlägg i dagens debatt, men för en gångs skull står jag inte på svarandesidan. I sitt första anförande knipade herr Hermansson ihop den nu sittande borgerliga regeringen och den socialdemokratiska oppositionen, när han talade om att vi accepterar att man tar ut arbetsgivaravgifter i en eller annan form av kommunerna. Jag fattade att det var den exklusiva arbetsgivaravgiften på 4 % som herr Hermansson åsyftade.

Herr Hermansson får emellertid inte glömma bort att den avgiften har spelat sin roll i förhandlingsarbetet både när det gäller den fria arbetsmarknaden och när det gäller den offentliga arbetsmarknaden. Kommunalarbetsareförbundets och Kommunaltjänstemannaförbundets förhandlare har accepterat att pålastningen och pålagan på kommunerna med 4 % begränsar utrymmet och tar ner anspråken på lönehöjningar.

Om man nu skulle följa herr Hermanssons förslag – jag tar det mer som ett hypotetiskt resonemang – och slopa dessa 4 % i fråga om kommunernas skyldigheter att erlagga arbetsgivaravgifter, skulle jag underskatta de fackliga kommunala förhandlarna om de inte förklarade: De 4 procenten har vi lönemässigt avstått från i tidigare förhandlingar, och om man nu befriar kommunerna från denna avgift får de vara snälla och lägga på de 4 procenten på lönerna i stället. Då har man, herr Hermansson, inte vunnit ett dugg.

Jag inskränker mig till denna erinran när herr Hermansson funderar över dessa frågor. Men det finns också många andra skäl för att man inte skall sätta kommuner och landsting i en speciell undantagsställning.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sträng frågade hur centern kan ansluta sig till ett sådant förslag som det här föreliggande skatteförslaget. Av det anförande som herr Sträng nyss har hållit får man nog det intrycket att han något har glömt bort det ursprungliga förslaget, den del av propositionen där enighet råder mellan det förslag som socialdemokraterna lade fram i våras och det förslag som läggs fram i propositionen av den nuvarande regeringen. Det finns anledning att erinra om att detta förslag innebär att marginalskatten i inkomstgrupperna 25 000–30 000 kr. sänks från 20 till 10 %, en sänkning med 10 %, och i inkomstgrupperna 30 000–35 000 kr. från 22 till 15 %, en sänkning med 7 %. I gruppen 35 000 till 40 000 kr. sänks enligt båda förslagen marginalskatten från 28 till 21 %, en sänkning med 7 %. I gruppen 40 000 till 45 000 kr. föreslår socialdemokraterna

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

en sänkning med 5 %, medan regeringen föreslår en sänkning med 7%; det är en skillnad på 2 %. Där stannar det socialdemokratiska förslaget när det gäller skattesänkningen. Regeringen föreslår ytterligare en sänkning i skiktet 45 000 till 50 000 på 3 %. Det är närmast en avrundning av skattesänkingsförslaget att gå en bit högre upp och sänka den direkta marginalskatten. Det finns anledning att påminna om detta, därför att man får nära nog intrycket att i detta skattesänkingsförslag låginkomsttagarnas intressen inte alls har beaktats.

Som jag sade i mitt förra inlägg medför en högre arbetsgivaravgift att kommunalskatterna påverkar priserna, och det är ingalunda någon fördel för låginkomsttagarna. Den andra frågan om arbetsgivaravgiften och det avgiftsfria beloppet behandlar vi i morgon i samband med det utskottsbetänkande och den proposition som berör denna fråga.

Principen om ett avgiftsfritt belopp har även herr Sträng accepterat. Frågan gäller nu storleken av detsamma. Hela frågan om arbetsgivaravgiften är ju föremål för utredning; det föreligger ett krav på differentierad arbetsgivaravgift. Frågan om det avgiftsfria beloppets storlek får vi återkomma till i morgondagens debatt.

Herr HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sträng tog upp vårt krav om att man skulle befria kommuner och landsting från allmän arbetsgivaravgift och menade att det var, om inte omöjligt, så i varje fall mycket svårt att genomföra, därför att det skulle åstadkomma en rad komplikationer. Han anförde ett skäl som han ansåg vara betydelsefullt, nämligen att de kommunalanställda hade tagit hänsyn till arbetsgivaravgiften för kommuner och landsting i avtalsrörelsen, och skulle man avskaffa den skulle det skapas ett nytt läge. Det skulle vara besvärligt, menade han, därför att de kommunalanställda skulle då kräva en motsvarande löneförhöjning och kommunernas ekonomi skulle inte förbättras. Men, herr Sträng, staten betalar ju ingen allmän arbetsgivaravgift för sina anställda. Om herr Strängs logik håller, och han brukar ju hålla styvt på logik, så skulle de statsanställda kräva motsvarande förbättringar av sina löner och det skulle ha skapat precis samma problem under de här åren som han menar att vi skulle få på den kommunala sektorn. Jag är verkligen inte motståndare till att de kommunal- och statsanställda får löneförbättringar. Jag tror inte att problemet skulle bli så stort, men det är herr Sträng som har anfört den här argumentationen. Därför vill jag peka just på det förhållandet att staten inte erlägger någon allmän arbetsgivaravgift. Jag tror inte att det har skapat så stora komplikationer när det gäller avtalsrörelserna och lönefrågorna.

Jag vet att budgetministern har ordet efter mig och det var två frågor han inte svarade på, som jag vill be honom belysa. Han sade i ett tidigare anförande att det förslag regeringen har lagt fram är bättre än andra redovisade förslag för löntagarna. Det är inte riktigt, herr budgetminister, därför att det förslag som vpk har lagt fram ger reella skattesänkningar

för löntagarna och är alltså bättre än det förslag som regeringen har lagt fram.

Det andra han hävdade, och där en annan fråga står obesvarad, var att det i propositionen fanns en hederlig redovisning av de kommunala skatteeffekterna av det här förslaget. Jag har bläddrat ett par gånger till i propositionen. Kan herr Mundebo tala om på vilken sida i den framlagda propositionen som det står vilka effekter genomförandet av regeringens förslag får för den kommunala utdebiteringen och hur mycket det kommer att höja de kommunala skattesatserna? Och var finns redovisningen av hur mycket de kommunala skatterna kommer att höjas för de vanliga inkomsttagarna? Det skulle vara intressant för alla att få svar på de här frågorna.

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Först till herr Hermansson: Läs s. 14 i propositionen. Där framgår det som jag nämnde, att redovisningen utgår från en kommunalskatt på 27 kr. Däremot redovisas inte de samlade effekterna för de kommunala skattesatserna av det här inkomstskatteförslaget. Kommunalskatterna för 1977 är fastställda innan detta förslag har behandlats i riksdagen. Det går ju, som jag har sagt flera gånger, icke att exakt avgöra vilka effekter ett sådant förslag får, för det beror också på pris- och löneutvecklingen under 1977, och för den kan vi i dag endast göra prognoser. Genom att de sociala avgifterna höjs med bara 1,5 % ger vi kommunerna ett bättre underlag för den kommunala ekonomin under 1977.

Jag kan förstå att herr Sträng menar att det tidigare förslaget var väl avvägt. Det var ju i hög grad herr Sträng som svarade för den avvägningen och satte sin prägel på förslaget, och då är det naturligt att han kan vara oroad för varje förändring i avvägningen. Jag menar att det är en fördel att skattelagstiftningen är väl förankrad bland löntagarorganisationerna, och det har huvudsakligen varit till fördel att överenskommelser har gjorts under gångna år. Men riksdagen skall ju icke i varje detalj, i varje enskildhet, vara bunden av sådana överenskommelser. Jag är inte säker på att det är till fördel vare sig för staten eller för löntagarorganisationerna att år efter år göra bindande överenskommelser om skatten som riksdagen har att effektuera. Överenskommelserna är f. ö. ändå ofullständiga, eftersom de inte omfattar de betydelsefulla kommunalskatterna.

Nu innebär det skatteförslag, som har framlagts, för de heltidsarbetande skatteminskningar som motsvarar bruttoinkomstförändringar på 9, 10 eller 11 %, och det är några procentenheter mera än i andra redovisade alternativ. Jag skulle tro att när de fackliga förhandlingarna sätter sig vid förhandlingsbordet kommer de att märka att det föreliggande skatteförslaget är en bra grund för förhandlingar och att förhandlingarna snarare kommer att underlättas av det förslaget.

Det har sagts att vi lagt för stor vikt vid de heltidsarbetande i debatt och redovisning. Jag menar att ett skattesystem har en fördelningspolitisk

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

roll och att den är väsentlig. Men kan skatterna verkligen användas till att utjämna inkomstskillnader mellan heltidsarbetande och deltidsarbetande? Är det inte naturligt att man, när man redovisar ett förslag och just i det löneförhandlingssammanhang det redovisas, utgår från de heltidsarbetandes situation? Det kan vara många samhällsinsatser som behövs för att klara de deltidsarbetandes problem. Men det handlar i första hand om arbetsmarknaden, socialpolitiken, barnomsorgen m. m. Skattesystemets fördelningspolitiska roll måste väl gälla inom jämförbara grupper, i det här fallet gruppen heltidsarbetande.

Jag noterar med glädje att herr Sträng när det gäller marginalskatterna börjar få en växande förståelse för att marginalskatterna är ett problem i skattesystemet. Nu menar han att förändringen inte är så stor då marginalskatterna sänks med 2–3 procentenheter. Jag har precis samma mening. Det är inte en stor förändring, men det är ytterligare några steg på vägen mot att sänka marginalskatterna. Flera steg återstår innan vi har fått rimliga marginalskatter i det här landet. Detta är några steg, vi kommer att ta flera.

Sedan vill jag beröra ett par områden som vi får tillfälle att återkomma till när förslag föreligger. Först inflationsskyddet i skattesystemet, som riksdagen under nästa år kan få tillfälle att diskutera med utgångspunkt i ett konkret förslag. Då kan vi se vad ett inflationsskydd i skattesystemet verkligen innebär och behöver inte grunda diskussionen på spekulationer och obestyrkta antaganden. Jag vill emellertid notera att den ledare i Svenska Dagbladet som Gunnar Sträng citerade ur också talade om indexreglerade skatter och menade att sådana är rimliga och lämpliga. Det är rimligt och lämpligt med indexreglerade skatter till skillnad från att indexreglera löner. Nu är Svenska Dagbladets ledare varken för mig eller för Gunnar Sträng några Gudsord, men skall vi utgå från de ord som fanns i den skall vi konstatera att tidningen förordade indexreglerade skatter och fann dem såväl rimliga som lämpliga. Vi bör också notera, eftersom det sades att vissa länder var på väg att lämna sådana system, att både i Europa och ute i världen finns det flera länder som har indexreglering av skatterna. Jag kan peka på sådana europeiska länder som Danmark och Nederländerna, och utanför Europa exempelvis Canada.

Ett annat område som vi får anledning att återkomma till gäller finansieringen. Vad vi nu gör är alltså en skatteomläggning, och vi avväger en finansiering som svarar mot de förändringar av inkomstskatteskalorna som vi gör. Det är säkert en lång och god erfarenhet som Gunnar Sträng redovisar då han menar att inflationens effekter bör vara till fördel i utformningen av en statsbudget. Det är en enkel metod att få in mera pengar till statskassan om man utnyttjar inflationens effekter på inkomstskatteskalorna. Det är en god metod för den som gör budgeten, men det är inte en god metod för löntagarna. För då skall man tala om vad det verkligen handlar om – en skattes kärpning.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Herr STRÄNG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Josefson svarade på något helt annat än det jag tog upp. Han måste inte ha förstått vad jag menade. Han hänvisade till att regeringen har accepterat det skatteförslag som den socialdemokratiska regeringen presenterade i maj månad, och visst har den det. Men vad jag ville ha sagt var: Hur kan man från centerpartiets sida, där man ändå har sina stora väljargrupper inom samma inkomsttagarlager som socialdemokratin, vara med om att skyffla ut en halv miljard extra till sådana inkomsttagare som ligger mellan 65 000 och 150 000 kr.? Det gick herr Josefson helt förbi, och jag förstår honom. Det är inte särdeles angenämt att tala om.

Visst var jag med på att man skulle frilägga 18 000 kr. i egenavgift för företagen. Jag var med på det under stora protester, det kan nog erkännas av dem som var med och förhandlade. Men det var i ett läge där riksdagen hade den sammansättningen att eftergiften fick lov att göras för att vi över huvud taget skulle få Haga II, dvs. en vettig uppgörelse i inflationsbekämpande riktning. Men att i dag lägga på ytterligare och gå upp till 30 000 kr. finner jag inte något som helst sakligt underlag för.

Herr Hermansson säger: Staten betalar ju inga arbetsgivaravgifter. Men, herr Hermansson, det är ju staten som delar ut alla dessa skattesänkningar, och de tillkommer även de statsanställda. Visst skulle vi bokföringsmässigt kunna roa oss med att notera en avgift från statens sida som går till staten för att sedan utbetalas i form av skattesänkning eller något annat. Men så formella är vi inte. Det är litet annorlunda när det gäller det privata näringslivet och kommunerna. Det är statsskatten som sänks och man tar in avgiften för att betala den. Men vi är inte så sofistikerade att vi ser detta som något specifikt bokföringsarrangemang, som tydligen herr Hermansson gör.

Sedan vill jag vända mig till herr Mundebo. Det är naturligtvis ingen fördel att år efter år göra skatterevisioner. Tyvärr är läget sådant att vi får göra det för 1977 och jag skulle inte bli överraskad om vi får göra det även för 1978. Att sedan komma fram till mer permanens i skattepolitiken är önskvärt. Men det är en utomordentligt svår fråga, det kan jag bara varsko om.

De fackliga förhandlingarna är inte glada över de förändringar herr Mundebo gjort i skatteförslaget. Det har deklarerats från Landsorganisationens sida. Genom denna förskjutning i avvägningen mellan olika inkomsttagargrupper är man nu från LO:s sida tvingad att begära 40–50 öre extra för de lågavlönade, med de komplikationer detta innebär. Det menar jag är någonting som herr Mundebo borde ha tänkt på.

För att folk skall få klart för sig vad det är fråga om beskrev jag marginalskatteprocenten på ett särskilt sätt. Att sänka marginalskatten från 65 till 64 kr. eller från 65 till 63 kr. spelar ingen roll. Det är mer en optisk effekt än en reell effekt. Skall man angripa det problemet får man

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

göra det i större format, och då kostar det självfallet en hel del pengar – var nu de skall skaffas.

Slutligen, herr talman: Danmark är kanske inte det rätta exemplet om man skall tala om välsignelsen av de indexreglerade skatterna.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Det är ett felaktigt påstående när herr Sträng säger att den ökade kostnaden för skatteomläggningen på 500 milj. kr., som regeringsförslaget innebär, enbart skulle beröra inkomsttagare över 65 000 kr. Som jag sade i mitt förra inlägg sker sänkningen av marginalskatten i inkomstgrupper mellan 40 000 kr. och 65 000 kr. En betydande del av skattesänkningen kommer dessa inkomstgrupper till del. Den största skillnaden ligger mellan inkomstgruppen 45 000–50 000 kr., där marginalskatten sänks med 3 %, och inkomstgruppen 40 000–45 000 kr., där marginalskatten sänks med 2 %. Detta är innebörden i regeringens förslag, och det bör man beakta.

Herr HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Det är inte så, som herr Sträng nu försökte inbilla oss, att jag har krävt att staten skulle börja betala allmän arbetsgivaravgift. Vad jag har krävt är att kommuner och landsting skall slippa betala allmän arbetsgivaravgift. Mot det invände då herr Sträng att det skapade så stora problem avtalsmässigt för de kommunalanställda och i relationerna mellan kommunerna och deras anställda. Då invände jag att jag hade svårt att förstå det, eftersom det inte hade uppstått några problem i relationerna mellan staten och de statsanställda av det förhållandet att staten inte betalar någon allmän arbetsgivaravgift. Det var det diskussionen gällde.

Jag kan inte finna att herr Sträng har presenterat någon övertygande argumentation för att det skulle vara omöjligt att slopa den allmänna arbetsgivaravgiften för kommuner och landsting. Det kunde herr Josefson tidigare inte heller göra. Och då tycker jag att det finns allt skäl för riksdagen att överväga det förslag som vi har ställt och ansluta sig till det.

Sedan vill jag konstatera att när herr Mundebo skall tala om den hederliga redovisning av de kommunala skatteeffekterna av förslaget som har gjorts i propositionen hänvisar han bara till följande formulering på s. 14: "Kommunal utdebitering = 27:00 kr.". Det är möjligt att man inte kan ha så stora anspråk på en borgerlig regering, men till den grad är jag faktiskt inte beredd att sänka anspråken ens på en borgerlig regering att jag kan acceptera att bara angivandet av den troliga kommunala utdebiteringen nästa år skall kunna kallas en hederlig redovisning av de kommunala skatteeffekterna av det förslag som regeringen vill att vi skall anta. Anspråken från medborgarna är säkerligen betydligt större, herr Mundebo.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Herr STRÄNG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Josefson är slarvig med siffror. För årsinkomster upp till 45 000 kr. är den gamla och den nya regeringens skatteskalor identiska. Sedan ligger det en förbättring ovanpå 45 000 kr. med en hundralapp, vill jag minnas, i regeringens förslag. Men de 400 kronorna i extra skattesänkning utfaller inte förrän man kommer upp i en inkomst på 65 000 kr. Dessa 400 kr. i extra skattesänkning gäller sedan hela vägen ända upp till 150 000 kr. Det är detta som kostar en halv miljard. Den skattesänkningen finner jag inte något sakligt underlag för att speciellt centerpartiet skulle ha gått med på – så vida det inte är så, som jag har försökt förklara, att man genom något slags okristligt byte har fått 480 kr. extra till var enskild jordbrukare och småföretagare.

Herr Hermansson och jag kan ju fortsätta det här litet sofistikerade resonemangent hur länge som helst. Staten har ju betalat ut skattesänkningen till sina anställda, och det har statens anställda tagit hänsyn till när de har förhandlat. Kommunerna har inte genomfört någon skattesänkning till sina anställda. Om då kommunerna slipper från avgiften där deras anställda redan har räknat in den i lönehöjningsutrymmet bör de ha rimliga anspråk på att få tillbaka de lönehöjningarna från kommunerna. Kommunerna har inte finansierat skattesänkningen – det är staten som har gjort det.

Herr KRISTENSON (s):

Herr talman! Som "lunchtalare" bör man kanske inte vara så långrandig, men jag vill ändå försöka framhålla för budgetminister Mundebo att om han fortfarande hade varit medlem av skatteutskottet och vanlig riksdagsman hade han protesterat kolossalt mot att få en så otroligt dålig proposition i ett så viktigt ärende som det vi nu har att behandla. Han skulle ha kritiserat den om finansministern – i fall valet från min synpunkt sett hade gått riktigt den 19 september – hade hetat Sträng. Om den finansministern hade presenterat en lika dålig proposition som herr Mundebo nu har gjort hade han med rätta blivit utsatt för en förödande kritik. Och det har väl herr Mundebo blivit utsatt för tidigare här i dag och även i massmedia.

Men jag vill ändå påminna om den diskussion som fördes i valrörelsen, framför allt mellan moderaterna och folkpartiet. Folkpartiledaren herr Ahlmark – numera rätt konstigt kallad vice statsminister – påstod att moderaternas skatteförslag skulle leda till en nedrustning av försvaret eller ställa folkpensionärerna på gatan. Det skulle inte finnas något samhällsekonomiskt utrymme för att behålla försvaret på den nuvarande nivån eller ge folkpensionärerna en förbättrad standard. Nu har tydligen herr Bohman på en enda punkt kompromissat med mittenpartierna, när han har givit avkall på moderaternas skatteförslag som presenterades i juni månad i år och anslutit sig till mittenpartiernas skatteförslag. Och det är väl möjligt att han gör rätt i det, för han håller ju därmed ihop en regering som redan håller på att knaka i sina fogar.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Vad herr Bohman också har sagt under många år som företrädare för moderata samlingspartiet är att vi skall syfta till att få en sänkning av det totala skattetrycket i samhället. Har man lyckats med det genom denna proposition? Nej, det har man naturligtvis inte gjort. Vad han också sade vid utfrågningarna i massmedia var att moderata samlingspartiet inte kunde tänka sig att gå med på en höjning av arbetsgivaravgiften – eller löneskatten, som de älskar att kalla den, och jag accepterar även den benämningen. Nu har moderaterna accepterat en höjning av den s. k. löneskatten med 1,5 %.

Men vad moderaterna har lyckats med sedan valrörelsen 1973 är att få de svenska skattebetalarna att tro att inkomsttagare med normala inkomster betalar 63–65 % av sina inkomster i skatt. De gömmer det under beteckningen marginalskatt och säger att "vi syftar till att få ned marginalskatten till 50 %". De flesta skattebetalarna har i dessa dagar fått sina slutskattsedlar och kan då lätt räkna ut totalskatten i procent på årsinkomsten 1975. De skall då finna att de absolut inte betalar 63 eller 65 % som moderatledaren under några år har inbillat dem. Herr Mundebo har stått här och sagt nu – moderaterna har sagt det tidigare – att man syftar till att ingen skall betala mer än 50 % i marginalskatt. Det betyder ju en betydligt lägre totalskatt än vad vi har f. n.

Sedan otroligt många år, så länge jag har varit intresserad av politik, har alla partier i den svenska riksdagen slagit vakt om principen att medborgarna skall betala skatt efter bärkraft. Sänker man nu skatteuttaget så att det inte får överstiga 50 %, så minskar man ju också samhällets inkomster. Men samhället behöver de inkomsterna. Jag skulle vilja ha ett svar av den nu försvunne budgetministern: Vem skall då erlagga de inkomster som samhället behöver? Det måste naturligtvis bli de som tillhör de lägre inkomstgrupperna.

Det påstås på s. 13 i utskottsbetänkandet att den föreslagna skattesänkningen blir totalfinansierad genom en höjning av socialförsäkringsavgiften med 1,5 % och viss höjning av energiskatten. Både herr Wärnberg och herr Sträng har varit inne på detta problem tidigare. Jag vill bara fråga budgetministern: Hur stor kommer den aviserade höjningen av energiskatten att bli? Vilka verkningar kommer den att få?

Det har sagts att vi har ett högt löneläge i vårt land och därmed dålig konkurrenskraft på den utländska marknaden. Det finns de som har talat om lönestopp, dvs. ingen inkomstökning för de anställda. Men mig veterligt har inga företrädare för någon arbetsgivarorganisation, inte ens någon talesman för den djupt splittrade regeringen, sagt att vi också borde införa ett utdelningsstopp för dem som har satsat kapital i företagen. Vill man ha stopp för de anställdas löneökningar, borde det i rimlighetens namn vara konsekvent att kräva stopp för utdelningarna till dem som har inkomst av det kapital som finns insatt i företagen.

På s. 14 i utskottsbetänkandet står det att den föreslagna skatteomläggningen har utarbetats efter överläggningar med löntagarnas organisationer och syftar till en uppgörelse mellan parterna på arbetsmarknaden

utan alltför stora nominella löneökningar. Ja, enligt massmedia har ett sammanträffande ägt rum, men såvitt jag förstår av referaten var både LO och TCO otroligt missnöjda med regeringens tankar om hur skatteförslaget för 1977 skulle se ut. Därefter har också SACO anslutit sig till kritikerna och förklarat sig icke kunna acceptera regeringsförslaget.

Jag skulle vilja fråga någon från de nu helt tomma regeringsbänkarna om det har förekommit något slags överläggningar med arbetsgivarorganisationerna – med Svenska arbetsgivareföreningen, med Svenska företagens riksförbund, med Industriförbundet eller några andra. Något sådant har inte redovisats i den, som jag tidigare sade, dåliga propositionen. Om sådana överläggningar inte har förekommit, är det tydligen så att regeringen känner sig så llerad med dessa organisationer att den har kunnat lägga fram ett skatteförslag för 1977 som den är säker på att arbetsgivarna helt skall acceptera. Vi vet ju att regeringen företräder privatkapitalistiska intressen.

Den förra regeringen hade gjort upp med löntagarnas organisationer om ett skatteförslag för 1977. Vi vet att den regeringen var en demokratisk socialistisk regering, och en av hörnstenarna i socialismen är solidaritet. Det nu föreliggande regeringsförslaget bygger tydligen antingen på ett medgivande eller på en tyst överenskommelse med de privatkapitalistiska organisationerna, och det betyder att vi har fått ett egoistiskt skatteförslag. Det är tydligt att egoismen kommer att vara utgångspunkten för den nuvarande regeringens arbete.

Det har naturligtvis slagit mig som ledamot av skatteutskottet att den långa rad av motioner som representanter för de kapitalistiska partierna väckte under förra riksmötet, framför allt våren 1976, nu avstyrks av ett enhälligt utskott. Vi föreslår riksdagen att avslå dem, och utskotts-majoriteten uttalar varken positiva eller negativa synpunkter på motionsförslagen. Före den 19 september finns det i regel krav på att motionerna skulle överlämnas till den eller den utredningen. Nu avfärdas motionerna av utskottet utan något som helst uttalande om gillande eller ogillande och överlämnas till 1972 års skatteutredning. Den utredningen satt ju och funderade när dessa motioner väcktes. Varför motionerade man då, när man nu kan skriva in i utskottsbetänkandet att nu vet vi att 1972 års skatteutredning sysslar med dessa problem? Visste inte motionärerna i januari månad i år att 1972 års skatteutredning även då sysslade med exakt samma problem?

En del av motionärerna är i dag regeringsledamöter. Det förvånar mig att de inte har tagit med sina egna motionsförslag från januari månad i den proposition som vi nu behandlar. Det hade varit naturligt att förelägga riksdagen sådana förslag till förändringar som de tidigare krävt att den förra regeringen skulle lägga fram förslag om till innevarande riksmöte. Jag är som sagt förvånad, och kanske många andra också är det.

Jag vill bara kommentera en av motionerna. Den har väckts av en moderat som heter Adolfsson. I motionen föreslås att skatten på över-

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

tidsarbete och extrainkomster skall vara maximalt 50 %. Låt mig göra det enkla tankeexperimentet att motionen hade bifallits. Det hade betytt att metallarbetaren, som på sin övertid tjänar kanske 40 kr. i timmen, hade betalat 20 kr. i skatt och fått behålla 20 kr. för egen konsumtion. Men hans verkställande direktör, som i dag har ett kontrakt som innebär årslön, och kompisarna i direktörsklassen skulle omedelbart ha sett till att de fått ett kontrakt som ger dem 40 timmars arbetsvecka. Allt därutöver skulle ha varit övertid. De har i dag en mycket längre arbetsvecka, det skall vi alla erkänna, och förmodligen gör de också rätt för sina relativt stora löner. Den verkställande direktören hade säkert fått en timlön på 300 kr. vid övertid. Vad hade han vid en maximering till 50 % skatt på övertidsarbete fått behålla? Jo, 150 kr. mot metallarbetarens 20 kr. Den borgerliga majoriteten i skatteutskottet tycker tydligen att det är riktigt att skicka en sådan motion till 1972 års skatteutredning för att där behandla den och grunda ett förslag på. Som ledamot av 1972 års skatteutredning kommer jag att protestera vilt, om den nu borgerliga majoriteten i utredningen kommer att försöka att framlägga ett sådant förslag.

I slutet av utskottsbetänkandet återges något som står i propositionen, nämligen att det förutsätts att 1972 års skatteutredning och de övriga skatteutredningarna skall vara färdiga med sina slutliga förslag i november 1977, och att man därför stegvis skall kunna börja genomföra en omläggning av skattepolitiken 1978. Hur skall detta fungera i verkligheten? Om vi nu över huvud taget kommer att kunna bli färdiga till november 1977, skall ju remissmyndigheterna ha en rimlig chans att uttala sig om det förslag som utredningen kommit fram till. Sedan skall förslaget departementsbehandlas, därefter utskottsbehandlas – om propositionen nu hamnar på riksdagens bord – och efter behandling i utskottet under några veckor skall det också riksdagsbehandlas. Tror propositionsskrivaren och den borgerliga majoriteten i skatteutskottet att det finns möjligheter att gå in i ett nytt skattesystem stegvis fr. o. m. den 1 januari 1978? Jag tror att det är dömt att misslyckas, detta försök från den borgerliga regeringens sida liksom så många andra försök som den gjort.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr SÖDERSTRÖM (m):

Herr talman! I anslutning till den här propositionen har det väckts två motioner, men dessutom har det behandlats inte mindre än 25 olika motioner som väckts vid riksdagens början, däribland partimotioner från såväl centern som folkpartiet. Vad man kan sakna skulle vara moderata samlingspartiets partimotion, men det är inget olycksfall i arbetet att den inte finns med. Med anledning av regeringsskiftet återtog den när vi började höstriksdagen. Det finns emellertid vissa saker i moderata

samlingspartiets partimotion som för fyllighetens skull borde ha redovisats i betänkandet.

Inom moderata samlingspartiet har vi ju den uppfattningen att marginalskatterna i förening med stigande priser är det som för en vanlig inkomsttagare åter upp det mesta av löneökningarna, såvida inte statmakterna ingriper med särskilda skattepolitiska åtgärder. Det är detta som vi tycker är den från samhällsekonomisk synpunkt allvarligaste bristen med vårt nuvarande skattesystem. Vi tycker också att det är orimligt att man arbetar med detta år efter år utan att i stort sett någonting görs för att komma till rätta med marginalskatteproblemet. Det är utan tvivel det som har medverkat till de senaste årens stora prisstegringar. För betydande grupper är också marginaleffekten än värre än den som beror på sambandet med stats- och kommunalskatterna. Det sammanhänger med systemet för sociala bidrag – bidrag som trappas ned med stigande inkomster. Tyvärr är det våra barnfamiljer som främst drabbas i det sammanhanget; där kan uppstå verkliga Pomperipossacffekter, som med nuvarande system är mycket svåra att rätta till.

Vi har sagt i den partimotion som vi nu har återkallat att man måste basera skatterna på inkomsttagarnas skatteförmåga och att skattesystemet och systemet för sociala bidrag måste samordnas. För oss framstår en skattereform som ger rättvisare skatter, och framför allt en rättvisare marginalbeskattning, som en utomordentligt viktig social reform. Men eftersom de sittande skatteutredningarna har fått tilläggsdirektiv och order att arbeta snabbt har vi vissa förhoppningar om att man inom en rimlig framtid skall kunna nå ett vettigt resultat, som skall gagna oss alla.

Herr Kristenson raljerar litet grand med motionerna och med utredningarna – som ju funnits förut också – men det verkar precis som om herr Kristenson har glömt bort ett viktigt faktum, nämligen att det blev en förändring i majoriteten efter det senaste valet och att vi nu har en borgerlig majoritet i stället för en socialdemokratisk. Det är en så pass viktig sak att den förtjänar att nämnas i sammanhanget.

Låt mig sedan beröra de motioner som lämnats in i anslutning till propositionen. Socialdemokraterna påstår i sin motion att de tidigare skattesänkningarna verksamt har bidragit till att dämpa inflationstakten utan att löntagarna som i andra länder fått bära bördan genom en försvagning eller minskning i de reellt disponibla inkomsterna. Löntagarna, det är ju vi konsumenter. Jag skulle vilja fråga herr Kristenson: Om inte löntagarna-konsumenterna får bära bördan av prisstegringar och inflation, vem är det då som får bära den?

I våras framhöll socialdemokraterna vikten av att den ekonomiska politiken under resten av 1970-talet inriktas på att, som det står i motionen 25 "långsiktigt stärka vår produktionsförmåga och vår internationella konkurrenskraft". Det heter vidare: "Det är endast härigenom som vi kan trygga sysselsättningen och skapa arbete åt alla. Det är först då som vi får möjlighet att på sikt skapa en balans i våra utrikes betalningar.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

För att åstadkomma den balansen måste kostnadsutvecklingen --- vara under kontroll ---."

Sedan har då s i motionen ett sjupunktsprogram mot inflationen, där två av punkterna heter Återhållsam kostnadsutveckling samt Prisövervakning. Jag tycker för min del inte att kostnadsutvecklingen har varit speciellt blygsam. Priserna har rusat i väg ganska bra, och trots prisövervakning har det skett en markant prisstegring.

Sedan finns det en punkt som heter Skatteomläggning. Vi har inte sett den skatteomläggningen. Vi har sett de fortsatta skatteprovisorerna.

En punkt heter Stimulans av investeringar, sparande och hög produktivitet. Om den kan sägas att det tyvärr inte finns någon vidare lust i dag i svenskt näringsliv att investera. Den höga produktiviteten existerar inte heller, det vet vi alla, utan produktiviteten ligger snarare på en mycket låg siffra.

Detta gör att man måste säga att socialdemokraterna misslyckats såväl med att skapa ett rättvist skattesystem som med att klara av den ekonomiska politiken och inflationen. Jag tycker inte att man behöver några långa utredningar eller ingående analyser för att bevisa detta. Det bästa beviset är att de har måst fortsätta år efter år med dessa ständiga skatteprovisorier.

När det nu kom en ny regering fanns det inte möjligheter att ändra på ett sådant här förhållande omedelbart, men man har gjort ändringar till det bättre, så att effekterna blir större och kommer fler människor till godo med detta förslag än med s-förslaget.

I sin motion säger socialdemokraterna: "Anledning saknas emellertid att ge skattelättnad i de högsta inkomstlägena." Det är därför som deras förslag har stannat vid 50 000 kronors inkomst. Men som framgått av propositionen befinner sig ungefär två tredjedelar av alla heltidsarbetande löntagare i inkomstskiktet 40 000-70 000 kr., och vilket förslag som mot den bakgrunden får den största effekten när det gäller att verksamt minska inflationstakten genom att "löntagarorganisationerna beaktar skatteomläggningen vid sina bedömningar av löneökningstrycket för att kunna tillförsäkras sin andel av standardutvecklingen till en lägre kostnadsstegring än vad som annars skulle varit fallet" borde inte vara svårt att inse.

Vitsen med en sådan här skatteomläggning är ju att minska den totala kostnadsökningen för att bl. a. vår internationella konkurrenskraft inte skall bli ännu sämre än den är. Därför blir regeringsförslaget med sitt bredare omfång ett verksammare medel än vad det socialdemokratiska förslaget var.

Nu har även vpk väckt en partimotion med anledning av denna proposition. Den har enhälligt avstyrkts av skatteutskottet, och man skulle därför kanske inte behöva säga så mycket om dess yrkanden, vilka ju är kända tidigare från olika sammanhang. Men det finns en passus i vpk-motionen som jag tycker förtjänar att omnämnas. Vpk säger där: "De tre partierna försöker nu inbilla allmänheten att de vill ge en genom-

---

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

snittlig löntagare en skattesänkning med 2 000 kr. år 1977.

Deras agitation är en bluff. Enligt skatteförslagen får lönearbetarna själva betala sin 'skattesänkning' genom höjda arbetsgivaravgifter, som i verkligheten är avdrag från lönerna. Dessutom kommer kommunal-skatter och priser att stiga, vilket blir en direkt belastning."

Herr Hermansson har i dagens debatt också förfäktat dessa uppfattningar. Till det skulle jag vilja säga att vad regeringen framhållit – detta framgår även av propositionen 42 – är att det bara är fråga om en sänkning av den statliga inkomstskatten. Det tror jag inte ens att vpk kan bestrida.

Vidare tycker jag att vpk borde ha läst propositionen litet noggrannare, främst s. 12, där det står att det inte är försvarbart i dagens läge att totalt minska skatternas andel. Därför måste man kompensera inkomst-bortfallet genom andra inkomstförstärkningar för staten.

Det är inte heller första gången som vi har förelagts ett sådant här förslag, utan detta sker nu för femte eller sjätte gången. Men egendomligt nog har jag vid tidigare tillfällen, när socialdemokraterna lagt fram förslagen, aldrig hört vpk agera på detta sätt och påstå att det är fråga om en bluff. Det har man först nu kommit på.

Vpk borde inte heller vara ovetande om att moderata samlingspartiet när vi diskuterat skatteprovisorier tidigare hävdat att det inte är fråga om skattesänkningar utan endast en omfördelning av skattetrycket. Men inte ens då fick vi medhåll från vpk.

Nu kan man fråga sig om det gäller en skattesänkning eller en skatteomläggning. Vpk hävdar ju att det är fråga om en skatteomläggning. Däremot tror jag att herr Wärnberg sade att förslaget visade en brist på 3 miljarder kronor och att det alltså inte var totalfinansierat. Om det är en brist på 3 miljarder kronor, måste detta innebära att det har inträffat en viss skattelättnad. Men jag tycker att detta är något som vpk och s får göra upp sinsemellan.

Vpk påstår alltså i sin motion att vårt förslag är en bluff. Men då borde partiets ledamöter också leva som de lär. De framför i sin motion bl. a. krav på en sänkning av den direkta statsskatten med 5 600 milj. kr., och finansieringen av detta vill de ordna genom en höjning av arbetsgivaravgiften. Tidigare i motionen påstår de alltså att höjda arbetsgivaravgifter i verkligheten är detsamma som avdrag från lönerna, som lönearbetarna själva får betala. Men sedan föreslår man att 5 600 milj. kr. skall finansieras genom höjning av arbetsgivaravgifterna. Jag tycker att bluffanklagelsen under sådana förhållanden slår tillbaka mot upp-hovsmännen själva och att det i stället är vpk som försöker bluffa den övriga delen av riksdagen. Men jag är väldigt förvånad, herr talman, över att vpk blottställer sig på detta sätt; det brukar man faktiskt inte göra.

Jag har, herr talman, inget annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Herr KRISTENSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skulle vilja säga till herr Söderström att jag i mitt inlägg tydligt talade om att det i dag finns en borgerlig majoritet i samtliga skatteutredningar. Jag talade också om att de tydligen skall lägga fram förslag, om de nu skall följa de motioner som de borgerliga partierna väckte i januari månad. Det förslag som väntas från den skatteutredning jag sitter med i kan jag i varje fall inte ansluta mig till.

Vidare yttrade herr Söderström något som kanske är värt en replik. Han sade, om jag uppfattade honom rätt, att det är löntagarna som skall betala den statliga konsumtionen. Ja, det är alldeles klart. Det är alla vi som har inkomster som får avstå ett privat konsumtionsutrymme för att vi skall få möjlighet att skapa ett statligt eller samhälleligt konsumtionsutrymme som bestäms av de olika värderingar vi kan ha. Men jag sade också i mitt anförande att den skatt som skall tas ut för att betala den statliga konsumtionen skall utgå enligt principen skatt efter bärkraft. Och inte kan väl herr Söderström påstå att det skatteförslag som vi i dag behandlar på något sätt utgår från principen skatt efter bärkraft – eftersom man ger den största skattesänkningen åt dem som har relativt hyggliga årsinkomster. Den förra propositionen, som den borgerliga regeringen drog tillbaka, hade en annan profil i det avseendet.

Sedan säger herr Söderström att företagen i dag inte har någon lust att investera. Det är möjligt att företagen bedömer situationen så att det inte är någon idé att investera i dag för den investeringen kommer inte att bli lönsam. Men man menar att vi skall kunna investera om vi får ett lönestopp. Därför försökte jag i mitt anförande säga: Varför kräver man bara lönestopp? Kan man inte också kräva ett stopp på utdelningarna till aktieägarna och föreslå att de pengarna används till att investera i maskiner och byggnader.

Nu blinkar lampan, så jag har inte mer tid kvar, men jag kanske kan återkomma.

Herr HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Herr Söderström gjorde två påståenden i polemik mot vpk:s förslag och vad jag hade framfört i kammaren. Bägge påståendena var felaktiga.

Det första gällde diskussionen huruvida det här handlar om en skattesänkning, som påstås av dem som har lagt fram propositionen, eller om det bara är en skatteomläggning. Herr Söderström sade att det hade ju varit på samma sätt tidigare när den socialdemokratiska regeringen lade fram förslag. Dessa förslag hade i huvudsak samma innebörd som de propositioner som den borgerliga regeringen har lagt fram. Herr Söderström påstod då att vi från vårt partis sida inte hade kritiserat den socialdemokratiska regeringen på denna punkt på samma sätt som vi nu kritiserar den borgerliga regeringens förslag.

Detta påstående är felaktigt. Vi har framfört precis samma kritik varje gång man har gjort sådana här skatteomläggningar och påpekat att det

handlade om en omläggning och icke om någon reell sänkning för löntagarna – som det har påståtts av dem som lagt fram förslagen. Jag kan belägga det med utdrag ur riksdagens protokoll och med uttalanden från partistyrelsemöte i valrörelsen i augusti 1976 – då vi ännu inte hade en borgerlig regering – som riktade precis samma typ av kritik som jag i dag har riktat mot herr Mundebos förslag. Påståendet är alltså inte korrekt.

Sedan menade herr Söderström att det var falskt av oss att kritisera det borgerliga förslaget och sade att löntagarna i själva verket får betala den s. k. skattesänkningen genom höjda arbetsgivaravgifter, som är avdrag från lönerna. Han ansåg att det var fel och återföll på oss själva när vi karakteriserade det borgerliga förslaget som bluff. Ordet bluff har jag använt i ett sammanhang där det gällt att påpeka att det inte handlar om någon skattesänkning med över 2 000 kr. för de stora löntagargrupperna. Jag tror att det efter min debatt med herr Mundebo är helt klart att även den borgerliga regeringen nu måste medge att sådana påståenden är falska.

Vad gäller frågan om arbetsgivaravgifterna har vi ju, som herr Söderström bort observera, föreslagit en grundläggande förändring av arbetsgivaravgifternas konstruktion, nämligen att de i stället för att uttas i förhållande till löneutgifterna skall uttas i förhållande till företagens omsättning samt förbrukning av råvaror och energi. Då får de ju en helt annan innebörd, och därför faller också herr Söderströms argument mot oss på den punkten till marken.

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Hermansson säger att ni har framfört den här kritiken åtskilliga år förut, men jag vågar i alla fall påstå att det är första gången som ordet bluff finns med i det här sammanhanget. Det må i så fall bero på att det är en borgerlig regering nu i stället för en socialdemokratisk – som man väl har varit mera högaktningsfull mot i så fall, och kritiken har också varit betydligt mjukare då än vad den är i det här fallet.

När det gäller påståendet att jag skulle ha missförstått arbetsgivaravgiftens inverkan måste väl herr Hermansson medge att det finns ett krav från vpk att en sänkning med 5 600 milj. kr. skall genomföras omgående, medan däremot förändringen av arbetsgivaravgiften är en sak som inte kan genomföras på ett bra tag ännu. Med andra ord: tar man ut de 5,6 miljarderna omgående och så småningom förändrar arbetsgivaravgiften, uppstår den här effekten för löntagarna i alla fall. Jag kanske kan medge att det förhållandet kan försvinna på sikt, men för dagen måste det gälla.

I mitt inlägg ställde jag en fråga till herr Kristenson, huruvida löntagarna i Sverige inte hade fått bära den börda som det står om i motionen, och herr Kristenson svarade på något helt annat. Men i ett annat sammanhang var han i sin replik inne på tanken att det är löntagarna som

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

til syvende og sidst får betala, och i så fall stämmer inte den passus som finns i motionen. Det var bara det jag ville konstatera.

Herr HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Herr Söderström sade att vår agitation mot de borgerliga förslagen har varit häftigare än vår agitation tidigare mot motsvarande socialdemokratiska förslag. Nu tycker vi ju att de borgerliga förslagen är ännu sämre än den socialdemokratiska regeringens motsvarande förslag – det har jag tidigare varit inne på – framför allt genom att inte på ett riktigt sätt ta hänsyn till låglönegrupperna. Jag kan på den speciella punkten helt instämma i den argumentation som herr Sträng tidigare har utvecklat här i kammaren, där han påpekat vad jag också många gånger har understrukt i skattedebatter, nämligen hur stor del av de svenska skattebetalarna som i själva verket fortfarande ligger under 50 000 kr. i inkomster. Många ligger nere på en inkomst av 30 000 kr., även textilarbetare som arbetar heltid har svårt att komma särskilt mycket över den summan i årsinkomster.

Vi har emellertid använt precis samma karakteristik om det socialdemokratiska programmet. Jag refererar till ett uttalande från vårt partistyrelsemöte den 20 augusti 1976, där vi faktiskt använde det rätt hårda ordet att agitationen om att det var en skattesänkning med 2 000 kr. var en bluff. Herr Söderström kan få se dokumentet om han betvivlar detta.

Vad gäller den andra frågan, omläggningen av arbetsgivaravgifterna, så är det givet att en sådan tar en viss tid. Men det här är inte första gången vi framför ett sådant krav. Vi har framfört det vid en rad olika tillfällen, och varje gång har de övriga partierna avslagit det. Nu framför vi det igen. Det är ju ert fel att vi ännu inte har fått ett förslag om en sådan omläggning. Det är faktiskt ert fel att arbetsgivaravgifterna med sin nuvarande konstruktion så hårt drabbar småföretagen som de gör. Det är inte vårt fel. Vi har för länge sedan krävt en förändring av själva systemet för arbetsgivaravgifter. Och vi kommer självfallet att fortsätta att göra det.

Herr KRISTENSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Det jag hade tänkt att ta upp ytterligare av herr Söderströms inlägg i min förra replik var att han påstår att lönekraven nu stoppas till en del genom höjningen av arbetsgivaravgiften med 1,5 %. Ja, men varför går man då inte lika långt som den förra propositionen, som den borgerliga regeringen dragit tillbaka, nämligen till en totalfinansiering genom en höjning av arbetsgivaravgiften med 3 %, som löntagargenerationerna till sista tiondelen av procenten hade fått avräkna i sina lönekrav gentemot Arbetsgivareföreningen?

I mitt tidigare anförande ställde jag en fråga genom att citera vad som står återgivet på s. 14 i utskottsbetänkandet, där det ur propositionen citeras att förslaget har framlagts "efter överläggningar med löntagarnas

organisationer". Jag ställde frågan: Har det förekommit några officiella eller inofficiella kontakter med Arbetsgivareföreningen, Sveriges företagens riksförbund eller andra? Men nu är tyvärr inte budgetministern här – den förra finansministern fanns alltid inne när en sådan här proposition behandlades.

Jag sade i mitt inlägg att oavsett om dessa kontakter tagits eller inte så är propositionen tydligen lagd med godkännande från detta håll. Alltså är regeringen inne på en helt privatkapitalistisk linje när det gäller att lägga fram skatteförslag.

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Kristenson angav nu själv att han frågade budgetministern. Jag uppfattade det hela så också, och det är självklart att jag inte kan svara för vad regeringen haft för underhandlingar med organisationerna. Jag tror inte heller att herr Kristenson begär det.

Herr Hermansson talar om att ni har kritiserat år efter år, och det är ju OK. Men det är ett ganska långt steg från en saklig kritik till att använda ord som bluff. Han säger vidare att det är vårt fel att vpk inte har fått rätt, att vi inte har hjälpt vpk i det här fallet. I så fall är det väl vårt fel även att jag får rätt i min kritik – men det tar jag med godan ro.

Herr STENSSON (fp):

Herr talman! Då min partikamrat Nils Hörberg på grund av stämbandsinfektion ej kan hålla något anförande här i dag och utnyttja sin tillmätta tid, ber jag att få säga följande i egenskap av suppleant i skatteutskottet.

Skatteutskottet framhåller i sitt betänkande att regeringens statsskatteförslag för 1977 får ses såsom ett provisorium i avvaktan på skatteutredningens pågående översyn av det totala skattesystemet. Om jag räknat rätt, skulle detta bli det sjätte skatteprovisoriet på 1970-talet. Alla inser att vi inte årligen kan fortsätta på detta sätt. De av budgetminister Mundebo nyligen lämnade direktiven till 1972 års skatteutredning signalerar en begynnande, genomgripande skattereform från 1978. En metod att undvika ständiga skatteprovisorier är ju indexreglering av skatteskalor. Det finns många som gör invändningar mot detta. Men samtidigt finns ju en avoghet mot årliga skatteprovisorier. Man skulle verkligen vilja höra hur man med något alternativ – i stället för indexreglering – skall undvika dessa. Men något sådant alternativ har inte presenterats här, såvitt jag vet.

Skatteprovisoriet för 1977, som således skulle bli det sista av det här slaget, diskuterades med löntagarorganisationerna innan det förelades riksdagen. Det kan vara av intresse att notera att TCO därvid bl. a. anförde önskemål om större skattesänkningar i lönenivåerna 40 000–55 000 kr. och fick dessa sina önskemål till stor del beaktade.

Skatteutskottet framhåller vidare i sitt betänkande att skattesänkning-

Onsdagen den
15 december 1976

---

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

arna för 1977 har som syfte bl. a. att underlätta en löneuppgörelse mellan parterna på arbetsmarknaden så att alltför stora nominella lönehöjningar inte skall bli följden. Det finns anledning att här beröra skillnaden mellan regeringens skatteförslag och det förslag som den tidigare regeringen lade fram i våras och som nu upprepas av socialdemokraterna i motion nr 25.

Den totala skattesänkningsskillnaden utgör ca 360 milj. kr. för inkomstnivåerna 40 000–65 000 kr. En sådan större skattesänkning motsvarar en total ökning av årsinkomsterna i de här berörda lönelägena med ungefär 1 miljard kronor, enligt vad man kan framläsa av vad som meddelats från riksdagens upplysningstjänst.

Regeringens skattesänkingsförslag för 1977 möjliggör således en större reell standardförbättring för heltidsarbetande i vanliga lönelägen utan att stora nominella lönehöjningar erfordras. Detta är fördelaktigt för kostnadsnivån vid våra företag och därmed gynnsamt för våra exportmöjligheter. Även för kommunerna är det fördelaktigt att slippa för stora nominella lönehöjningar. Dessa leder ju också till behov av kommunala skattehöjningar, som med sitt proportionella uttag drabbar låginkomsttagare förhållandevis hårt.

Regeringens förslag innebär ytterligare en fördel framför socialdemokraternas, nämligen när det gäller marginalsattesänkningarna. För inkomstnivåerna mellan 40 000 och 65 000 kr., där ca två tredjedelar av de heltidsarbetande löntagarna kommer att finna sig år 1977, sänks marginalsatten, dvs. skatten på de sist intjänade tusenlapparna, vid inkomsten 45 000 med 2 procentenheter mera än i det tidigare förslaget, vid inkomsten 50 000 med 3 procentenheter, vid 55 000 med 2 procentenheter och vid 60 000 med 1 procentenhet. I de tre senare lönelägena föreslår socialdemokraterna ingen marginalsattesänkning alls. Det har ju också betonats här i dag.

Den större marginalsattesänkningen i regeringsförslaget är blygsam, det måste medges. Men sänkningen får ses som ett första steg, och fortsättning följer redan från nästa årsskifte, förhoppningsvis. Regeringspartierna anser det orimligt att ca 65 % skall gå bort i skatt från övertidsersättningar, skifttillägg, annan extra inkomst eller de sist intjänade tusenlapparna på den ordinarie inkomsten, om man ligger i ett normalt löneläge för LO:s eller TCO:s heltidsarbetande medlemmar.

”Det måste löna sig att arbeta” har länge varit ett motto. Regeringen visar genom skatteprovisoriet för 1977 att det går att sänka marginalsattarna om man vill. Regeringen sänker marginalsatten i vanliga lönelägen, men inte för dem som 1977 får årslöner på 65 000 kr. eller däröver. Därmed visar regeringen också den väg för framtiden som man vill slå in på. Ett väsentligt led i den kommande stora skatteomläggningen blir att fortsätta den nu påbörjade marginalsattesänkningen i normala lönelägen och att skydda sådana sänkningar mot inflationens skatthöjande effekter.

Herr talman! Jag konstaterar att enighet råder om att viss skatteomläggning inför år 1977 är helt nödvändig. Om metod och grad av insatser

råder oenighet. Att så är fallet torde bero på skilda bedömningar av nuläge, insatsernas utfall och den framtida utvecklingen.

Jag yrkar bifall till skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11.

Herr KRISTENSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara ställa en fråga till herr Stensson, eftersom han gör sig stor och kraftig på propositionens förslag, nämligen att marginalskatterna sänks mer än i förra regeringens förslag. En enda kort fråga till herr Stensson: Vem får betala denna sänkning?

Herr STENSSON (fp) kort genmäle:

Herr talman! Kan jag få frågan upprepad? Jag uppfattade den inte under min promenad från talarstolen till bänken.

Herr KRISTENSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Mer än gärna! Jag tror att den frågan behöver ställas flera gånger.

Herr Stensson lovprisar regeringen för att man har sänkt marginalskatterna i detta förslag mer än i förra regeringens förslag. Min enkla fråga är: Vem betalar denna sänkning av marginalskatterna?

Herr STENSSON (fp) kort genmäle:

Herr talman! Den omläggning av skatten som det är fråga om måste givetvis betalas på något sätt, och det får vi givetvis allihop vara med om.

Herr FELDT (s):

Herr talman! Den proposition riksdagen nu behandlar är märklig åtminstone i ett avseende. Det torde vara första gången som en svensk regering förelägger riksdagen förslag om skattesänkningar av den här omfattningen utan att upplysa om vad skattesänkningen kostar statskassan eller, med andra ord, hur stort inkomstbortfall för staten som följer av de nya skatteskalorna.

Budgetministern är till obegriplighet kortfattad i sin redovisning av de statsfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenserna av sitt förslag. Han påstår helt enkelt att skattereformen är totalfinansierad. Men hur budgetministern nått fram till den slutsatsen får ingen veta. Han hänvisar bara till sitt förslag att höja socialförsäkringsavgiften med 1,5 % och till ett kommande, men i dag helt okänt förslag om "vissa förändringar i energibeskattningen".

Vilken inkomstökning för staten dessa höjda avgifter och skatter kan tänkas leda till, meddelar inte herr Mundebo. Måhända tyckte han att det var onödigt, eftersom han inte heller upplyser om storleken på det inkomstbortfall som skall kompenseras.

Jag trodde till en början att denna ganska häpnadsväckande nonchalans mot riksdagen var resultatet av ett förbiseende i herr Mundebos arbets-

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

tyngda departement och att det skulle rättas till under utskottsbehandlingen. Men skatteutskottets betänkande sprider inget ljus i det här mörkret.

Utskottsmajoriteten säger trosvisst – utan någon som helst analys – att finansieringsförslagen i propositionen innebär att skattesänkningen blir totalfinansierad. Detta uttalande gör alltså den borgerliga majoriteten synbarligen utan att veta vad reformen kostar och vad de åberopade finansieringsförslagen innebär. Man accepterar utan en blinkning budgetministerns uppgift att hans helt okända förslag om höjda energiskatter skall ge staten det tillskott som behövs för att täcka intäktsbortfallet.

Herr talman! Jag kan inte finna att riksdagsmajoriteten, om den godtar det här underlaget för sitt beslut, på ett riktigt sätt fullgör riksdagens uppgift att pröva regeringsförslag. Det här är ändå ett av de allra viktigaste ekonomiskt-politiska besluten för 1977, som kan få vittgående konsekvenser för statsfinanser och samhällsekonomi under nästa år. Men de borgerliga partierna har inte bara valt att till självutplåning lyda påbuden från kanslihuset. Man har dessutom visat totalt ointresse för oppositionens önskemål att granska regeringsförslaget med avseende på dess statsfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenser.

Från socialdemokratisk sida har vi under utskottsbehandlingen fört fram uppfattningen att finansutskottet borde beredas tillfälle att yttra sig om de aspekterna på den föreslagna skatteomläggningen. Vi ansåg oss ha goda skäl för den uppfattningen.

För det första är regeringens huvudmotiv för skatteomläggningen av rent samhällsekonomisk art. Skatteomläggningen sägs syfta till att dämpa takten i prisökningarna, förstärka konkurrenskraften i den svenska industrin och därigenom skapa förutsättningar för att återställa balansen i våra utrikes betalningar. Det torde vara uppenbart att frågan huruvida dessa mål kan nås i hög grad beror av skattereformens verkningar på statsbudgeten. Om den leder till en väsentlig försvagning av statsfinanserna måste detta negativt påverka möjligheterna att stabilisera ekonomin och förbättra utrikesbalansen.

För det andra åligger det faktiskt finansutskottet att bereda frågor av det här slaget. I 4 kap. 5 § riksdagsordningen sägs:

”Finansutskottet skall – – – bereda ärenden om allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och för budgetregleringen – – –.” Skatteutskottet har 1973 gjort en tolkning av finansutskottets uppgifter, som borde vara giltig också i dag. Man sade då (SkU 1973:3y):

”Det ankommer i första hand på finansutskottet att göra en bedömning av de olika åtgärder, som erfordras för att uppnå de eftersträlvade ekonomisk-politiska effekterna, och av det samhällsekonomiska utrymme, som står till buds härför.”

Det framgår också av utredningen om riksdagens arbetsformer, som godtogs av riksdagen i föl, att den tänkta ordningen för kammarens remisser till utskotten förutsätter en vilja från fackutskotten att höra finansutskottet i ärenden ”av stor ekonomisk räckvidd”.

Men den viljan fanns inte när den här skattepropositionen skulle behandlas.

Herr talman! Jag vill inte göra detta till en strid om olika utskotts kompetens. Men om de borgerliga partierna tänker utnyttja sin nyvunna maktställning till att direkt försvåra oppositionens arbete, till att hindra att regeringsförslagen får den granskning och behandling som grundlagen förutsätter, då måste vi protestera. Då är det inte fråga om maktutövning utan om maktövertagande.

De borgerliga partierna har alltså gjort sitt bästa för att från riksdagens granskning och diskussion skjuta undan frågan om de statsfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenserna av regeringens skatteförslag. Men jag tänker vara obekvämt nog att göra den granskningen.

Regeringen anger i sin proposition målet för skatteomläggningen vara att hålla skatternas andel av inkomsten oförändrad. Med inkomsten antar jag att man menar nationalinkomsten och med skatterna den totala statliga skatteintäkten. Detta uppnås, säger man, genom att reformen blir totalfinansierad.

Av skäl som jag redan angett går det inte att klarlägga om detta påstående är sant. Men även om det skulle vara så, att de statliga skatteintäkternas andel av nationalinkomsten förblir oförändrad, är detta ett meningsfullt mål för finanspolitiken bara om det ställs i relation till hur *statsutgifternas* andel av nationalinkomsten utvecklas nästa år. Men hur stor den andelen blir, om den ökar, minskar eller är oförändrad, det vet vi ingenting om i dag. Det kan vi i bästa fall få en aning om när regeringen presenterar sin budget i januari. Såvida inte regeringen är beredd att i dag ange sin politik för statsutgifterna nästa år, är det alltså ganska meningslöst att diskutera om en oförändrad skatteandel av nationalinkomsten är den riktiga finanspolitiken.

Den enda fråga som det i dag är möjligt att ge ett svar på är följande: Vilken försvagning av statsfinanserna innebär regeringsförslaget jämfört med det alternativ som riksdagen i dag har att ta ställning till, nämligen det socialdemokratiska förslaget till skatteomläggning?

Regeringens och den borgerliga utskottsmajoritetens försök att mörklägga den här frågan har nämligen inte lyckats. Det finns sålunda en myndighet, riksrevisionsverket, som uppenbarligen inte nåts av de nya signalerna om hur riksdagens och allmänhetens insyn i finanspolitiken skall förhindras. Enligt sina instruktioner fortsätter riksrevisionsverket att publicera sina månadsprognoser för det statliga budgetutfallet. Av den senaste prognosen, som bygger på utvecklingen fram t. o. m. november, framgår att budgetläget drastiskt försämrats. Enligt den närmast föregående rapporten, från oktober, skulle budgetunderskottet för innevarande budgetår bli 8 miljarder kronor. Novemberprognosen anger ett underskott på nära 12 miljarder kronor. Det intressanta är då att av denna budgetförsvagning på 3,5 miljarder beror 1 600 milj. kr. på att riksrevisionsverket enligt vad verket självt säger "tagit hänsyn till regeringens förslag om skatteomläggning för 1977". Skillnaden mellan dessa två pro-

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

gnoser för statsinkomsterna är uppenbarligen att RRV i den första prognosen utgått från det socialdemokratiska skatteförslaget, medan man i den andra utgått från det borgerliga förslaget.

Försvagningen av statsinkomsterna med 1 600 milj. kr. gäller första halvåret 1977. Rimligen bör då helårseffekten av det borgerliga skatteförslaget bli att statsinkomsterna för hela 1977 blir över 3 miljarder kronor lägre än om vårt skatteförslag genomförs. Jag kan tillägga att det här resultatet helt stämmer överens med de beräkningar vi kunnat göra. Vi har funnit att det borgerliga skatteförslaget leder till 3,2 miljarder lägre statsinkomster under 1977 än om vårt förslag genomförs. Att den av regeringen antydda skärpningen av energibeskattningen på något avgörande sätt skulle ändra den slutsatsen förefaller inte troligt.

Dessa resonemang utmynnar med nödvändighet i en allvarligt menad fråga till företrädarna för den borgerliga regeringskoalitionen: På vilka grunder menar ni att en försvagning av statsfinanserna på 3 miljarder kronor nästa år kan försvaras – en försvagning som dessutom slår ut i en ökning av den privata konsumtionen?

Jag kan i varje fall inte finna annat än att det står i klar motsättning till alla de deklARATIONER om den ekonomiska politikens inriktning som den borgerliga regeringen avgett i höst. Statsministern har gång på gång upprepat att vi lever över våra tillgångar, att vi i fortsättningen måste producera mer än vi konsumerar. Ekonomiministern och industriministern predikar i tal efter tal återhållsamhetens höga visa för löntagarna. Budgetministern anger själv som huvudmål för den ekonomiska politiken att utrikesbalansen måste förbättras och inflationen bekämpas. Hur detta skall uppnås med ett snabbt växande budgetunderskott och en ökad statsupplåning för att finansiera privat konsumtion borde kännas som en angelägen uppgift för regeringen att reda ut.

Enligt uppgifter i pressen skulle den budget för 1977/78 som skall presenteras i januari uppvisa ett ännu större underskott – siffran 17 miljarder har förekommit i dessa sammanhang. Jag vet att det är mot spelets regler att söka mana fram en diskussion om en ännu inte framlagd budget. Jag vill inte heller fästa något avseende vid dessa pressuppgifter, låt vara att läckagen från det borgerliga regeringskansliet hittills visat sig vara förvånansvärt tillförlitliga. Men jag anser att regeringen och dess företrädare genom sitt hemlighetsmakeri och sina försök att hindra en diskussion om de statsfinansiella konsekvenserna av sitt skatteförslag försatt sig i en situation, där frågorna hopar sig kring den finanspolitik som regeringen kan väntas bedriva. Regeringen vill att riksdagen mer eller mindre i blindo skall godta dess skatteförslag, trots att den för statens inkomstberäkningar ansvariga myndigheten funnit det nödvändigt att reducera de förväntade statsinkomsterna med 1 600 milj. kr. första halvåret 1977. Jag måste därför fråga regeringen om den kan lämna garantier för att denna försvagning, som på ett år uppgår till ca 3 miljarder, kommer att kompenseras av motsvarande åtstramning på utgiftssidan i det kommande budgetförslaget.

Alternativen är bara två. Antingen avser regeringen att senare återkomma med förslag om andra och väsentligt större skattehöjningar än vad man nu vill avslöja. Eller också är regeringen inställd på att acceptera en så kraftig försämring av budgetläget att det kan föra det här landet in i en statsfinansiell kris.

Båda handlingslinjerna får allvarliga konsekvenser för den ekonomiska och politiska stabiliteten i vårt land. Därför är det i hög grad önskvärdt att regeringen nu och här ger klara och entydiga besked. Ekonomisk politik kan inte föras med kluriga formuleringar och mångtydiga kompromisser, som skjuter problemen på framtiden.

Herr MOLIN (fp):

Herr talman! Den nu aktuella skatteomläggningen är en i raden av flera provisoriska omläggningar med syfte att temporärt undanröja den negativa effekten av den starka progressionen i de statliga skatteskalorna. Det nuvarande statliga skattesystemet har till innebörd att inflationen automatiskt höjer skatteuttaget. Inom de flesta grupper i samhället finns i dag en enighet om nackdelarna med detta förhållande. Inkomstförbättringar som enbart är betingade av inflationen skall inte behöva leda till ett högre procentuellt skatteuttag. Det varken är rättvist eller befrämjar kampen mot inflationen.

Det är alltså viktigt att understryka den nu aktuella skatteomläggningens provisoriska karaktär. Som framhålls både i propositionen och i regeringsförklaringen är en mera varaktig skattereform, som bl. a. innebär att skatteskalorna får ett definitivt inflationsskydd, en angelägen och snar politisk uppgift. Det finns alltså anledning att i ett annat sammanhang återkomma till utformningen av ett varaktigt skattesystem.

Herr Feldt berörde i sitt inlägg det faktum att den nu aktuella skatteomläggningen endast beretts av skatteutskottet. Han ville karakterisera det som ett maktövertagande. Om man studerar hur liknande frågor tidigare handlagts i riksdagen, kan man inte utläsa någon enhetlig praxis. År 1972 remitterades en proposition med förslag till skatteomläggning till skatteutskottet, som då beredde frågan utan att höra finansutskottet. 1974 och 1975 behandlades skatteomläggningarna för följande år som en del av de s. k. Hagaöverenskommelserna och bereddes då i sin helhet av finansutskottet. När de speciella propositionerna med förslag till skatteomläggning, byggd på Hagaöverenskommelserna, senare avgavs till riksdagen, remitterades dessa till skatteutskottet, som under beredningen ej hörde finansutskottet.

Utredningen om riksdagens arbetsformer har nyligen prövat utskottens ämnesområden. Utredningen framhåller att utskottsarbetet så långt möjligt skall bedrivas enligt fackutskottsprincipen och att finansutskottet icke skall fungera som ett överutskott. En rätt för finansutskottet att på eget initiativ ta upp ett annat utskotts utlåtande till granskning avvisas på grund av att finansutskottet då skulle få karaktären av ett överutskott. Däremot borde, menar utredningen, fackutskotten vid beredning av frå-

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

gor med stor ekonomisk räckvidd i större utsträckning höra finansutskottet.

Gränsdragningen mellan finansutskottet och fackutskotten – särskilt skatteutskottet – är alltså f. n. inte fullständigt definierad, och praxis måste betecknas som oklar. Detta är enligt min mening inte tillfredsställande, och det är angeläget att gränsdragningen klarläggs med utgångspunkt i att skatteomläggningar, som motiveras av den väntade konjunkturreffekten, i en eller annan form bör prövas av finansutskottet.

Skatteutskottet har vid behandlingen av regeringens förslag om provisorisk omläggning av den statliga skatten också tagit upp ett antal motioner, som berör mera långtgående aspekter på skattesystemet.

Ett av dessa problem har jag aktualiserat i motionen 533 i januari i år. Utskottspunkten för motionen är att det höga skattetrycket leder till att olika avdragsregler i inkomstbeskattningen får stor reell betydelse för den utgående skatten och därmed för den faktiska standarden. Det existerar principiellt två typer av sådana avdrag. Den ena typen gäller rätten till avdrag för kostnader som man har för att förvärva inkomsten. Att dessa kostnader oberoende av storleken på kostnaderna skall vara avdragsgilla råder det i grunden enighet om. I skatteutskottets betänkande finns också exempel på förslag om utvidgningar av denna typ av avdragsrätt.

Den andra typen av avdrag gäller vissa kostnader som är knutna till kapitalbildningen för den enskilde och som kan dras av från exempelvis inkomst av tjänst. Det gäller bl. a. avdrag för skuldräntor, försäkringsavgifter, underskott i annan förvärvskälla och reparationer av vissa fastigheter. Summan av dessa avdrag kan i enskilda fall uppgå till mycket stora belopp. Det är uppenbart att de enskilda inkomsttagarnas möjligheter att utnyttja dessa avdrag varierar. Avdragsmöjligheterna är t. ex. större för personer med höga nominella inkomster, och det har ju i den allmänna debatten funnits exempel på inkomsttagare med mycket hög nominell inkomst som genom dessa avdragsregler har kunnat nedbringa sin beskattningsbara inkomst till en bråkdel av den nominella inkomsten. Andra inkomsttagare med långt mindre nominell inkomst har funnit sig betala mera i skatt än höginkomsttagare med stora avdrag.

Jag tror att det är riktigt att säga att det finns en långtgående enighet om att i varje fall en del av dessa avdragsregler inte är godtagbara. Bertil Ohlin har i en artikel nyligen pekat på de orimligt generösa bestämmelser om avdragsrätt från annan inkomst som finns för vissa reparationskostnader. Dessa bestämmelser leder till att man har möjligheter att rusta upp fastigheter, som är i dåligt skick, med pengar som undandras beskattning.

Dessa snedheter i skattesystemet skulle naturligtvis kunna rättas till genom att man gjorde en granskning av varje avdragstyp för sig och ändrade reglerna. I motionen 533 har jag pekat på en annan och enligt min mening enklare och mera lättförståelig metod för att komma till rätta med de här oformligheterna i den faktiska beskattningen av enskilda

människor. I motionen föreslår jag införandet av ett avdragstak, vilket innebär att summan av en inkomsttagares olika avdrag skall få uppgå till högst 25 % av den sammanräknade inkomsten. Avdrag som överstiger 25 % av den sammanräknade inkomsten skulle alltså inte medges, oavsett vilken typ av avdrag det var fråga om. En sådan regel skulle normalt inte komma att drabba avdrag för kostnader för intäkternas förvärvande utan bara påverka möjligheten att göra avdrag som sammanhänger med den enskildes kapitalbildning.

För att en sådan här regel om avdragstak inte skall ogynnsamt påverka lägre inkomsttagares skattesituation eller inkomsttagare som har en från år till år starkt varierande inkomst bör regeln om avdragstak bara gälla i de fall då de påyrkade avdragen överstiger ett visst minimibelopp, exempelvis basbeloppet i den allmänna försäkringen. Införande av ett avdragstak är alltså enligt min mening det enklaste sättet att komma till rätta med det allvarliga och i grunden moraliska problem som nuvarande generösa avdragsregler skapar.

Utskottet har hänvisat till att denna frågeställning granskas av skatteutredningen. Jag har därför ingen anledning att nu framföra något yrkande, men jag hoppas att utredningen allvarligt prövar den lösning som ett avdragstak innebär.

Herr talman! Jag vill till sist göra en kommentar till en fråga som flera talare har ställt tidigare i debatten, nämligen hur denna skatteomläggning skall finansieras. Det är klart att svaret på det är i första hand att finansieringen sker genom en med 1,5 % höjd arbetsgivaravgift vad gäller avgiften för folkpensioneringen. Men till det svaret bör självfallet läggas att om ingen skatteomläggning alls hade företagits, hade ju staten automatiskt fått betydande inkomstökningar från den statliga skatten, just därför att det nuvarande systemet innebär att inflationen automatiskt ökar skattetrycket.

Den andra delen av svaret på frågan är alltså att man finansierar den här skatteomläggningen genom de stora inkomstökningar som staten eljest automatiskt skulle ha fått. Detta är, som både föredragande statsrådet och utskottet understryker, i nuläget en totalfinansiering av skatteomläggningen. I vilken utsträckning den sedan kommer att räcka till för att finansiera de olika utgiftsåtaganden som staten kan ta på sig får vi se när budgetpropositionen ligger på bordet.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr FELDT (s) kort genmäle:

Herr talman! Finansutskottets ordförande redovisar en praxis som han anser vara oklar när det gäller hur samhällsekonomiska frågor skall beredas i riksdagen. Jag vill bara tala om för honom – om jag skall tolka hans inlägg så att han accepterar den praxis som skatteutskottet nu vill slå fast – att jag icke kan finna någon fråga som har remitterats till

Onsdagen den
15 december 1976

---

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

något fackutskott där man sedan skulle behöva höra finansutskottet. Om icke denna proposition, som gäller en skatteomläggning på sex miljarder kronor, uttryckligen motiverad för att stabilisera ekonomin, bekämpa inflationen osv., inte tillhör de områden som finansutskottet kan bereda, vilken proposition eller vilken motion skulle då göra det? Herr Molin medverkar i och med detta sitt inlägg till en praxis som då ställer finansutskottet på en helt annan nivå än hans företrädare som utskottsordförande ville ha finansutskottet placerat på.

Sedan åstadkom herr Molin en ny definition av det här märkliga begreppet totalfinansiering. Totalfinansiering uppstår nu, säger herr Molin, därför att staten avstår från tre miljarder kronor. Ja, kullerbyttorna kan tydligen inte bli för många när man skall försöka försvara en omöjlig sak.

Herr talman! Det har talats om ett transportkompani i förhållandet mellan regering och riksdag. Jag tycker att debatten kring den här propositionen visar att vi nu har tre plutoner som hårt blundande och ivrigt lyssnande marscherar i den riktning man får order om, sedan må det bära i väg vart som helst.

Herr MOLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker kanske att herr Feldt skall notera vad jag faktiskt sade och jag tror att vi därvidlag kan vara ense om några saker.

För det första kan finansutskottet inte begära att få granska ett ärende som av kammaren remitterats till annat utskott. Det ger nuvarande grundlagsregler ingen möjlighet till.

För det andra tror jag att vi kan vara ense om att här finns en oklar praxis. Man kan inte säga att fördelningen av beredningen i ärenden av den här typen mellan skatte- och finansutskotten under enkammar-systemets tid har varit bra. Jag sade att jag ansåg att detta var otillfredsställande och jag sade att man borde åstadkomma en klarhet på det här området, med utgångspunkt i att skatteförslag som motiveras av förväntade konjunktoreffekter bör i en eller annan form prövas av finansutskottet.

Herr FELDT (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker att herr Molin kunde ha kostat på sig att konstatera att det här förfarandet var felaktigt. Man brukar inte avslöja vad som ägt rum vid utskottsöverläggningar, jag är medveten om det, men herr Molin provocerar mig till att tala om att hela den socialdemokratiska gruppen i skatteutskottet ansåg att detta var en fråga av sådan samhällsekonomisk dimension att den borde prövas också av finansutskottet, och begärde därför att propositionen skulle sändas till finansutskottet för yttrande, en mycket rimlig begäran som inte kostade skatteutskottet något. Men detta voterade den borgerliga majoriteten ner med hänvisning till att budgetministern hade skrivit så litet om samhälls-ekonomin i propositionen.

Det är ju ett ganska häpnadsväckande sätt att avvisa ett rimligt förslag. Om regeringen lägger samhällsekonomiskt mycket viktiga och avgörande frågor för riksdagens prövning, men själv inte har några synpunkter på det samhällsekonomiska läget, betyder det alltså att riksdagen helt skall tuga och att vi över huvud taget inte skall begrunda de konsekvenser som kan uppstå. Jag vill klargöra att vi aldrig har trott eller begärt att något utskott skulle sätta sig över något annat utskott, men i detta fall ville alltså nästan hälften – men inte tillräckligt många – av skatteutskottets ledamöter att också finansutskottet skulle pröva denna fråga.

Det viktiga är ju, som jag sade tidigare, inte kompetensstriden mellan utskotten i sista hand, utan den nonchalans mot riksdagen som regeringen visar och den obegripliga underkastelse som riksdagsmajoriteten visar regeringen när man helt vill mörklägga frågan om vilka statsfinansiella konsekvenser denna väldiga skatteomläggning får. Vilka möjligheter har man sedan att bedriva en någorlunda ansvarsfull finanspolitik?

Vi är i ett läge där vi redan nu har hört att man inte har råd att fortsätta den tidigare subventioneringen av baslivsmedlen. Konsumenterna skall alltså betala en del av budgetunderskottet. Det kunde herr Stensson ha kostat på sig att tala om. Räkningen börjar redan att skrivas ut och kommer den 1 januari till barnfamiljer och andra när mjölk-, kött- och ostpriser stiger. Jordbruksministern har själv förklarat att man inte har råd med en fortsatt subventionering. Vad är förklaringen? Jo, bl. a. att man vräker ut 3 miljarder kr. i en dåligt underbyggd och otillräckligt finansierad skattesänkning.

Herr KOMSTEDT (m):

Herr talman! Denna debatt har gett klara besked om att det i de stora skattefrågorna råder delade uppfattningar mellan den nuvarande regeringen och den nuvarande oppositionen. Jag skall beröra en punkt där de borgerliga ledamöterna och socialisterna i skatteutskottet däremot har varit ense.

Det gäller, som jag bedömer det, en rättvisefråga. Det finns nämligen en punkt i det betänkande som nu behandlas som tar upp en motion jag vid riksdagens början väckte under den allmänna motionstiden i år, 1975/76:991. Där hänvisar jag till att det finns människor som är anställda i samhällets tjänst och som i den tjänsten är hänvisade att använda sin bostad som arbetsplats. Som exempel på sådana människor har jag angivit fortbildningskonsulenter. Länskolnämnden, under vilken konsulenter sorterar, skriver i sin arbetsinstruktion att konsulentens arbetsplats är i hemmet. Därmed har länskolnämnden också klarat sig ifrån att i sin förvaltningsbyggnad hålla något tjänsterum för konsulenten.

Det borde, som en konsekvens av detta, vara rimligt att det i den allmänna självdeklarationen medgavs avdrag för att man genom en sådan tjänst tvingas använda ett rum i sin bostad. Detta tolkas olika av de lokala skattemyndigheterna. Nu ger inte skatteutskottet någon anvisning om hur man bör handlägga detta i fortsättningen för att åstadkomma

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

bättre rättvisa, utan uttalar sig i stället för en fortsättning av det nuvarande oacceptabla systemet. Detta gör man genom att skriva följande:

”För rätt till avdrag krävs – förutom utredning om att rummet använts så gott som enbart för arbetet – att bostaden är större än vad som skulle varit fallet, om behov av arbetsrum inte förelegat. Avdragsfrågan prövas således med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet. Utskottet delar den uppfattning, som kommit till uttryck i gällande praxis, att avdrag för kostnader för arbetsrum i bostaden bör medges endast i undantagsfall och är därför inte berett förorda generella bestämmelser om avdrag för sådana kostnader för en viss yrkeskategori.”

Utskottet menar alltså, att om man får en tjänst av det här slaget, skall man snabbt bygga till det egna hemmet eller ordna en större lägenhet. Det går kanske inte att så snabbt åstadkomma någotdera, om man skall vända sig till andra myndigheter för att få tillstånd att bygga. Så enkel är inte verkligheten. Verkligheten är en annan, och den finns utanför detta hus. Innanför styr byråkraterna.

Utän klart uttalade anvisningar från riksdagens sida blir orättvisorna bestående. På någon ort medger man ett avdrag, och på en annan blir det kalla handen.

Jag har, herr talman, med det sagda velat understryka att skatteutskottet och riksdagen borde visa större förståelse för den här frågan. Den orättvisa som här drabbar den lilla enskilda människan har inte försvunnit i och med regimskiftet.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motionen nr 991.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Herr Komstedt yrkar i sin motion att man direkt skall ta ställning i ett speciellt fall. Som vi vet är det mycket svårt att utfärda generella regler om hur man skall ta hänsyn till kostnaderna för arbetsrum i bostaden. Utskottet fasthåller vid den hittills i praxis gällande uppfattningen, nämligen att man skall vara restriktiv när det gäller att medge avdrag för de här kostnaderna i fråga om någon speciell yrkesgrupp. Jag tror att man måste följa den gällande bestämmelsen och att den enskilde vid taxeringen har att påvisa skälen för de avdrag som han yrkar på. Generella regler skulle, enligt min mening, kanske kunna skapa problem av liknande art, men i motsatt riktning.

Jag är helt medveten om att det kan finnas fall då ett avdrag kan vara berättigat, men den praxis som hittills gällt utesluter inte möjligheten till avdrag. Det gäller för den enskilde att i förekommande fall motivera sitt yrkande.

Herr KOMSTEDT (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Josefson sade att det är svårt för utskottet att uttala sig i sådana här frågor och att man skall påvisa att man använder en del av sin bostad som tjänsterum.

Man kan kanske inte göra några rent generella bedömningar i sådana

här fall, men då det finns en myndighet – i detta fall en länskolnämnd – som i sina arbetsbeskrivningar klart säger ifrån att konsulentens arbetsplats är i hemmet, bör det entydigt uttalas att avdrag medges av skattemyndigheterna i den allmänna självdeklarationen. Det får inte vara så, att den enskilde skall drabbas, därför att en viss myndighet på länsnivå på ett fylligt sätt har åstadkommit en arbetsbeskrivning som säger att arbetsplatsen är i hemmet. Man tar automatiskt ett utrymme i sin bostad i anspråk för ändamålet i fråga och får av förklarliga skäl göra omdispositioner. De här tjänsterna räcker kanske inte heller under hela livet utan bara under några år, och det är därför svårt att göra större ändringar när det gäller boendeförhållandena. Det borde emellertid vara en rimlig konsekvens att man fick lov att göra ett avdrag för den tid tjänsten upprätthålls.

Herr HALLGREN (vpk):

Herr talman! Jag skall ta upp några frågor som inte har berörts i den här långa debatten om den nya skatteomläggningen. Vänsterpartiet kommunisterna har också i år tagit upp de underhållsskyldigas situation i två motioner, varav den ena behandlas i det betänkande från skatteutskottet som vi i dag diskuterar. I motionen 676 har vi yrkat att deklara avdraget för underhållsskyldiga om 2 500 kr. per barn och år ersätts med skattenedsättning, utgörande 60 % av bidragsförskottet vid beskattningsårets utgång och att skattenedsättning även skall medges för i efterhand betalat upplupet bidragsbelopp.

Skatteutskottet har tagit ställning till en rad motioner som alla syftar till förbättringar för de underhållsskyldiga – med mer eller mindre sneda och specialinriktade målsättningar. I några motioner vill man höja gränsen för avdraget, andra vill ha en omläggning av beräkningsgrunderna och någon vill att hela beloppet som fastställts av myndighet skall vara avdragsgillt vid taxeringen. De här formerna gagnar naturligtvis dem som har dels en hög inkomst, dels ett högt underhåll – de får ju den största skattereduktionen. Nu borde de här motionerna ha behandlats i ett särskilt betänkande och inte ha blandats in här; de har helt och hållet kommit bort i debatten.

Vad vårt parti nu föreslår är en omläggning, så att det blir en skattenedsättning i stället för ett avdrag vid självdeklarationen. Det skulle bli ett väsentligt rättvisare system än det som nu gäller. Som alla säkert vet gynnas de med höga inkomster av nu gällande avdragsform genom marginalskatteeffekterna. En underhållsskyldig med inkomst på 40 000–45 000 kr. får inte till närmelsevis samma skattelättnad som en med exempelvis 65 000–70 000 i inkomst.

En skattereduktion av det slag som vpk föreslår skulle i första hand förbättra situationen för de underhållsskyldiga som har det sämst ställt. Samma effekt får också yrkande 2 i motion 676 om att också inbetalt upplupet belopp medger skattelättnad. För det är ju så i de allra flesta fall att det är människor med små inkomster och en dålig ekonomi som

Onsdagen den
15 december 1976

---

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

blir efter med betalningen av underhåll. Vi anser att dessa människors situation med det snaraste måste förbättras. Det är de som drabbats av arbetslöshet, långvariga sjukdomar eller på annat sätt slagits ut från arbetslivet och inte kan påräkna några väsentliga förbättringar i inkomsthänseende, då de i stor utsträckning är hänvisade till att leva på olika bidrag eller beredskapsarbeten, arbetsmarknadsutbildning o. d. Skulle någon av dessa människor till äventyrs få ett skapligt betalt arbete händer det ofta att de bryts ner psykiskt, då förfallna bidrag skall redovisas eller drivas in. Ofta händer det att man tvingas leva på en inkomst under s. k. existensminimum. Det kan leda till – och gör det ofta – att den underhållsskyldige inte klarar denna press med en avsevärd standardsänkning. Många ger upp och blir rena socialfall. Det blir då samhället som ytterst får försörja inte bara den underhållsskyldige utan också underhållsmottagaren – denne måste ju också leva. Enligt vårt sätt att se är det en dålig affär för samhället rent ekonomiskt – för att inte tala om de tragedier som systemet i nuvarande tillämpning framskapar.

Hela ersättnings- eller bidragssystemet behöver en grundlig översyn med det snaraste. Och problemet kommer säkerligen upp under våren med anledning av vår motion 675, där vi tar upp de här frågorna.

Jag har försökt att följa debatten i dag, och jag finner det egendomligt att ingen av de borgerliga motionärerna – inte mindre än fem borgerliga motioner berör denna fråga – har yrkat bifall till en enda av sina motioner. Tidigare var man mycket intresserad av detta spörsmål. Är det så att man när man nu har makten och skall ta ansvaret inte vill kräva något av den borgerliga regeringen?

Vänsterpartiet kommunisterna har drivit dessa frågor och vi kommer att fortsätta med det. Vi krävde av den socialdemokratiska regeringen att den skulle ta hänsyn till dessa människors situation. Vi kräver det också av den borgerliga regeringen, men de borgerliga motionärerna har backat ur.

Herr talman! Jag skall emellertid sluta med att yrka bifall till följande förslag, som har delats ut i kammaren:

att riksdagen med anledning av motionen 676 av herr Svensson i Malmö m. fl. hos regeringen hemställer om förslag till lag, innebärande att deklaraationsavdraget för underhållsskyldiga om 2 500 kr. per barn och år ersätts med en skattenedsättning, utgörande 60 % av bidragsförskottet vid beskattningsårets utgång och att därvid avdrag även medges för i efterhand betalt upplupet bidragsbelopp.

Skulle riksdagen i dag avslå detta yrkande, innebär det att de underhållsskyldigas avdragsbelopp har stått kvar på samma nivå i minst fem år, eftersom man måste räkna in tiden fram till 1977 års utgång, medan underhållsbeloppen årligen höjts med i runt tal 11 %. Detta innebär en direkt standardsänkning varje år för de människor som drabbas härav. En sådan utveckling är enligt vår mening helt oacceptabel.

Herr KRISTIANSSON (c):

Herr talman! Att jag trots att jag inte är upptagen på talarlistan ändå har begärt ordet beror på att jag suttit och lyssnat på debatten och med utgång från den vill göra några kommentarer.

Först en fråga: Vem är det som ytterst skall bestämma skatten i det här landet? Är det Sveriges riksdag eller är det de stora, starka och tunga organisationerna som man älskar att tala om? Jag tror att det finns anledning inte minst för oss politiker, både som enskilda riksdagsmän och i riksdagen som kollektiv, att fundera litet grand över detta.

Jag tror att också socialdemokraterna som flitigast använder argument om överkörande etc. – vilket vi hört också i dag – inte minst efter årets val borde fundera över om det inte hade varit bättre att stå friare som parti gentemot de åsyftade stora och mäktiga organisationerna i det här landet. Därmed vill jag inte på något sätt antyda att jag inte har respekt för dessa organisationer, vad de än må kallas.

Det är en urgammal regel att svenska folket skall sig självt beskatta. Beslutsrätten ligger naturligtvis enligt vår konstitution hos riksdagen, men ytterst är den grundad på allmänna val. Denna debatt förs knappt tre månader efter ett allmänt val, och jag tycker att det är angeläget att kunna slå fast att det förslag som regeringen lagt fram, i allt väsentligt presenterades som centerns och folkpartiets förslag i valrörelsen. Då sade socialdemokraternas företrädare vid presentationen i TV – det var inte Gunnar Sträng: Ja, men denna lilla marginella förändring för de här berörda inkomsttagarna, det är ju ingenting. Det är fråga om knappt en tia i veckan. – Så gick argumenteringen då. Nu däremot kallas det för en utmaning mot löntagarna.

Jag vill inte säga att den här debatten har stått om påvens skägg – jag utesluter nu frågan om finansieringen och avser endast marginalskattedebatten – men nog har den i hög grad gällt en marginell sak.

Det väsentliga är principen i sammanhanget. Och principen är exakt densamma som den förre finansministern Gunnar Sträng har lagt fast och som han har prövat i varje fall tre gånger. Det intressanta är att varje gång har herr Sträng från en inkomstgräns, som han har kallat "den man får komma fram till efter politiska överväganden", flyttat skattetryck nedåt genom överföring på antingen arbetsgivaravgift eller mervärdeskatt. Jag vill för undvikande av missförstånd ha sagt att jag icke är allergisk mot arbetsgivaravgift. Ingen skall inbilla mig att företagen slutligen betalar de avgifterna, utan all denna skattebörda, som man här har överfört, slår proportionellt på inkomst och den slår hårdast på de svaga grupperna i landet. Jag tycker att det bör spikas fast.

Jag vill inte påstå att dessa skatteomläggningar inte har varit nödvändiga. Också jag tror nämligen att när man har kommit till det höga skattetryck som vi har, då måste man ta ut skatterna på annat sätt än tidigare. Det är trist att behöva konstatera detta, men tyvärr är det ekonomiskt nödvändigt. Jag tycker emellertid att det är ärligt att säga att de nya uttagsmetoder som introducerats under de senare åren har lett

Nr 46

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

till att en större del av skatterna tas ut proportionellt, och att de tas ut från första kronan av intjänad inkomst.

Herr talman! Det var detta jag slutligen ville ha sagt i denna debatt.

Herr FELDT (s):

Herr talman! Jag måste bemöta herr Kristensson, eftersom jag var med och diskuterade mittenpartiernas skatteförslag i valrörelsen. Han säger här att det förslag som den borgerliga regeringen nu presenterar i allt väsentligt förelagts svenska folket i valrörelsen.

Vad var det centern sade under valrörelsen? Man sade att mittenpartiernas förslag innebar att man jämfört med det socialdemokratiska förslaget skulle ha större skattesänkning mellan 50 000 och 65 000 kr. inkomst. Men bara där. För därefter, sade fru Karin Söder, skulle det ske en nedgång av skattesänkningen så att de båda skatteskalorna möttes vid 100 000 kr.

Är det så förslaget ser ut i dag herr Kristiansson? Det ser helt anorlunda ut. Nu är de största skattesänkningarna ovanför 65 000 kr.

Det var en mycket dålig presentation som centern i varje fall gjorde under valrörelsen, om herr Kristiansson upplever att det är det förslaget han röstar för i dag. I så fall är han allvarligt på väg att trycka på fel knapp. Folkpartiet sade att det inte fick bli någon höjning av marginalskatterna. Därför måste man dra den slutsatsen att skulle man undvika en drastisk höjning av marginalskatterna mellan 65 000 och 100 000 kronors årsinkomst, måste skattesänkningen mellan 50 000 och 65 000 kronors årsinkomst bli ganska obetydlig.

Det var då vi konstaterade att här kunde det på sin höjd bli fråga om några tiotus i veckan. Men ändå var det fråga om att öka på skattesänkningens storlek totalt sett med åtskilliga hundra miljoner.

Detta är, herr Kristiansson, sanningen om hur presentationen skedde under valrörelsen. Jag hörde den själv.

Herr KRISTIANSSON (c):

Herr talman! Nu riktade herr Feldt sin replik till herr Kristensson – han sitter här vid sidan om mig – i stället för till mig, men det ursäktar jag.

Jag vill ändå alltjämt påstå att detta förslag i sina huvuddrag vilar på centerns och folkpartiets före valet deklarerade skatteförslag, och det tog väljarna ståndpunkt till i valet, det går aldrig att komma förbi.

Vad jag vidare sade var att alla överföringar – och sådana har socialdemokraterna länge praktiserat – från högre inkomstskikt till sådana där skatten slår proportionellt, oavsett var den gränsen ligger, leder till att man beskattar hårdare i lägre inkomstskikt. Det bestred inte herr Feldt, och det håller jag honom räkning för.

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Herr FELDT (s):

Herr talman! Jag vill be om ursäkt för min felsägning.

Det som var centerns problem under valrörelsen var just fördelningsprofilen på det skatteförslag som man redovisade, nämligen att det skulle komma att visa sig – vilket också blev verklighet – att man för att komma överens med folkpartiet och moderaterna måste genomföra mycket stora skattesänkningar långt upp i inkomstlägena.

Men sedan, herr talman, lyckades man i broderlig sämja klara upp problemet för centern genom att ge småföretagarna, däribland Sveriges lantbrukare, långt ner i inkomstlägena en extra skattesänkning på 400 kr. per år – som inte löntagarna får! Därmed var friden återställd och centern kunde känna sig nöjd.

Jag anser att centerns löntagare blev vilseledda genom den presentation som centern gjorde under valrörelsen.

Herr KRISTIANSSON (c):

Herr Feldts förklaring får stå för hans egen räkning. Jag är alldeles övertygad om att det inte har varit det motivet.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1 och 16.1

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reservationen nr 1 av herr Wärnberg m. fl. i motsvarande del samt 3:o det av herr Hermansson under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Wärnberg begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Hermansson begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 mom. 1 och 16.1 antar reservationen nr 1 av herr Wärnberg m. fl. i motsvarande del röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit det av herr Hermansson under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 148
Nej – 13
Avstår – 147

Nr 46

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 mom. 1 och 16.1 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Wårnberg m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ingemund Bengtsson i Varberg begårde röstärkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 159
Nej - 136
Avstår - 12

Mom. 2 och 16.2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Wårnberg m. fl. i motsvarande del. och förklarades den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Sedan herr Wårnberg begårde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 mom. 2 och 16.2 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Wårnberg m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wårnberg begårde röstärkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 160
Nej - 136
Avstår - 12

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionerna nr 393 av herr Hermansson m. fl. och nr 26 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begårde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 mom. 3 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionerna nr 393 av herr Hermansson m. fl. och nr 26 av herr Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 286
Nej - 13
Avstår - 7

Mom. 4 och 16.3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Wärnberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Wärnberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 mom. 4 och 16.3 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Wärnberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wärnberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 146
Avstår - 1

Mom. 5 a

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 5 b

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 975 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Onsdagen den
15 december 1976

*Sänkning av den
statliga inkomst-
skatten, m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 mom. 5 b röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 975 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 295
Nej - 12

Mom. 5 c

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 5 d

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 26 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 mom. 5 d röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 26 av herr Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 294
Nej - 12
Avstår - 1

Mom. 6

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 991 av herr Komstedt, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Mom. 8 a-10 a

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 10 b

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels det av herr Hallgren under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hallgren begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 mom. 10 b röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit det av herr Hallgren under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hallgren begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 286
Nej - 13
Avstår - 6

Mom. 10 c-15 d

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 15 e och f

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 26 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 mom. 15 e och f röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 26 av herr Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 294
Nej - 12
Avstår - 1

Onsdagen den
15 december 1976

*Om en ny sexual-
brottsutredning*

Herr justitieministern ROMANUS erhöill ordet för att besvara fröken *Hjelmströms* (vpk) den 9 december anmälda fråga, 1976/77:150, och anförde:

Herr talman! Fröken *Hjelmström* har frågat mig om regeringen avser att efterkomma den samlade kvinnorörelsens och många andra organisationers krav på en ny sexualbrottsutredning i de stycken som opinionen brännmärkt utredningsbetänkandet (SOU 1976:9) Sexuella övergrepp.

Efter att ha tagit del av den remisskritik och andra opinionsyttringar som riktats mot väsentliga delar av sexualbrottsutredningens förslag har jag kommit till den uppfattningen att det i förevarande skick inte bör läggas till grund för någon lagändring. Jag har därför för avsikt att inom kort begära regeringens bemyndigande att tillkalla en kommitté med uppgift att ånyo se över hithörande bestämmelser i brottsbalken. Kommittén bör ha parlamentarisk förankring, och givetvis bör kvinnor vara väl företrädde inom den. Med hänsyn till att kommittén kan utgå från det omfattande material som redan föreligger i ämnet förutsätter jag att dess arbete skall kunna bedrivas skyndsamt.

Fröken *HJELMSTRÖM* (vpk):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Sexualbrottsutredningen har i väsentliga delar kritiserats mycket starkt av framför allt kvinnorörelsen men också av andra organisationer för en syn på sexualiteten som präglas av fördomar och kvinnoförakt. Kritiken har av utredningens försvarare tolkats som rop på strängare straff och mer vedergällning. Det är naturligtvis helt fel. Vad kritikerna vänt sig mot är inte strafflindringen – tvärtom; långa och hårda straff kan aldrig leda till något vettigt – utan de bakomliggande motiven för strafflindringen, främst då den förstockade skrivningen om att våldtäktsoffret handlande före gärningen kan göra offret skyldigt till brottet.

Utredningen hävdar: I de fall som leder till övergrepp mot kvinnan har parterna på något sätt missuppfattat varandras intentioner. Det sexuella spelets regler har inte följts.

Men vem har då bestämt dessa reaktionära spelregler? Enligt dem förvandlas männen till bestar som är offer för sina drifter. Och kvinnan är precis som i det ekonomiska livet en förbrukningsartikel. Utredningens syn i dessa stycken visar så klart sambandet mellan de ekonomiska frågorna och de sexuella. Ett ekonomiskt ojämnt samhälle där kvinnan alltid skall stå till pass kan inte ha en jämlik sexualitet. Det är ett samhälle där kvinnan får sin identitet genom förtryckarna, vare sig det nu är på arbetsplatserna eller i hemmen, och där de kvinnor som söker skaffa sig en egen identitet på sina egna villkor förhånas, eftersom det står i strid med det sociala och ekonomiska mönstret.

Jag ser justitieministerns svar som klart positivt och är glad att utredningen i vissa stycken skall omarbetas. Men det räcker naturligtvis

inte med en ny utredning. Viktig är också den inriktning utredningen kommer att få. Jag vill därför sluta med en fråga till justitieministern: Får jag tolka svaret så, att våld och hot om våld mot en kvinna aldrig får ursäktas med hennes attityd eller handlande före övergreppet?

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Svaret på den sista frågan är ja.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 46

Onsdagen den
15 december 1976

*Om nya direktiv till
1972 års jordbruks-
utredning*

§ 6 Om nya direktiv till 1972 års jordbruksutredning

Herr jordbruksministern DAHLGREN erhöll ordet för att besvara herr *Lundkvists* (s) den 8 december anmälda fråga, 1976/77:144, och anförde:

Herr talman! Herr Lundkvist har med hänvisning till vissa tidningsintervjuer och föredrag frågat mig om jag avser att ge jordbruksutredningen nya direktiv och i så fall vad den nya målsättningen för utredningens arbete blir.

I de uttalanden som återopas har jag inte talat om att ge jordbruksutredningen några nya direktiv. Svaret på frågan är därför nej.

Herr LUNDKVIST (s):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för att jag fått svar på min fråga. Låt mig få börja med att konstatera att det, såvitt jag förstår, rått en betydande enighet om jordbrukspolitikens inriktning hitintills: att målet skall vara en jordbrukspolitik som tryggar vår försörjning med livsmedel, ger dem som arbetar i jordbruksnäringen del i den allmänna standardförbättringen och konsumenterna livsmedel till rimliga priser. Dessa mål, som grundar sig på 1967 års jordbrukspolitiska beslut, har förutsatt och kommer att förutsätta ett betydande engagemang från samhällets sida för att underlätta den rationalisering som alla i 1967 års beslut ansåg vara nödvändig. Redan i samband med detta beslut markerade dåvarande jordbruksministern att familj jordbruket för den framtid man kunde överblicka skulle komma att vara den dominerande företagsformen inom svenskt jordbruk. När sålunda jordbruksminister Dahlgren i sina föredrag talar om inriktningen på familj jordbruket som något nytt är detta fullständigt missvisande.

Sedan 1967 har alla uppgörelser om jordbrukspriserna kunnat träffas utan strid, och de har vid samtliga tillfällen enhälligt godtagits av alla de tre borgerliga partierna och socialdemokraterna i riksdagen. Självfallet har denna betydande enighet om jordbrukspolitiken varit av stor betydelse för det svenska jordbrukets utveckling. Därför oroar och förvånar jordbruksministerns tal om en ny inriktning på jordbrukspolitiken. Nu svarar jordbruksministern att han inte i de tal jag återopade sagt att han skall ge jordbruksutredningen nya direktiv. Men, herr jordbruks-

Onsdagen den
15 december 1976

*Om nya direktiv till
1972 års jordbruks-
utredning*

minister, jag frågar ju eftersom jordbruksministern har sagt att vi skall få en ny inriktning av jordbrukspolitiken. Jordbruksministern har i sina föredrag och intervjuer talat om att bromsa rationaliseringen, öka det statliga skyddet för jordbruket och tillförsäkra jordbrukarna större förmåner. Resultatet av sådana åtgärder blir minskad lönsamhet i jordbruksnäringsen och dyrare livsmedel för konsumenterna. Är det detta jordbruksministern menar med den nya inriktningen av jordbrukspolitiken? Skall vi i så fall få en ny jordbrukspolitik med en inriktning som är baserad på jordbruksministerns egna funderingar och uttalanden utan att konsekvenserna bl. a. för konsumenterna prövats av en allsidigt sammansatt utredning? Är det jordbruksministerns avsikt?

Herr jordbruksministern DAHLGREN:

Herr talman! De uttalanden som jag gjort om en ny jordbrukspolitik bygger naturligtvis på regeringsförklaringens ord om inriktning på familjelantbruket. Det är många faktorer som kommer att påverka en sådan inriktning. Med dessa frågor arbetar dels jordbruksutredningen, dels även jordförvärvslagsutredningen. Utöver dessa utredningars arbetsresultat är det också en fråga om hur regeringen ser jordbrukspolitiken i ett större sammanhang: regionalt, nationellt och internationellt.

Jag har tillåtit mig att i olika föredrag uttrycka den förhoppningen att det 1960-talstänkande som låg till grund för 1967 års jordbrukspolitiska beslut nu för gott skall stängas in i historiens skräpkammare. I dag är det väl ändå så, herr Lundkvist, att ingen vill framställa jordbruket som en svår belastning för samhällsekonomin och påstå att det exempelvis skulle vara en fördel att snabbt föra över arbetskraft från jordbruket till andra näringar, där den så att säga skulle vara mer lönsam i produktionen. Inte heller är det väl någon som i dag på allvar vill hävda att det är möjligt att i ett längre perspektiv importera billigare livsmedel från låglöneländerna.

Det här förändrade synsättet är så avsevärt olika det som låg till grund för 1967 års beslut att enbart detta är en fullgod anledning att tala om en ny jordbrukspolitik.

Jag tycker att herr Lundkvist skulle sätta värde på att jag inte förändrar jordbruksutredningens direktiv eller sammansättning. Att jag inte haft för avsikt att göra det beror på att jag utgår från att alla numera ansluter sig till en mer realistisk syn på jordbrukets betydelse regionalt, nationellt och internationellt. Därmed är det, herr Lundkvist, verkligen fråga om en ny jordbrukspolitik.

Herr LUNDKVIST (s):

Herr talman! Det jordbruksministern nu talar om är inte en ny inriktning, utan det är fråga om en anpassning av den jordbrukspolitik som vi fört sedan 1967. Redan 1967 förutsatte vi att en sådan anpassning måste ske.

Jordbruksministern har i sina föredrag sagt att en satsning på famil-

jordbruket skall innebära en broms för den ensidiga strukturrationalisering som enligt hans mening varit utmärkande för de senaste årens politik. Jag svarar nu, liksom jag gjorde i mitt inledningsanförande, att den strukturrationalisering som skett i första hand har varit en satsning på familj jordbruket. Genomsnittsarealen i dag uppgår till 22 hektar. En genomgång av ägarstrukturen visar att åtskilligt återstår att göra när det gäller att skapa bärkraftiga familj jordbruk. Det målet uppnår man inte på den väg som jordbruksministern förordar i sina tal; nämligen att när en fastighet blir till salu skall man i första hand pröva om den bör upplåtas åt en ny brukare. Det målet uppnår man genom att först pröva om den fastigheten är av intresse när det gäller att skapa bärkraftiga enheter i området. Jordbruksministerns filosofi konserverar i första hand gamla ägostrukturer, och den kan komma att beröva aktiva jordbrukare möjligheten att få den jord de skulle behöva. Jag frågar: Skall det bli ett led i jordbruksministerns rationaliseringspolitik att i första hand konservera gamla ägostrukturer? Jag skulle vilja ha ett svar på den frågan.

Herr jordbruksministern DAHLGREN:

Herr talman! Varför är herr Lundkvist så ledsen eller upprörd över att jag har sagt att regeringen för riksdagen skall lägga fram ett förslag till nya riktlinjer för jordbrukspolitiken? Är det inte naturligt att man omprövar och anpassar fattade beslut till verkligheten, såsom denna uppenbaras för alla, tio år efter det att beslutet har fattats?

Om jag får ge herr Lundkvist ett råd, skulle det vara att han bör vänta med kritiken mot mig och regeringen till dess att han har ett underlag i form av en proposition. Då kan herr Lundkvist möjligen ha anledning att kritisera. Men min förhoppning är att vi skall kunna bli eniga om den framtida jordbrukspolitiken. Den är alltför viktig både för vårt eget land och internationellt sett för att den skall användas som slagpåse i ett onödigt politiskt gräl.

Herr LUNDKVIST (s):

Herr talman! Det är just det jag anser. Jag har hela tiden sagt att om man verkligen är inne på att ge oss en ny jordbrukspolitik, då är det ju närmast oanständigt att man skulle försöka lägga fram förslag till en sådan politik utan att en allsidigt sammansatt utredning fick möjlighet att bedöma de nya målsättningar som jordbruksministern eventuellt kan ha.

Jag har alltså fått veta att jordbruksutredningen inte får några nya direktiv. Talet om en ny inriktning av jordbrukspolitiken borde därför rimligen kunna hänföras till den onyanserade propaganda som flera nya statsråd ägnar sig åt för att försöka stärka sin prestige inför de egna väljargrupperna. Osvuret är emellertid bäst.

Jordbruksministern har i sina föredrag och intervjuer och här i dag hitintills ensidigt uppehållit sig vid jordbrukarnas krav och intressen i sammanhanget. Jag vill därför allvarligt erinra jordbruksministern om

Onsdagen den
15 december 1976

*Om nya direktiv till
1972 års jordbruks-
utredning*

att jordbrukspolitik inte bara är ett jordbrukarintresse utan också ett konsumentintresse. Avser jordbruksministern att föra en ny jordbrukspolitik, då är det från såväl jordbruksnäringens som konsumenternas synpunkt ett oavvisligt krav att en allsidigt sammansatt utredning får pröva konsekvenserna av jordbruksministerns tankegångar.

Herr jordbruksministern DAHLGREN:

Herr talman! Menar herr Lundkvist att den utredning som tillsattes av hans företrädare som jordbruksminister, herr Ingemund Bengtsson, inte skulle vara allsidigt sammansatt?

Jag tycker inte att det är otillständigt om vi får en ny jordbrukspolitik som skapar framtidstro även i skogsbygderna. Har herr Lundkvist verkligen glömt bort hela debatten från 1960-talet? Då talades det om hur åkerarealen skulle krympas, och lantbruksnämnderna redovisade på karta efter karta för län efter län hur stora åkerarealer som skulle tas bort ur produktionen. Aftonbladet exempelvis beskrev den glädjande folkvandringen från norr till de södra delarna av landet. Det talades om hur sockerbetsarealen skulle minska och hur vi skulle importera billigt socker från u-länderna. Man satte sin tro till hur det industrialiserade storjordbruket med fläsk- och fjäderfäfabriker skulle förbilliga framställningen för konsumenterna.

Har herr Lundkvist glömt bort den tidning som hans eget parti gav ut i valrörelsen 1966, där man sade att det här innebär det för konsumenterna om man följer den nya socialdemokratiska jordbrukspolitiken?

Herr LUNDKVIST (s):

Herr talman! Jag markerade inledningsvis värdet av den enighet som alltsedan 1967 kännetecknat den svenska jordbrukspolitiken. Jag har hänvisat till prisuppgörelserna och till de synpunkter som i övrigt framkommit när vi har diskuterat de här frågorna. Jag har kunnat läsa i Land, jordbrukarnas föreningsrörelses tidning, att prominenta företrädare för LRF ansett att utvecklingen har varit i stort sett lyckosam och att det egentligen gäller att utveckla den jordbrukspolitik vi hitintills har haft i samma riktning, med den anpassning till förändrade förhållanden bl. a. i omvärlden som vi kommer att möta.

Då går jordbruksministern ut och säger: Nej, vi skall inte ha den jordbrukspolitik längre som vi har varit överens om, utan vi skall ha en ny jordbrukspolitik. Och nog är utredningen som jordbruksminister Bengtsson tillsatte allsidigt sammansatt, och visst skall den få arbeta med de gamla direktiven och de målsättningar vi var ense om då, men sedan tänker jag föreslå en annan politik utan att i förväg i nya direktiv tala om vilka målsättningar som skall gälla.

Är det verkligen inte så, herr jordbruksminister, att det är att ta i att fara omkring och skapa föreställning om att det nu skall bli en ny jordbrukspolitik!

Onsdagen den
15 december 1976

*Om nya direktiv till
1972 års jordbruks-
utredning*

Herr jordbruksministern DAHLGREN:

Herr talman! Jag noterar den intensitet och den energi med vilken herr Lundkvist diskuterar jordbrukspolitiken och hur han frenetiskt värjer sig mot varje tanke på förändring. Får jag fatta detta så, att herr Lundkvist och socialdemokratin står fast vid de grundläggande värderingarna i 1967 års beslut, nämligen att åkerarealen skulle krympas, vilket skulle möjliggöra en större import av billiga livsmedel från låglöneländer till höglönelandet Sverige och att den i jordbruket friställda arbetskraften skulle överföras till industrin? Är det verkligen socialdemokraternas jordbrukspolitik, årsmodell 1976?

Herr LUNDKVIST (s):

Herr talman! Jag märker att herr jordbruksministern inte vet vad han talar om. När jag talar om de riktlinjer vi har varit ense om för jordbrukspolitiken så är det de riktlinjer som säger att vi skall ha en jordbrukspolitik i det här landet som ger oss en tryggad livsmedelsförsörjning, som ger människorna som arbetar i jordbruket en med övriga samhällsgrupper likvärdig levnadsstandard och som ger konsumenterna livsmedel till rimliga priser. Det är de allmänna målsättningarna, som bör gälla även i fortsättningen.

Det sades redan 1967 att man fortlöpande måste diskutera produktionsmålsättningen mot bakgrund av bl. a. den situation som vi har på världsmarknaden, och det är den uppgift som enligt direktiven 1972 års jordbruksutredning har haft: att diskutera produktionsmålsättningen, att diskutera rationaliseringsstödet utformning, att diskutera prisregleringen. Men jordbruksministern framhärdar i att vad han vill åstadkomma är en ny jordbrukspolitik med ny inriktning.

Anledningen till min intensitet är att jag har satt stort värde på såväl från jordbruksnärings synpunkt som rent allmänsamhälleligt att vi hitintills kunnat ha denna enighet om inriktningen. Jag tror det finns risk för en betydande oro med de signaler som jordbruksministern nu har hissat.

Herr jordbruksministern DAHLGREN:

Herr talman! Vad jag talar om är verkligheten 1976, inte 1967, som ligger i det förgångna.

Herr LUNDKVIST (s):

Herr talman! Jag konstaterar att jordbruksministern hela tiden har försökt argumentera mot mig med hänvisning till en diskussion som fördes 1967 och som jag åtskilliga gånger i den här kammaren haft anledning att gå till rätta med, inte minst med motståndare inom centerpartiet, därför att historieberivningen har varit oriktig. Jag tycker nog att jordbruksministern skulle betänka att under de 44 år som socialdemokratin haft ansvaret för jordbrukspolitiken i det här landet har vår jordbruksnäring utvecklats sig mycket gynnsamt, och också betänka att det finns

starka skäl att försöka slå vakt om den enighet som har gällt hitintills om jordbrukspolitiken. Han bör inte med yviga gester gå ut och försöka ge intryck av att nu kommer den stora kometen, nu skall det hända någonting helt nytt på jordbrukspolitikens område. Det är ett ömtåligt område där ett samarbete är nödvändigt mellan samhälle, jordbrukare och konsumenter. Jag är anhängare av ett sådant samarbete.

Herr jordbruksministern DAHLGREN:

Herr talman! Det gläder mig att herr Lundkvist tar avstånd från värderingarna i 1967 års beslut och jag uppfattar det så att här föreligger möjligheter till stor enighet om beslutet 1977.

Herr LUNDKVIST (s):

Herr talman! Kan vi då till sist, herr jordbruksminister, få ett medgivande som skulle vara välgörande för debatten. Min intensitet beror delvis på att jag har mött så många frågor om detta, inte minst från löntagarorganisationerna som är oroade. Medge att den nya jordbrukspolitiken, som herr Dahlgren talar om, är en fråga om nyanser i den nuvarande jordbrukspolitiken och inte något så revolutionerande nytt som man har fått intryck av i jordbruksministerns uttalanden i tidningspressen.

Herr jordbruksministern DAHLGREN:

Herr talman! När regeringen kommer att lägga fram sin proposition om jordbrukspolitiken, förhoppningsvis hösten 1977, kommer herr Lundkvist med säkerhet att finna att det är en politik som är till gagn för såväl producenter och konsumenter som landet i dess helhet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om Bolmenprojektet

Herr jordbruksministern DAHLGREN erhöll ordet för att besvara herr *Silfverstrands* (s) den 9 december anmälda fråga, 1976/77:152, och anförde:

Herr talman! Herr Silfverstrand har frågat mig om vilka åtgärder jag ämnar vidtaga med anledning av den rapport som Sveriges geologiska undersökning avgett om de skånska grundvattentillgångarna och aviserade framställningar från länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län i Bolmenfrågan.

Den 6 februari 1970 gav Kungl. Maj:t tillstånd enligt expropriationslagen för Sydsvatten att leda bort högst 6 kubikmeter per sekund i medeltal per år från Bolmen för att förse Skåne och Halmstadsområdet med vatten. 1972 lämnade vattendomstolen i Växjö tillstånd till vattenbortledningen enligt vattenlagen. 1973 fastställde vattenöverdomstolen vattendomstolens dom. Domen överklagades. Genom beslut i högsta domstolen den

27 september 1973 vägrades emellertid prövningstillstånd. Arbetena med en tunnel från Bolmen påbörjades 1975.

Under försommaren i år kom tre skrivelser som berörde Bolmenprojektet in till regeringen. Skrivelserna skickades för yttrande till länsstyrelserna i Kronobergs, Kristianstads och Malmöhus län samt till Sydsvatten. Länsstyrelsen i Kronobergs län har uttalat att ytterligare undersökningar borde komma till stånd för att klarlägga hur stor tillgången på grundvatten är i Skåne och hur stor del därav som kan utnyttjas, varefter en bedömning borde ske av möjligheten att begränsa uttaget ur Bolmen.

Jag fann det angeläget att få klarlagt vad man i dag vet om grundvattentillgångarna i Skåne. Regeringen uppdrog därför den 4 november åt Sveriges geologiska undersökning att göra en sammanställning över de större grundvattentillgångarna i Skåne. Sammanställningen kom in till jordbruksdepartementet den 3 december. Enligt SGU kan grundvattenuttaget utan tvivel ökas väsentligt, men en bättre bedömning av uttagsmöjligheterna kan göras först efter noggranna provpumpningar och analyser av grundvattenmagasinen.

Något yttrande från länsstyrelsen i Kristianstads län har ännu inte kommit in.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att Bolmenprojektet är nödvändigt och avstyrker en omprövning av projektet. Frågan om hur Skånes totala vattentillgångar bör utnyttjas och fördelas på olika intressenter bör emellertid enligt länsstyrelsen utredas närmare. Länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län har enligt uppgift för avsikt att gemensamt hos regeringen begära medel till en utredning om vattenutnyttjandet i Skåne som närmare skall redovisa hur de skånska tillgångarna tillsammans med Bolmen bäst skall kunna utnyttjas och fördelas på olika intressen.

SGU:s sammanställning, som har överlämnats till bl. a. Sydsvatten, kommer att tillsammans med annat material läggas till grund för regeringens ställningstagande till den medelsframställning som länsstyrelserna i de två Skånelänen avser att komma in med.

Herr SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min fråga.

Frågan om att ta vatten från sjön Bolmen i Småland för att klara den långsiktiga vattenförsörjningen i delar av vårt sydligaste landskap har varit föremål för ett omfattande utrednings- och remissförfarande. Som nämnades tidigare gav regeringen 1970 Sydsvatten tillstånd att realisera projektet. Frågan har under årens lopp blivit livligt omdebatterad. Människor bosatta i trakterna kring den natursköna Smålandssjön har känt en i och för sig berättigad oro för att vattenuttaget från Bolmen skulle få negativa återverkningar på den omgivande miljön. De mycket genomgripande undersökningar av miljömässiga aspekter – inte minst ekologiska – som föregått beslutet borde ha lugnat kritikerna. Det förhåller sig ju nämligen så att vattendomen ligger inom ramen för den vattenreglering som bestämdes redan för 30 år sedan. Vattenuttaget kan väntas

Onsdagen den
15 december 1976

*Om Bolmenprojek-
tet*

medföra en lugnare vattenreglering, och det faktum att sjön kommer att utgöra vattentäkt för åtminstone en halv miljon människor torde vara en garanti för att Bolmens rena vatten får behålla sin kvalitet.

Oron över Bolmenprojektets fortsatta framåtskridande kan ha sin förklaring i att en medlem av det parti som jordbruksministern tillhör – och numera tillika regeringskollega – etablerat sig som något av en bannförrare för kritikerna av Bolmenprojektet. Över huvud taget har rörelserna kring Bolmenprojektet i mycket kommit att kretsa kring centerpartiet, som uppenbarligen försökt slå politiskt mynt av frågan och velat exploatera densamma som en miljöfråga av stor dignitet.

Jag vill erinra om att centerns riksstämman sade nej till Bolmen, men vi skall då hålla i minnet att beslutet inte var enhälligt. Skånska delegater, med centerns ledande företrädare i Malmöhus län Stig S. Hansson i spetsen, reserverade sig mot beslutet om en omprövning av projektet. Jag vill också erinra om att Skånes bönder vid LRF:s provinsstämma i Eslöv för en tid sedan, enligt citat från Dagens Nyheter den 3 december 1976, säger att "ska både jordbruket och tätorterna ta av grundvattnet i Skåne är riskerna stora att detta sjunker med oöverskådliga ekologiska konsekvenser".

Jordbruksministern hänvisar till det yttrande som inkommit från länsstyrelsen i Malmöhus län. I svaret framhålls att det inte inkommit något yttrande från Kristianstads län. Det är mycket märkligt, för den 8 december skickade länsstyrelsen i Kristianstads län ett sådant yttrande över de här framställningarna till jordbruksdepartementet. Däri konstaterar länsstyrelsen i Kristianstad, på samma sätt som Malmöhus läns länsstyrelse, att projektet icke bör omprövas. Skånes grundvattentillgångar räcker inte till för att klara den långsiktiga vattenförsörjningen anser man. Därför vore jag mycket tacksam att få en precisering från jordbruksministerns sida av hur han ställer sig till Bolmenprojektets framåtskridande, närmast hur han ser på av länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län begärda kompletterande undersökningar av Skånes grundvattentillgångar.

Herr jordbruksministern DAHLGREN:

Herr talman! I går fanns inget yttrande från länsstyrelsen i Kristianstads län på jordbruksdepartementet.

Såvitt jag har uppfattat det har statsrådet Gustavsson haft en mening om Bolmenprojektet, om nu det kan ifrågasättas. Men han har också hävdat att det är en kommunal uppgift, dvs. ägarna till Sydsvatten – de tolv kommunerna – skall i första hand ta ställning. Jag delar uppfattningen att detta är en kommunal angelägenhet där skattebetalarna i kommunen bör föra en diskussion med de kommunala förtroendemännen om Bolmenprojektet skall genomföras eller inte.

Herr SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Låt mig erinra om att den undersökning som nämndes, nämligen den som utförts av SGU – Sveriges geologiska undersökningar – inte tar ställning i sakfrågan. Man gör inte någon bedömning av det framtida vattenbehovet. Man har alltså gjort något av en snabbutredning på direktiv från regeringen och det är i och för sig bra. Det finns också andra utredningar som visar att det finns flera och större grundvattentillgångar i Skåne än man förutsåg i de ursprungliga kalkylerna vid Bolmenprojektets tillkomst.

Men låt mig också erinra om en annan faktor, som är betydelsefull för en samlad bedömning av Skånes framtida vattenbehov. Debatten har ensidigt handlat om Bolmenprojektet och miljön där omkring.

Konstbevattningen i Skåne har ökat lavinartat under de senaste åren. Enligt uppgifter från lantbrukshögskolan har i år i Malmöhus län 7 400 ha bevattnats. Det motsvarar 2,4 % av åkerarealen. 9 miljoner m³ vatten har använts för denna konstbevattning, varav 3,7 miljoner m³ grundvatten. Konstbevattningen i jordbruket kan förväntas öka kraftigt. Det är väl en inte alltför djärv slutsats att påstå att god tillgång på såväl grundvatten som ytvatten i dag och i framtiden spelar en avgörande roll för det skånska jordbrukets produktionsförmåga – ett förhållande som väl bör ligga en jordbruksminister varmt om hjärtat.

Vi måste anlägga ett mera konstruktivt perspektiv på vattenförsörjningsfrågan, som vi litet till mans tagit alltför lätt på i vårt land under en lång tid, men som vi nu tvingas angripa med större energi och målmedvetenhet. Länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län vill alltså – och jag hoppas att jordbruksministern ställer sig positiv till detta – ha en allsidig undersökning av de totala vattentillgångarna. Det gäller både grundvattentillgångarna och hur de tillsammans med Bolmens ytvattentillgångar bäst skall kunna utnyttjas och fördelas på olika intressenter. Jag hoppas också att jordbruksministern både inom regeringen och inom sitt parti vill medverka till att vi får en mer nyanserad debatt i frågan om Bolmenprojektet och Skånes grundvattentillgångar.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för gåvor till ideella och humanitära ändamål

Herr budgetministern MUNDEBO erhöll ordet för att besvara herr tredje vice talmannen *Erikssons* (fp) den 3 december anmälda fråga, 1976/77:137, och anförde:

Herr talman! Herr tredje vice talmannen Eriksson har frågat mig om jag avser att framlägga förslag om rätt till avdrag för gåvor till ideella och humanitära ändamål och när förslaget i så fall är att vänta.

Regeringen har deklarerat att rätt till avdrag vid beskattningen skall

Nr 46

Onsdagen den
15 december 1976

*Om avdragsrätt vid
inkomstbeskatt-
ningen för gåvor till
ideella och
humanitära
ändamål*

Onsdagen den
15 december 1976

*Om avdragsrätt vid
inkomstbeskatt-
ningen för gåvor till
ideella och
humanitära
ändamål*

införas för gåvor till ideella och humanitära ändamål. Den närmare utformningen av en sådan avdragsrätt kommer nu att övervägas. Jag hoppas att under år 1977 kunna föreslå regeringen att lägga fram förslag till riksdagen i denna fråga.

Herr tredje vice talmannen ERIKSSON (fp):

Herr talman! Under flera årtionden har riksdagen behandlat krav som framförts i motioner om rätt till avdrag för gåvor till allmännyttiga ändamål. Dessa önskemål har understrukits ytterligare genom uppvakningar och uttalanden från bl. a. Sveriges frikyrkoråd och de fria samfundet. Under senare år har uppslutningen bakom kraven på avdragsrätt blivit allt starkare.

Motiveringen för kraven tycker jag att skatteutskottet bäst har formulerat i sitt betänkande nr 10 år 1974, där man säger:

”Avsikten med yrkandena i motionerna om införande av avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål är givetvis att tillföra folkrörelserna och andra ideella organisationer ökade ekonomiska resurser för deras verksamhet.”

Man har alltså betonat att det stora intresset för att få denna avdragsrätt framför allt finns hos mottagarna. Det är folkrörelser som erhåller stöd om avdrag medges.

I det betänkandet var skatteutskottet relativt positivt och sade bl. a.: ”Av vad ovan anförts framgår att man från statsmakternas sida på olika sätt eftersträvar att tillgodose organisationernas i och för sig berättigade krav på ökat samhällsstöd.” Men utskottet kunde inte gå med på kravet just för att ärendet ligger hos 1972 års skatteutredning, som skall pröva behovet av avdrag av detta slag.

Nu säger budgetministern att det kommer ett förslag 1977. Jag tackar för det klara beskedet och hoppas verkligen att budgetministerns förhoppningar blir en realitet. Men jag skulle just med hänvisning till vad skatteutskottet har sagt, att den stora skatteutredningen skall pröva behovet av avdrag, vilja ställa en kompletterande fråga till budgetministern: Innebär svaret i klartext att man bryter loss den här frågan ur den stora skatteutredningen och att man kommer att behandla avdragsrätten med förtur så att förslaget verkligen kan komma 1977?

Herr budgetministern MUNDEBO:

Herr talman! Svaret är ja.

Herr tredje vice talmannen ERIKSSON (fp):

Herr talman! Då vill jag säga tack.

Överläggningen var härmed slutad.

Onsdagen den
15 december 1976

*Om lämpligheten
av frimärke med
dryckesmotiv*

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att besvara herr Carlssons i Vikmanshyttan (c) den 9 december anmälda fråga, 1976/77:147, och anförde:

Herr talman! Herr Carlsson i Vikmanshyttan har frågat om jag anser det vara förenligt med det svenska anseendet i internationella sammanhang och med ambitionerna inom alkoholpolitiken att ge ut ett frimärke med dryckesmotiv.

Först vill jag nämna att det är postverket som avgör vilka motiv som skall finnas på frimärkena. Som ett rådgivande organ för postverkets frimärksutgivning finns ett konst- och programråd med sakkunskap inom konstområdet.

Under senare år har postverket i sin frimärksutgivning bl. a. skildrat olika delar av det svenska landskapet. Avsikten är att nästa år skildra Roslagen. Samtidigt vill postverket hylla minnet av Evert Taube. Frimärksserien, som kallas "I Roslagens famn", innehåller fem motiv ur Calle Schewens vals. På två av märkena förekommer Calle Schewen själv.

Jag har varken anledning att ifrågasätta eller möjligheter att påverka motivvalen i postverkets frimärksutgivning.

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Turesson för svaret på min fråga angående motivval på frimärken.

Frimärket, detta lilla märke, är ett bevis på internationellt samarbete. Man sänder ett brev från Sverige med ett svenskt frimärke, och det går fram till adressaten var han än befinner sig i världen. Likadant är det med försändelser till Sverige – frimärket från resp. hemland gäller. Med dessa ord vill jag endast understryka frimärkets värde och betydelse.

Frimärket, med sitt motiv, är också ett lands ansikte. Den stora mångfalden av motivmärken är belysande för detta.

När nu postverket har för avsikt att ge ut ett Taubehäfte om fem frimärken, finner man däri ett märke med reklam för brännvin med orden "jag blandar mitt kaffe med kron". Statsrådet säger i sitt svar att man skall skildra det svenska landskapet och att man skall skildra Roslagen. Samtidigt skall man hylla minnet av Evert Taube. Jag undrar vad människorna i Roslagen säger om att skildras som personer med brännvinsliten stående på bordet, så som sker på det här frimärket.

Låt mig omedelbart säga, för att undvika missförstånd, att jag inte ifrågasätter den konstnärliga friheten. Den skall självfallet finnas. Men vad jag och många med mig reagerade mot är motivvalet. Denna oför-synta reklam och detta romantiserande av brännvinsdrickandet är föga representativt för Evert Taube. Mig veterligt har han aldrig prisat brännvin eller s. k. starksprit med den för svenskt alkoholmissbruk typiska brännvinsliten. Frimärken går jorden runt och är eftersökta objekt för samlare. Nog måste det väcka både förvåning och förundran att man

Onsdagen den
15 december 1976

*Om lämpligheten
av frimärke med
dryckesmotiv*

i Sverige nedlåter sig till att förhårliga supseden så djupt att den får ge motiv till ett frimärke. Och detta i en tid när alkoholkonsumtionen är vårt största sociala problem inom landet.

Nu säger en del att frimärket vill ge färg åt en del av Evert Taubes viskultur. Låt mig bara konstatera att där alkoholen går in, där går kulturen ut.

Här förs en allvarlig debatt om att förbjuda alkoholreklam. Mot den bakgrunden ter det sig minst sagt omdömeslöst av postverket att ge ut ett frimärke med detta motiv. Och fadäsen blir ju ännu större med postchefens – jag skulle vilja kalla det larviga – förslag att gå ut med en poststämpel med slanguttrycket "spola kröken". Är detta värdigt postverket med dess internationella kontakter? Vad har kommunikationsministern att säga om detta?

Jag tror ändå att när postverkets intentioner här ligger på kollisionskurs med samhällets syn på alkoholbruket så finns det anledning för statsrådet att ta sig en allvarlig funderare på detta, och jag ställer frågan: Är herr statsrådet beredd, med hänvisning till vad jag anfört, att söka stoppa utgivandet av detta frimärke med brännvinsreklam?

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Jag delar herr Carlssons i Vikmanshyttans uppfattning att alkoholfrågan är en allvarlig fråga och ingenting att skämta om på något sätt, så det vill jag inte medverka till. Men herr Carlsson gjorde sig skyldig till en liten överdrift när han sade att på frimärket står någonting om att blanda sitt kaffe med kron. Det finns ingen text alls mer än "1 krona" och "Sverige". Calle Schewen avbildas sittande vid ett bord med en kaffekopp, en kaffekanna och en sockerskål framför sig, och så håller han en flaska lutad över kaffekoppen. Ingen människa kan se vad som finns i den flaskan. Det kan vara vatten, att svalka kaffet med.

Jag tror inte att det här motivet är farligt ur den synpunkt som herr Carlsson anför, nämligen att det skulle kunna skada det svenska anscendet. Vad beträffar den text som frimärket alluderar på vill jag erinra om att i Calle Schewens vals förekommer självdeklarationen att han är både nykter och klok. Jag tycker nog att jag inte har anledning tro att en konstnärligt väl utförd illustration till en dikt av Evert Taube skadar det svenska anscendet.

Vad avser följdfrågan om den slogan som föreslagits bli stämplad på breven vill jag säga att jag delar herr Carlssons uppfattning om att det är en vulgär och föga tilltalande slogan.

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! På en punkt är herr statsrådet och jag överens: att det nykterhetsproblem vi möter i dag är utomordentligt allvarligt. Det är också från den utgångspunkten som jag har ställt frågan om den reklam som det här frimärket innebär.

Herr statsrådet har redovisat vad frimärket innebär. Men på frimärket finns det också, enligt de upplysningar jag fått från postverket, noter som svarar mot texten: "Själv blandar jag fredligt mitt kaffe med kron . . ." Noterna säger detta, och det ger alltså belägg för vad jag har sagt.

Statsrådet och jag är intresserade av filateli, men det ligger utanför diskussionen. Frimärket är dock särpräglat och kommer kanske att bli eftersökt, eftersom det, såvitt jag förstår, är ett av de få frimärken i världen som kommer att bedriva alkoholpropaganda.

Jag tycker faktiskt att det är kränkande för alla de människor som engagerat sig i vår alkoholdebatt, att postverket lånar sig till alkoholpropaganda. Under de senaste dagarna har jag fått många belägg för att frimärket tolkas på det sättet.

Dessutom gör detta frimärke inte rättvisa åt Evert Taube och hans intentioner. Får jag fråga herr statsrådet, och det kan gå vidare till postverket: Om Calle Schewen säger att han är både nykter och klok, varför har man då inte gjort ett frimärke med noter på det motivet? Nej, det passade självfallet inte, ty då hade det inte överensstämmt med de ambitioner som man tydligen hade då man gjorde frimärksserien. I Calle Schewens vals ingår också orden "I Roslagens famn på den blommande ö . . ." Varför kan man inte ta med någonting av den delen utan just detta motiv?

Självfallet kan ingen kontrollera vad flaskan innehåller, men det torde vara ganska klart, eftersom man har den här devisen med på frimärket att "blanda kaffe med kron".

Herr talman! Jag vidhåller min uppfattning att det här frimärket är olämpligt, och jag hoppas att herr statsrådet, utan att behöva utöva ministerstyre, dock skall kunna påverka postverket att ta sitt förnuft till fånga på den här punkten.

Jag ber att än en gång få tacka för svaret.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Låt mig bara säga att åtminstone jag är helt övertygad om att postverkets val av frimärksmotiv i den här serien är helt fritt från varje tanke på någon form av propaganda för alkohol. Det är alldeles självklart.

Vad motivvalet i övrigt beträffar är det precis så som herr Carlsson önskar sig. Här finns en bild av Calle Schewen dansande med Roslagens mö i sin famn, här finns solen som brinner i martallens topp; och här finns måsen med löjan i näbben. Det är just det rikt varierade motivval som, såvitt jag förstår, på ett utmärkt sätt speglar Evert Taubes diktning om Roslagen.

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! Jag har självfallet utgått från att det vid postverket inte funnits någon tanke på alkoholreklam. Det är tanklösheten att ge ut

Onsdagen den
15 december 1976

*Om införande av
periodkort i
kollektivtrafiken*

ett sådant frimärke som jag reagerar mot. Jag menar att man kan använda andra motiv, och jag hoppas att den här diskussionen med statsrådet, som säger sig se allvarligt på frågan, ändå skall innebära att man kan byta ut frimärket mot ett annat med tanke på alla de mångskiftande motiv som Evert Taube tog upp i sin konst och som är mera betecknande för Roslagen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Om införande av periodkort i kollektivtrafiken

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att besvara herr *Konradssons* (s) den 9 december anmälda fråga, 1976/77:154, och anförde:

Herr talman! Herr Konradsson har – med hänvisning till betänkandet Länskort i kollektivtrafiken (SOU 1976:43) – frågat mig om jag redan nu är beredd ge direktiv till statliga trafikutövare för att underlätta för kommuner och landsting att träffa uppgörelser om införande av periodkort i enlighet med intentionerna i utredningen.

Betänkandet överlämnades till kommunikationsdepartementet den 12 augusti 1976 och har därefter remissbehandlats. Remisstiden gick ut den 1 december. En sammanställning av remissvaren sker f. n. inom departementet. I betänkandet anges formerna för hur ett regionalt rabattkortssystem kan införas och hur staten på olika sätt bör medverka härtill. En sådan fråga är hur rabattkortet skall kunna få giltighet hos olika trafikföretag.

Avsikten är att frågan om införande av regionalt gällande periodkort skall ingå i den trafikpolitiska proposition som jag ämnar förelägga riksdagen nästa år.

Jag vill emellertid erinra om att det redan nu faller inom den kommunala kompetensen att införa regionalt gällande rabattkort. Ett sådant finns som bekant i Stockholms län och kommer sannolikt också att införas i Örebro län på ett stort antal trafiklinjer. Det bör också framhållas att det inom ramen för nu gällande yrkestrafikförordning finns vissa bestämmelser som kan underlätta för en kommun att införa rabattkortssystem. Jag tänker då på den företrädesrätt som kommunal trafikutövare har när det gäller tillstånd till linjetrafik med buss. Vidare finns särskilda bestämmelser om inlösen av trafikrörelse och om ersättning till trafikutövare vid sådan inlösen.

Herr KONRADSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan är att det nu får betraktas som ytterst angeläget att intentionerna i utredningsbetänkandet Länskort i kollektivtrafiken

snarast kan genomföras. Vi vet att ett väl förgrenat och effektivt fungerande kollektivtrafiksystem är en av flera förutsättningar för en bra och rättvis samhällsutveckling. Bl. a. är det en absolut förutsättning för att skapa likvärdiga levnadsbetingelser oavsett människors bostadsort. Även för näringslivsutvecklingen har trafikpolitiken en stor betydelse. Mot den bakgrunden är det därför nödvändigt att samhället i ökad utsträckning får ta ansvaret för transportförsörjningen.

Ett steg på vägen när det gäller att klara de här problemen och öka intresset och underlaget för den kollektiva persontrafiken skulle vara att införa prisbilliga regionala periodkort. Länskortsutredningen – om jag nu får kalla den så – har i ett enhälligt betänkande lagt fram konkreta förslag som, om de genomförs, skapar förutsättningar för en väl fungerande kollektiv persontrafik i länen. Viktiga inslag i utredningen är dels det i och för sig självklara förslaget att ett sådant periodkort också skall gälla på järnväg, dels principerna för ersättning till trafikutövare vid köp av tjänster.

Det är riktigt som kommunikationsministern framhåller i svaret att det redan nu finns möjligheter för landsting och kommuner att i samverkan införa sådana här regionala rabattkort. I Örebro län kommer rabattsystemet att införas redan nu vid årsskiftet. Men där inträffar då det märkliga att reformen blir stympad och kommer att gälla endast vissa delar av länet och bara vissa delar av trafikutbudet därför att det visat sig omöjligt att träffa avtal med statliga trafikutövare. Vi kan alltså konstatera att medan det gått bra att komma överens med privata bussbolag har det dels varit omöjligt att träffa uppgörelse om rabattkortens giltighet på tåg – vilket i förlängningen kan betyda mer järnvägsnedläggningar – dels varit omöjligt att få avtal om rabattkortet för buss med statliga trafikutövare. Även vid förhandlingar om förvärv av fordonsparken förefaller det som om statliga företag har krav på betydligt högre priser än de skulle få enligt den substansvärdering som normalt ligger till grund för förvärv.

Herr talman! Det skulle vara principiellt intressant att få ett besked huruvida man direkt eller mellan raderna i kommunikationsministerns svar kan utläsa ett intresse hos kommunikationsministern att medverka till snabba åtgärder för att lösa problemen ute i länen. Jag kan tyvärr inte själv utläsa något sådant intresse ur det lämnade svaret.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Jag kan försäkra herr Konradsson att jag har ett mycket starkt intresse för att dessa frågor skall kunna lösas på ett tillfredsställande sätt både för trafikanterna och för trafikföretagen. Det har jag uttalat vid flera tillfällen under de senaste månaderna i olika sammanhang. Men jag har inte funnit det lämpligt att i dag gå in i den debattfråga som rör situationen i Örebro län.

Vi vet att det på flera ställen i landet finns kommunala rabattkort som gäller för resor inte bara med kommunens egna trafikföretag utan

Onsdagen den
15 december 1976

*Om införande av
periodkort i
kollektivtrafiken*

också med både statliga och privata trafikföretag. Deras giltighet kan omfatta både busslinjer och järnvägslinjer. Som jag tidigare nämnde finns det exempel även utanför Stockholms län på att ett kommunalt rabattkort har giltighet på en av statens järnvägar trafikerad järnvägslinje. Det finns kanske anledning att i fallet Örebro län ställa sig frågan varför man inte där har kunnat nå fram till ett avtal.

Jag vet att frågan om vilken ersättning SJ bör ha för att länsbolagets rabattkort skall få giltighet även för statens järnvägars bussar och tåg i länet har varit en svår punkt vid förhandlingarna mellan länsbolaget och statens järnvägar. Men jag är helt övertygad om att det skulle vara felaktigt av mig att göra ett uttalande i det känsliga läge som råder, innan dessa förhandlingar har brutit samman – om de nu gör det, vilket jag hoppas att de inte skall. Jag utgår i stället från att man på ömse håll har en god vilja och syftar till att så snart som möjligt komma fram till ett avtal.

Herr KONRADSSON (s):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för detta förtydligande av hans svar.

Jag vill bara exemplifiera litet grand ytterligare för att kommunikationsministern skall få en uppfattning om hur det kan ligga till. Enligt de uppgifter jag har kräver tydligen statliga trafikutövare att den s. k. entreprenadprincipen skall gälla vid förhandlingarna. Det betyder att huvudmannen, kommunen/landstinget, får acceptera och betala de av företaget uppgivna självkostnaderna utan insyn i räkenskaperna och de handlingar som gör det möjligt att bedöma skäligheten av dessa uppgifter. Såvitt jag förstår betyder det också att kommuner och landsting får ta på sig hela kostnaden för olönsamma linjer medan det statliga företaget vill behålla vinsten på de lönsamma linjerna, på skolskjutsar och på beställningstrafik. Det blir således ingen utjämning mellan lönsam och olönsam trafik och små möjligheter till rationaliseringar, eftersom trafiktillstånden ligger kvar hos trafikutövarna.

Det är alltså mot denna bakgrund som jag skulle önska – utan att på något sätt kräva att kommunikationsministern skall ingripa i pågående förhandlingar – att det positivt uttalades att sådana attityder som har visats i förhandlingarna inte är förenliga med samhällets intresse av att skapa bättre kommunikationer i vårt land.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 7 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden samt skatteutskottets betänkande nr 12 sättas sist.

§ 12 Anmälades och bordlades

Propositioner

- 1976/77:4 om höjning av visst avdrag vid arvs- och gåvobeskatning
av förmånstagarförvärv
- 1976/77:49 om nya förmåner åt frivilligpersonal m. fl.

§ 13 Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

- 1976/77:19 med anledning av riksdagens förvaltningsstyrelsens förslag
1976/77:5 om ändrade bestämmelser angående Riksdagens författ-
ningssamling m. m.
- 1976/77:20 med anledning av riksdagens förvaltningsstyrelsens förslag
1976/77:6 till ändring i ersättningsstadgan (1971:1197) för riksdagens
ledamöter
- 1976/77:21 med anledning av propositionen 1976/77:27 om åtgärder för
att begränsa möjligheterna att föra omfattande personregister jämte
motioner

Finansutskottets betänkande

- 1976/77:6 med anledning av propositionen 1976/77:47 om sparstimu-
lerande åtgärder

Justitieukskottets betänkanden

- 1976/77:11 med anledning av propositionen 1975/76:148 med förslag till
enklare former för beivrande av mindre lagöverträdelser
- 1976/77:13 med anledning av propositionen 1976/77:33 om fortsatt gil-
tighet av lagen (1975:1360) om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa
fall jämte motion
- 1976/77:14 med anledning av propositionen 1975/76:194 om TV-över-
vakning jämte motioner
- 1976/77:15 med anledning av propositionen 1975/76:162 med förslag till
lag om alkoholutandningsprov jämte motioner
- 1976/77:16 med anledning av propositionen 1976/77:10 om ändring i
lagen (1965:94) om polisregister m. m.

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

- 1976/77:12 med anledning av regeringens skrivelse 1976/77:34 med re-
dogörelse för tillämpningen av terroristlagstiftningen
- 1976/77:13 med anledning av propositionen 1976/77:15 om ändring i
lagen (1970:742) om lönegarantiavgift, m. m.

Onsdagen den
15 december 1976

Meddelades att följande frågor framstälts

*Meddelande om
frågor* den 15 december

1976/77:159 av herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr budgetministern om ökad rätt till muntlighet i taxeringsärenden:

Enligt 16 § förvaltningslagen skall sökande, klagande eller annan part som vill muntligen lämna uppgift i ärendet beredas tillfälle att göra det, om det kan ske med hänsyn till arbetets behöriga gång.

Det torde dock förekomma att taxeringsnämnd förvägrar vederbörande skattskyldig att muntligen föra sin talan till ledning för fastställande av dennes taxering.

Inte minst med hänsyn till rättssäkerheten är det angeläget att den skattskyldige skall beredas möjlighet, om denne det önskar, att muntligen inför taxeringsnämnd och högre instanser lämna uppgifter till ledning för sin taxering. Enligt min mening skall endast i undantagsfall skattskyldig förvägras denna rätt.

Att lämna muntliga uppgifter bör icke förvägras skattskyldig med motiveringen att omfattande utredning och föreliggande omständigheter gör muntliga förhandlingar obehövliga. Det anser jag icke utgör tillräckligt skäl för avslag för begärt personligt hörande.

Med stöd av vad jag anfört vill jag ställa följande fråga till herr budgetministern:

Anser statsrådet att det föreligger skäl att ålägga taxeringsnämnder och högre instanser på taxeringens område skärpta krav om skyldighet att bereda möjlighet för skattskyldig att muntligen föra sin talan i taxeringsärende?

1976/77:160 av herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr kommunikationsministern om planerad personalbegränsning vid SJ:s lokverkstad i Falköping:

Enligt vad jag erfarit har man från SJ:s sida planerat att ej rekrytera någon ny personal till SJ:s lokverkstad i Falköping. F. n. arbetar ca 100 personer inom trafikområdet, inkl. lokverkstaden. Antalet konduktörer i Falköping uppgår till 12 personer. Nedbantningen på sikt beräknas till 30 man på loksidan. Det finns all anledning att befara att den personalpolitik som SJ bedriver, och det rekryteringssystem som tillämpas exempelvis när det gäller Falköping, kan medföra svårigheter att på sikt upprätthålla en tillfredsställande trafikservice, samtidigt som några företagsekonomiska vinster på centraliseringen ej kan påräknas.

De planerade åtgärderna från SJ:s sida i Falköping innebär på sikt en centralisering av tågföringen till Göteborg, en åtgärd som innebär en

klar försämring av SJ:s trafikservice.

Med stöd av vad jag anført vill jag ställa följande fråga till herr kommunikationsministern:

Är statsrådet beredd verka för att SJ:s planer på personalbegränsning i Falköping inte genomförs?

Kammaren åtskildes kl. 14.40.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert

Nr 46

Onsdagen den
15 december 1976

---

*Meddelande om
frågor*

Förteckning över talare

(Siffrorna avser sida i protokollet)

Onsdagen den 15 december

Herr Carlsson i Vikmanshyttan 87, 88, 89

" Dahlgren, jordbruksminister 77, 78, 79, 80, 81, 82, 84

" Eriksson, tredje vice talman (fp) 86

" Feldt (s) 57, 63, 64, 70, 71

" Hallgren (vpk) 67

" Hermansson (vpk) 12, 20, 22, 26, 28, 40, 44, 52, 54

Fröken Hjelmström (vpk) 76

Herr Josefson (c) 15, 21, 23, 39, 44, 66

" Komstedt (m) 65, 66

" Konradsson (s) 90, 92

" Kristenson (s) 45, 52, 54, 57

" Kristiansson (c) 69, 70, 71

" Lundkvist (s) 77, 78, 79, 80, 81, 82

" Molin (fp) 61, 64

" Mundebo, budgetminister 24, 28, 30, 41, 85, 86

" Romanus, justitieminister 76, 77

" Silfverstrand (s) 83, 85

" Stensson (fp) 55, 57

" Sträng (s) 30, 43, 45

" Söderström (m) 48, 53, 55

" Turesson, kommunikationsminister 87, 88, 89, 90, 91

" Wörnberg (s) 8, 19, 22, 27, 29